

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

HATAY BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

2021 YILI SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2022

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU	9
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU.....	9
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	10
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	10
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ	12
7.	DENETİM BULGULARI	12
8.	EKLER.....	126

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Personel Durumu	3
Tablo 2: 2021 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu.....	4
Tablo 3: 2021 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu	4
Tablo 4: 2021 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu	5
Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri.....	5
Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri	6
Tablo 7: Belediyenin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler	7
Tablo 8: Belediye Şirketlerinin Hissedarı Olduğu Şirketler	7
Tablo 9: Amortisman Ayrılmamış Maddi Duran Varlıklar	14
Tablo 10: Kayıtlı Değerinden Fazla Amortisman Ayrılmış Maddi Duran Varlıklar	15
Tablo 11: 2021 Yılına Ait Kazı Bedelleri Tahakkuk ve Tahsilat Durumu.....	29
Tablo 12 Ruhsata Tabi Yapılardan İnşaat Ruhsatı ve Yapı Kullanım İzni Olmayanlar	32
Tablo 13: Amacı Dışında Kullanılan Taşınmazlar	34
Tablo 14: Atık Karakterizasyonu	39
Tablo 15: Düzensiz Depolama Sahasında Hatalı Uygulamalar Sonucu Tespit Edilen Cezai İşlemler	41
Tablo 16: Gelir Tahsilat Oranı Düşük Olan Gelir Türleri	49
Tablo 17: 2021 Yılı İçin Genel Aydınlatma Kapsamına Alınmayan Yerler	52
Tablo 18: 2020 Yılı İçin Genel Aydınlatma Kapsamına Alınmayan Yerler	52
Tablo 19: Park Alanlarındaki İmara Aykırı Olarak Yapı Bulunan Örnek Parklar ve Alanları	56
Tablo 20: Tek Başına 15 m ² Alanı Geçen Yapılardan Bazıları	56
Tablo 21: Pazarlık Usulü İle İhale Edilen İşler	61
Tablo 22: Ödenen Reaktif Enerji Bedeli	66
Tablo 23: Hakediş Onay Tarihinden İtibaren Yedi Gün İçinde Fatura Düzenlenmeyen Ödemeler.....	68
Tablo 24: Doğrudan Temin Usulü ile Gerçekleştirilen İşler	70
Tablo 25: Kısımlara Bölünerek Yapılan İşler	71
Tablo 26: Hatay İli Toplam Okul Servis Aracı Sayısı	96
Tablo 27: Tahsil Edilmeyen Teminat Tutarları.....	104
Tablo 28: Trafo Kurulum Bedelleri.....	119
Tablo 29: İşletme ve İştirakler Dairesi Başkanlığında Asaleten ve Vekâleten Görev Yapan Personel Durumu.....	124

KISALTMALAR

AG	Alçak Gerilim
AŞ	Anonim Şirket
AYKOME	Altyapı Koordinasyon Merkezi
BŞB	Büyükşehir Belediyesi
ÇED	Çevresel Etki Değerlendirmesi
HATSU	Hatay Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
KDV	Katma Değer Vergisi
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
OG	Orta gerilim
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TL	Türk Lirası
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜFE	Tüketici Fiyat Endeksi
UKOME	Ulaşım Koordinasyon Merkezi

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Belediyeye Bağışlanan Taşınmazların Varlık Hesaplarında İzlenmemesi
2. Maddi Duran Varlıklar Amortisman İşlemlerinde Hatalar Bulunması
3. Maddi Olmayan Duran Varlık Alımlarının Haklar Hesabında İzlenmemesi
4. Tahsis Edilen ve Tahsisli Kullanılan Taşınmazların Varlık Hesaplarında İzlenmemesi
5. Taşınmaz İşlemlerinin Mevzuata Uygun Olarak Kaydedilmemesi

B. Diğer Bulgular

1. Kamu Özel İş Birliği Modeli Taahhütlerinin Nazım Hesaplarda İzlenmemesi
2. Kiraya Verilen Maddi Duran Varlıkların Kayıtlı Değerleri ile Kira Tutarlarının Nazım Hesaplarda İzlenmemesi
3. Vadesinde Ödenmeyen Kira Alacakları İçin Yıl Sonunda Faiz Tahakkuk Ettirilmemesi
4. Alt Yapı Kazı Çalışmalarından Alınması Gereken Zemin Tahrip Bedellerinin Tahsil Edilememesi
5. Belediye Mülkiyetindeki Yapıların İnşaat Ruhsatlarının ve Yapı Kullanma İzin Belgelerinin Bulunmaması
6. Belediyeye Tahsis Edilen Taşınmaların Amacı Dışında Kullanılması
7. Cezalı Hal Rüsümü Alınanlara İdari Para Cezasının Uygulanmaması
8. Depolama Sahasının Yetersiz Kalması Sonucunda Evsel Katı Atıkların Düzenli Depolanmaması ve İdari Para Cezalarına Maruz Kalınması
9. Emanetler Hesabında Kayıtlı Tutarların Muhasebe Kayıtlarına Alındığı Sıraya Göre Ödenmemesi
10. Engelli ve Eski Hükümlü Personel Çalıştırılması Zorunluluğuna Uyulmaması

11. Gelir Kalemlerinde Tahsilat/Tahakkuk Oranlarının Düşük Olması
12. Genel Aydınlatma Kapsamındaki Yerlerin Elektrik İşletme Yükümlülüğünün Enerji Dağıtım Şirketine Devredilmemesi ve Bu Aboneliklerin Ticarethane Abone Grubundan Tarifelendirilmesi
13. Hal Kayıt Sistemine Kayıt Yaptırmadığı Halde Mal Satışı Yapanlar Hakkında İdari Para Cezası Uygulanmaması
14. İmar Planında Park Alanı Olarak Belirlenen Yerlerin Ticari Amaçla Kullanılması
15. İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı Olmadan Faaliyet Gösteren Birinci Sınıf Gayrisihhî İşyerlerinin Bulunması
16. Kadınlar ve Çocuklar İçin Kiralanan Konukevinin Atıl Tutulması
17. Kamu İhale Kanunu'nda Öngörülen Şartlar Oluşmadığı Halde Pazarlık Usulü ile İhaleye Çıkılması
18. Kira Süreleri Biten Taşınmazlarda Ecrimisilin Olağan Bir Taşınmaz Yönetim Şekline Dönüştürülmesi
19. Kompanzasyon Sisteminin Bakım, Onarım ve Arızalarının Zamanında Yapılmaması Nedeniyle Reaktif Enerji Bedelinin Ödenmesi
20. Mal Alım ve Yapım İşlerinde Faturaların Süresinde Düzenlenmemesi
21. Parasal Limitlerin Altında Kalmak Amacıyla Mal veya Hizmet Alımları ile Yapım İşlerinin Kısımlara Bölünerek Doğrudan Temin Yöntemi ile Gerçekleştirilmesi
22. Meclis Kararı Olmaksızın Protokol ile İlçe Belediyelerine Yardım Yapılması
23. Sözleşme Yükümlülüğünü Yerine Getirmeyen Kiracıların Sözleşmelerinin Feshedilmemesi ve İhale Yasaklısı Yapılmaması
24. Stadyumda Yapılan İlan ve Reklamlardan İlan ve Reklam Vergisi Alınmaması
25. Toplu Ulaşım Hatlarının İhalesiz ve Süresiz Olarak Kullandırılması
26. Taksi Plakalarının Kullanım Hakkının İhale Yapılmadan ve Süresiz Olarak Verilmesi
27. Personel Servislerinin İşletme Hakkının İhale Yapılmadan Sürdürülmesi

28. Okul Servislerinin İşletme Hakkının İhale Yapılmadan Sürdürülmesi
29. Taşınmaz Kira Sürelerinin Encümen Kararıyla Uzatılması
30. Taşınmazların Cins Tashihlerinin Yapılmaması
31. Toptancı Hallerindeki Kiracılardan Alınacak Teminatlardan Tahsil Edilmeyen Tutarların Olması
32. Ulusal Bayram Günlerinde Çalışacak İşletmelere İlişkin Ruhsat Verme İşlemlerinin Takibinin Yapılmaması
33. Uygulama İmar Plânları ve Parselasyon Plânlarının Yapılmaması
34. Yapım İşlerinde Gerekli Defter ve Tutanakların Tutulmaması
35. Görevde Yükselme Sınavı ile Şube Müdürlüğü Kadrolarına Atanan Personelin Fiilen Şube Müdürlüğü Görevini İfa Etmemesi
36. Vekâlet Ücretlerinin Kaydı ve Dağıtımında Hatalı Uygulamalar Bulunması
37. Vekâleten veya Tedviren Görevlendirmenin Genel Uygulama Haline Getirilmesi
38. Belediye Tarafından Karşılanan Dağıtım Tesis Giderlerinin Elektrik Dağıtım Şirketinden Alınmaması
39. Yönetmelik'e Aykırı Olarak Fiilen Görev Yapmayan Daire Başkanlıkları Oluşturulması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Belediyeler, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 127'nci maddesinde, belediye halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları seçimlerle oluşturulan kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmıştır. Belediyelerin kuruluş, görev ve yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği Anayasa'da hüküm altına alınmıştır.

Hatay Büyükşehir Belediyesi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde yer alan sınıflandırma çerçevesinde genel yönetim kapsamında yer almakta olup faaliyetlerini 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun verdiği görev, yetki, imtiyaz ve sorumluluklar çerçevesinde yürütmektedir.

Büyükşehir Belediyesinin temel mevzuatı 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu olup bu Kanun'da kurumun görev, yetki, imtiyaz ve sorumlulukları ile organları, teşkilatı, bütçe ve denetimi gibi temel hususlar düzenlenmektedir. Bununla birlikte görev, yetki, imtiyaz ve sorumlulukları 5393 sayılı Belediye Kanunu ile diğer ilgili kanun ve yönetmeliklerde de düzenlenmiştir.

5216 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinde, büyükşehir belediyelerinin ve büyükşehir ilçe belediyelerinin görev ve yetkileri ayrıntılı bir şekilde sayılmıştır. Söz konusu görev ve yetkiler genel olarak 5393 sayılı Kanun'da belirtilen görev ve yetkilerin paylaşımı şeklindedir. Büyükşehir belediyelerinin, kendi sınırları içerisinde yer alan ilçe belediyelerinin imar uygulamalarını denetleme yetkisi bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyeleri hakkında 5393 sayılı Kanun'da yer verilen yetki, imtiyaz ve muafiyetlerin geçerli olduğu da mezkûr Kanun'da belirtilmiştir.

5216 sayılı Kanun'un 8 ve 9'uncu maddesinde belirtilen altyapı ve ulaşım hizmetleri büyükşehir belediyelerinin sorumluluğu altındadır.

5393 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesinde, belediyelerin mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; kentsel altyapı, çevre sağlığı, temizlik, katı atık, zabıta, itfaiye, mezarlıklar, park ve yeşil alanlar, konut, kültür ve sanat, öğrenci yurtları, sosyal hizmetler, nikâh ve benzeri hizmetleri yapacağı veya yaptıracığı bunun yanı sıra devlet okullarının ve mabetlerin tüm

ihtiyaçlarını karşılayabileceği, sağlıkla ilgili tesisler açabileceği, sporu teşvik edebileceği ve gıda bankacılığı yapabileceği hüküm altına alınmıştır.

5393 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinde; belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak, yönetmelik çıkarmak, belediye gelirlerini tahsil etmek, temiz su atık su tesisleri kurup işletmek, ulaşım hizmetlerini görmek, ticari hayata katkı sağlamak gibi yetki ve imtiyazlar sayılmıştır.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumluluk alanları genişletilerek; büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasındaki ilişkiler ve hizmetlerin yerine getirilmesi noktasında düzenleyici, bağlayıcı karar alma yetkisi verilmiştir.

Merkezi idarenin, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla mahalli idareler üzerinde idari vesayet yetkisine sahip olduğu Anayasa'da hüküm altına alınmıştır. Bu idari vesayet yetkisi denetim ve soruşturma konularında İçişleri Bakanlığı tarafından, yönetsel konularda ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından kullanılmaktadır.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

5216 sayılı Kanun'da Büyükşehir Belediye organları; Büyükşehir Belediye Meclisi, Büyükşehir Belediye Encümeni ve Büyükşehir Belediye Başkanı olarak öngörülmüştür. Büyükşehir Belediye Meclisi, Büyükşehir Belediye Başkanı ve 86 meclis üyesinden oluşmaktadır.

Büyükşehir Belediyesi teşkilâtı; norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşmaktadır. Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi Büyükşehir Belediye Meclisinin yetkisi dâhilindedir.

Büyükşehir Belediye personeli Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından atanır. Personelden müdür ve üstü unvanlı olanlar ilk toplantıda Büyükşehir Belediye Meclisinin bilgisine sunulur. Genel sekreter, belediye başkanının teklifi üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından atanır.

Büyükşehir Belediyesinin teşkilat yapısında doğrudan Başkana bağlı dört birim belirlenmiştir. Bunlar; Özel Kalem Müdürlüğü, Hukuk Müşavirliği, Teftiş Kurulu Başkanlığı İç Denetim Birim Başkanlığı'dır. Doğrudan Başkana bağlı diğer birim olan Genel Sekreterlik idarenin en önemli icra organıdır.

İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı Başkanlığı, Mali Hizmetler Dairesi Başkanlığı Genel Sekretere bağlı olan birimlerdir. Genel Sekretere bağlı dört Genel Sekreter Yardımcısı bulunmaktadır. Belediyenin on yedi hizmet birimi, alan ve amaçlarına göre ilgili Genel Sekreter Yardımcılıklarına bağlıdır.

Belediye hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur, sözleşmeli personel ve işçiler çalıştırılmaktadır. Çalıştırılan belediye personeline ilişkin bilgiler tabloda detaylandırılmıştır.

Tablo 1: Personel Durumu

Personel İstihdam Türü	İhdas Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	1.484	659
Sözleşmeli Personel	-	84
Kadrolu İşçi	630	265
Geçici İşçi	-	-
Toplam	2.114	1.008
696 Sayılı KHK Uyarınca Çalıştırılan Personel		4.078

Hatay Büyükşehir Belediyesi Başkanlığının Hatay Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (HATSU) olarak bir adet bağlı kuruluşu bulunmaktadır.

HATSU Büyükşehir Belediyesine bağlı olarak büyükşehir belediye sınırları içerisinde 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'la belirlenen su ve kanalizasyon işlerini yapmak üzere kurulmuştur.

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 12'nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır. Bütçe işlemleri 27.05.2016 tarih 29724 (M) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülmektedir.

Bütçe; belediyenin stratejik planına ve performans programına uygun olarak, analitik bütçe sistemine göre belediye başkanı tarafından hazırlanan, mali yıl ve izleyen iki yıl içindeki

gelir ve gider tahminlerini gösteren, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin veren ve belediye meclisince kabul edilen bir karardır. Bu kapsamda Hatay Büyükşehir Belediyesi, faaliyetlerini ilgili mali yılı bütçesi ile verilen ödenekler ile yürütmektedir.

Büyükşehir Belediyesinin 2021 yılı bütçe ödenekleri, tahmini bütçe gider ve gelirleri ile gerçekleşme rakamları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 2: 2021 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu

E-Kod1	Giderin Türü	Geçen Yılandan Devreden Ödenek (TL)	Bütçe İle Verilen Ödenek (TL)	Ek ve Olağanüstü Verilen Ödenek (TL)	Eklene / Düşülen Ödenek (TL)	Ödenek Toplamı (TL)	Bütçe Gideri Toplamı (TL)	İptal Edilen Ödenek (TL)	Ertesi Yıla Devreden Ödenek (TL)
1	Personel Giderleri	0,00	154.833.000,00	0,00	-13.800.182,16	141.032.817,84	139.636.907,91	1.395.909,93	0,00
2	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	0,00	24.925.000,00	0,00	-2.165.329,86	22.759.670,14	22.429.636,19	330.033,95	0,00
3	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	5.499.726,96	609.456.203,65	2.800.000,00	109.177.158,94	726.933.089,55	679.145.016,89	44.781.254,26	3.006.818,40
4	Faiz Giderleri	0,00	80.000.000,00	0,00	60.044.543,69	140.044.543,69	140.044.543,69	0,00	0,00
5	Cari Transferler	0,00	37.252.500,00	0,00	-3.811.398,17	33.441.101,83	31.107.563,52	2.333.538,31	0,00
6	Sermaye Giderleri	150.264.533,44	746.980.796,35	50.500.000,00	-23.872.059,14	923.873.270,65	705.870.251,32	30.890.074,69	187.112.944,64
7	Sermaye Transferleri	0,00	22.910.000,00	0,00	24.027.266,70	46.937.266,70	46.908.795,09	28.471,61	0,00
8	Borç Verme	0,00	18.642.500,00	0,00	3.000.000,00	21.642.500,00	21.642.500,00	0,00	0,00
9	Yedek Ödenek	0,00	155.000.000,00	0,00	152.600.000,00	2.400.000,00	0,00	2.400.000,00	0,00
Toplam		155.764.260,40	1.850.000.000,00	53.300.000,00	0,00	2.059.064.260,40	1.786.785.214,61	82.159.282,75	190.119.763,04

Hatay Büyükşehir Belediyesinin 2021 mali yılı bütçesi ile 1.850.000,00 TL ödenek öngörülmüş olup önceki yıldan devreden 155.764.260,40 TL ve yıl içinde eklene 53.300.000,00 TL ödenekle birlikte 2021 yılı ödenek toplamı 2.059.064.260,40 TL olmuştur. Yıl içinde 1.786.785.214,61 TL bütçe gideri yapılmış, 82.159.282,75 TL ödenek iptal edilmiş, kalan 190.119.763,04 TL ödenek ise 2022 yılına devretmiştir.

Tablo 3: 2021 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu

Bütçe Gelirinin Ekonomik Kodu	Bütçe Gelir Tahmini (TL)	Tahsilat Tutarı (TL)	Red ve İadeler (TL)	Net Tahsilat (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Vergi Gelirleri	16.565.000,00	15.036.590,31	6.218,45	15.030.371,86	90,74
03- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	69.560.000,00	45.381.945,62	4.425.135,12	40.956.810,50	58,88
04- Alınan Bağış ve Yardımlar	500.000,00	820.002,63	0,00	820.002,63	164,00
05- Diğer Gelirler	1.284.895.000,00	1.757.364.292,09	464.382,03	1.756.899.910,06	136,73
06- Sermaye Gelirleri	226.000.000,00	2.244.076,66	0,00	2.244.076,66	0,99
08-Alacaklardan Tahsilat	5.000.000,00	32.558.653,73	0,00	32.558.653,73	651,17
09- Red ve İadeler	-20.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Toplam	1.602.500.000,00	1.853.405.561,04	53.933.498,47	1.848.509.825,44	115,35

Buna göre 2021 yılında net bütçe geliri % 115,35 seviyesinde gerçekleşmiştir. Vergi gelirleri (%90,74) ve teşebbüs ve mülkiyet gelirleri (%58,88) beklenenin altında, sermaye gelirleri ise (%0,99) beklenenin çok altında gerçekleşmiştir.

Tablo 4: 2021 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu

Bütçe Giderinin Ekonomik Kodu	Bütçe (Başlangıç) Ödeneği (TL)	Bütçe Gideri (Gerçekleşen) Tutar (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Personel Giderleri	154.833.000,00	139.636.907,91	90,19
02- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	24.925.000,00	22.429.636,19	89,99
03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	609.456.203,65	679.145.016,89	111,43
04- Faiz Gideri	80.000.000,00	140.044.543,69	175,06
05- Cari Transferler	37.252.500,00	31.107.563,52	83,50
06- Sermaye Giderleri	746.980.796,35	705.870.251,32	94,50
07- Sermaye Transferleri	22.910.000,00	46.908.795,09	204,75
08- Borç Verme	18.642.500,00	21.642.500,00	116,09
09- Yedek Ödenekler	155.000.000,00	0,00	0,00
Toplam	1.850.000.000,00	1.786.785.214,61	96,58

Buna göre 2021 yılında bütçe giderleri % 96,58 seviyesinde gerçekleşmiştir. Mal ve hizmet alım giderleri, faiz giderleri, sermaye transferleri ve borç verme kalemlerine ilişkin gider kalemleri beklenenin üstünde gerçekleşirken, diğer gider kalemleri ise beklenenin altında gerçekleşmiştir.

Belediyenin bütçe gelirler ve giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre son üç yıllık seyri ve 2020 yılının 2019 yılına, 2021 yılının 2020 yılına göre değişim yüzdeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri

Bütçe Gelirinin Çeşidi	2019 Yılı (TL) (A)	2020 Yılı (TL) (B)	2021 Yılı (TL) (C)	2020-2019 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]	2021-2020 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]
Vergi Gelirleri	10.033.543,95	10.467.606,02	15.030.371,86	4,33	43,59
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	49.371.537,32	33.093.924,57	40.956.810,50	-32,97	23,76
Alınan Bağış ve Yardım ile Özel Gelirler	0,00	416.986,18	820.002,63	0,00	96,65
Diğer Gelirler	880.611.069,29	1.068.115.718,98	1.756.899.910,06	21,29	64,49
Sermaye Gelirleri	900.000,00	29.400.000,00	2.244.076,66	3166,67	-92,37
Alacaklardan Tahsilat	0,00	0,00	32.558.653,73	0,00	0,00
Toplam	940.916.150,56	1.141.494.235,75	1.848.509.825,44	21,32	61,94
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı (-)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Net Toplam	940.916.150,56	1.141.494.235,75	1.848.509.825,44	21,32%	61,94

Tablodaki veriler dikkate alındığında, 2021 yılında gelirler bir önceki yıla göre 707.015.589,69 TL'lik (%61,94) artış göstermiştir. Bu çerçevede; sermaye gelirlerinde 27.155.923,34 TL (%92,37) azalış olmasına rağmen; vergi gelirlerinde 4.562.765,84 TL (%43,59) teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinde 7.862.885,93 TL (%23,76) alınan bağış ve yardım ile özel gelirlerde 403.016,45 TL (%96,65) ve diğer gelirlerde 688.784.191,08 TL (%64,49) tutarlarındaki artışlar toplam artış üzerinde belirleyici olmuştur. Artışın büyük oranda merkezi idare vergi gelirlerinden alınan payların artışı sonucu gerçekleştiği anlaşılmakla birlikte, gelir yönetiminde sağlanan başarı da bu artışta etkili olmuştur.

Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri

Bütçe Giderinin Çeşidi	2019 Yılı (TL) (A)	2020 Yılı (TL) (B)	2021 Yılı (TL) (C)	2020-2019 Değişim Oran (%) [D=(B-A)/A]	2021-2020 Değişim Oran (%) [E=(C-B)/B]
Personel Giderleri	123.564.433,46	117.258.480,56	139.636.907,91	-5,10	19,08
SGK Devlet Prim Giderleri	19.645.404,81	19.385.932,92	22.429.636,19	-1,32	15,70
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	457.233.538,59	526.403.467,87	679.145.016,89	15,13	29,02
Faiz Giderleri	81.901.381,51	118.516.569,21	140.044.543,69	44,71	18,16
Cari Transferler	17.254.183,85	26.929.070,23	31.107.563,52	56,07	15,52
Sermaye Giderleri	453.000.033,20	573.183.889,04	705.870.251,32	26,53	23,15
Sermaye Transferleri	14.387.440,86	16.888.582,17	46.908.795,09	17,38	177,75
Borç Verme	0,00	0,00	21.642.500,00	0,00	-
Yedek Ödenekler	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Toplam	1.166.986.416,28	1.398.565.992,00	1.786.785.214,61	19,84	27,76

Belediyenin bütçe giderleri toplamı 2021 yılında 2020 yılına göre 388.219.222,61 TL (%27,76) artmıştır. Gider kalemleri incelendiğinde; 2021 yılında personel giderlerinin 22.378.427,15 TL (%19,08), sosyal güvenlik kurumlarına devlet prim giderlerinin 3.043.703,27 TL (%15,70), mal ve hizmet alım giderlerinin 152.741.549,02 TL (%29,02), faiz giderlerinin 21.527.974,48 TL (%18,16), cari transferlerin 4.178.493,29 TL (%15,52), sermaye giderlerinin 132.686.362,28 TL (%23,15), sermaye transferlerinin 30.020.212,92 TL (%177,75) arttığı görülmektedir.

Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre; bütçe ile ilgili olsun ya da olmasın Belediyenin faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2021 yılı Faaliyet Gideri 1.228.435.241,00 TL, Net Faaliyet Geliri 1.831.663.893,00 TL olup Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ise 603.228.652,00 TL olarak gerçekleşmiştir.

Hatay Büyükşehir Belediyesinin doğrudan ve dolaylı hissedarı olduğu şirketler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

Tablo 7: Belediyenin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Şirketin Adı	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	Belediyenin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Hisse Oranı (%)
1	Hatay İmar San. AŞ	17.900.000,00	17.900.000,00	100
2	Hatay Ulaşım ve Turizm AŞ	21.520.000,00	21.520.000,00	100

Tablo 8: Belediye Şirketlerinin Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Belediye Şirketi	Hissedar Olduğu Şirket	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	Belediye Şirketinin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Belediye Şirketinin Hisse Oranı (%)
1	Hatay İmar San. AŞ	Hatay Girişim AŞ	20.530.000,00	115.000,00	0,0056

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

Hatay Büyükşehir Belediyesinin muhasebe kayıt işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, 23.12.2014 tarihli ve 29214 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibarıyla belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliği ortaya çıkarsa Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca, mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

1.4.2. Kamu İdaresinin Raporlama Sistemi

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve

standartlara uygun olarak hazırlanır ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulur. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

- a) Mizan cetveli
- b) Temel mali tablolar
 - 1) Bilanço
 - 2) Faaliyet sonuçları tablosu
 - 3) Nakit akış tablosu
- c) Diğer mali tablolar
 - 1) Bütçe uygulama sonuçları tablosu
 - 2) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 3) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 4) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 5) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 6) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu
 - 7) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 8) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu
 - 9) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 10) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu.

1.4.3. Kamu İdaresi Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,

- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Kamu İdaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan Bilanço ve Faaliyet Sonuçları Tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmamasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

5018 sayılı Kanun uyarınca; idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından yeterli ve etkili bir iç kontrol sisteminin kurulması gerekmektedir.

Kanun uyarınca; Belediye başkanları üst yönetici vasfı ile kendi kurumlarının stratejik planlarının ve bütçelerinin makro düzeydeki plan ve programlara uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından, mali yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, yürütülmesi ve izlenmesinden sorumludurlar ve bu sorumluluğun gereklerinin harcama yetkilileri, mali hizmetler birimi ve iç denetçiler aracılığıyla yerine getirilecektir. Yeterli ve etkili bir kontrol

sisteminin oluşturulabilmesi için; mesleki değerlere ve dürüst yönetim anlayışına sahip olunması, malî yetki ve sorumlulukların bilgili ve yeterli yöneticilerle personele verilmesi, belirlenmiş standartlara uyulmasının sağlanması, mevzuata aykırı faaliyetlerin önlenmesi ve kapsamlı bir yönetim anlayışı ile uygun bir çalışma ortamının ve saydamlığın sağlanması bakımından üst yöneticileri ile diğer yöneticiler tarafından görev, yetki ve sorumluluklar göz önünde bulundurulmak suretiyle gerekli önlemler alınmalıdır.

Görev ve yetkileri çerçevesinde, malî yönetim ve kontrol süreçlerine ilişkin standartlar ve yöntemler Hazine ve Maliye Bakanlığınca, iç denetime ilişkin standartlar ve yöntemler ise İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenir, geliştirilir ve uyumlaştırılır.

İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar'ın "İç kontrol standartları" başlıklı 5'inci maddesinde, iç kontrol standartlarının, merkezi uyumlaştırma görevi çerçevesinde Maliye Bakanlığı tarafından belirlenip yayımlanacağı, kamu idarelerinin malî ve malî olmayan tüm işlemlerinde bu standartlara uymakla ve gereğini yerine getirmekle yükümlü bulunduğu, Kanuna ve iç kontrol standartlarına aykırı olmamak koşuluyla, idarelerce, görev alanları çerçevesinde her türlü yöntem, süreç ve özellikli işlemlere ilişkin standartlar belirlenebileceği belirtilmiştir.

Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği ile de iç kontrolün; "kontrol ortamı, risk değerlendirmesi, kontrol faaliyetleri, bilgi ve iletişim ile izleme" bileşenleri temelinde, standartlar ve sağlanması gereken genel şartlar belirlenmiş ve bu alandaki çalışmaların hazırlanacak eylem planları ile izlenmesi öngörülmüştür.

Bu çerçevede Belediyede yapılan değerlendirmede;

- Organizasyon şemasının oluşturulduğu, görev ve çalışma yönetmeliklerinde, müdürlüklerin ve personelin görev, yetki ve sorumluluklarının ayrıntılı biçimde belirlendiği,
- Belediyenin stratejik planını, yıllık performans programlarını ve faaliyet raporlarını hazırladığı,
- İç kontrol standartlarına uyum eylem planının hazırlandığı,
- İç kontrol sisteminin mevzuata uygun şekilde kurulduğu,
- Kamu İç Kontrol Rehberinde yer alan ve iç kontrol sistemi kapsamında doldurulması gereken tablo ve formların doldurulduğu,
- İç kontrol sisteminin temel çalışması olan iş tanımları ve iş süreçlerinin hazırlandığı ve hassas görevlerin tanımlandığı,

- Kurumun amaç ve hedeflerine yönelik risklerin belirlendiği, bu risklerin gerçekleşme olasılıkları ve muhtemel etkilerinin analiz edilmesi ve risklere karşı eylem planı hazırlanması konularında çalışma yapıldığı,
 - Gerçekleştirme öncesi ve süreç kontrolleri konusunda bir sistem oluşturulduğu, iç kontrol ve ön mali kontrole ilişkin usul ve esaslara göre harcama birimlerinde ve mali hizmetler biriminde yapılması gereken ön mali kontrolün yapıldığı,
- tespit edilmiştir.

Ancak, İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik eki Kamu İdareleri İtibariyle İç Denetçi Sayıları Listesinde Hatay Büyükşehir Belediyesi için 5 iç denetçi belirlenmiş olmasına rağmen sadece bir iç denetçi fiilen çalışmaktadır. Etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulabilmesini ve kanunen verilen görevlerin yerine getirilebilmesini teminen sistemin önemli bir unsuru olan iç denetçilerin atamasının yapılması sağlanmalıdır.

İdarenin kurumsal risk yönetimi ve iç kontrol sistemi değerlendirildiğinde, Belediyenin üst yönetim ve çalışanlarının kurumsal risk yönetimi ve iç kontrol sisteminin kurulmasına ilişkin, yürürlükteki iç kontrol mevzuatı gereklerinin yerine getirilmesinde büyük ölçüde destekleyici ve katkı verici tavır sergiledikleri sonucuna varılmıştır.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Hatay Büyükşehir Belediyesi 2021 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan; geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Belediyeye Bağışlanan Taşınmazların Varlık Hesaplarında İzlenmemesi

Belediyenin bağış yoluyla edindiği taşınmazlarının ilgili varlık hesaplarında muhasebeleştirilmediği görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "Bağış ve yardımlar" başlıklı 17'nci maddesinin ikinci fıkrasında; yapılan her türlü bağış ve yardımın gelir kaydedileceği, nakdi olmayan bağış ve yardımların ise değerlendirmeye tabi tutularak kayıt altına alınacağı düzenlemesi yapılmıştır.

Yönetmelik'in maddi duran varlıklar hesap grubuna ilişkin işlemlerin düzenlendiği "Hesap grubuna ilişkin işlemler" başlıklı 187'nci maddesinde bağış veya hibe olarak edinilen maddi duran varlıkların varsa bilinen değeri, yoksa değerlemesi yapıldıktan sonra tespit edilen değeri ile hesaplara alınacağı, "Hesabın niteliği" başlıklı 188'inci maddesinde Arazi ve Arsalar Hesabının, kamu idarelerinin her türlü arazi ve arsaları ile bunlardan tahsise konu edilenlerin izlenmesi için kullanılacağı belirtilmiştir.

Aynı Yönetmelik'in "Hesabın işleyişi" başlıklı 189'uncu maddesinde ise: "*Bedelsiz olarak kuruma intikal eden arazi ve arsalar tespit edilen değerleri üzerinden bu hesaba borç, 600-Gelirler Hesabına alacak kaydedilir.*" hükmü yer almaktadır.

Yönetmelik hükümleri gereğince bağış olarak belediyeye geçen taşınmazların varsa bilinen değeri, yoksa değerlemesi yapıldıktan sonra tespit edilen değeri ile ilgili maddi duran varlık hesabına borç, 600 Gelirler Hesabına alacak kaydedilerek hesaplara alınması gerekmektedir.

Taşınmaz işlemlerinin incelenmesi neticesinde; Belediyeye 31.12.2021 tarihi itibarıyla 30 adet taşınmaz bağışlandığı, ancak bunlardan 13 adedinin değer tespitinin yapılmadığı ve kayıtlara alınmadığı tespit edilmiştir.

Buna göre Yönetmelik'in 187'nci maddesinin bağış veya hibe olarak edinilen maddi duran varlıklar varsa bilinen değeri, yoksa değerlemesi yapıldıktan sonra tespit edilen değeri ile hesaplara alınır hükmü gereği 13 adet taşınmazın değer tespitinin yapılarak muhasebe kayıtlarına alınması gerekmektedir.

Belediyeye bağış olarak geçen söz konusu taşınmazlara ilişkin muhasebe kayıtlarının yapılmaması sebebiyle 2021 yılı Bilançosunda ilgili varlık hesapları, Faaliyet Sonuçları

Tablosunda ise 600 Gelirler Hesabı itibarıyla tespit edilecek değerleri kadar hataya neden olunmuştur.

BULGU 2: Maddi Duran Varlıklar Amortisman İşlemlerinde Hatalar Bulunması

Büyükşehir Belediyesi tarafından aşağıda ayrıntısı gösterilen maddi duran varlıklar için ya hiç amortisman ayrılmadığı ya da amortisman ayrılan duran varlıklara ilişkin amortisman tutarlarının hatalı olduğu görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 25 Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu ile ilişkin olan "Hesap grubuna ilişkin işlemler" başlıklı 187'nci maddesinin (ç) bendinde, amortismana tabi varlıkların neler olduğu, bunlara ilişkin uygulanacak amortisman süre, yöntem ve oranlarına ilişkin esas ve usullerin Maliye Bakanlığınca belirleneceği, ayrılan amortismanların nasıl muhasebeleştirileceği ve varlıkların amortisman hesaplanmasına esas alınacak değerinin nasıl tespit edileceği ile ilgili hususlar hüküm altına alınmıştır.

Maddi duran varlık bedellerinin ekonomik ömrü içerisinde giderleştirilmesi ve hesaben yok edilmesini izlemek için kullanılan 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı da aynı Yönetmelik'in 202 ve 203'üncü maddelerinde açıklanmıştır.

Amortisman ve tükenme payı ayrılmasına ilişkin usul ve esaslar ile, uygulanacak amortisman ve tükenme payının süre, yöntem ve oranlarının neler olacağı ise 04.11.2015 tarihli ve 29522 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Amortisman ve tükenme payları" başlıklı 47 Sıra No.lu Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği'nde açıklanmıştır.

Yukarıda açıklanan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği ile Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği'nin söz konusu hükümlerine aykırı olarak belediyenin maddi duran varlık grubunda kayıtlı bulunmasına rağmen aşağıdaki tabloda gösterilen bazı varlıklar için hiç amortisman ayrılmadığı, amortisman ayrılan ve aşağıdaki tabloda gösterilen bazı varlıklar için ise amortismana tabi maddi varlığın kayıtlı değerinden fazla amortisman ayrıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 9: Amortisman Ayrılmamış Maddi Duran Varlıklar

Hesap Kodu	Hesap Adı	Varlıkların Toplam Değeri (TL)	Amortismanların Toplam Değeri (TL)
252.01.01.02.05	Mesleki Eğitim Merkezleri	154.501,52	0
252.01.01.04.09	Sergi ve Fuar Alanları	7.105.213,50	0
252.01.01.04.10	Müzeler, Sanat Galerileri	2.624.753,16	0

252.01.01.04.13	Düğün, Tören ve Konferans Salonları	582.801,79	0
252.01.01.04.15	Hayvan Barınakları	79.429,2	0
252.01.01.04.99	Sosyal ve Kültürel Amaçlı Binalar - Diğer	1.229.340,59	0
252.01.01.06.01	Turizm Kompleksi	342.480,56	0
252.01.01.07.01	Kamu Konutları	46.847,65	0
252.01.01.07.99	Diğer Binalar	280.477,77	0
252.01.01.10.01	Hangarlar, Antrepolar, Silolar ve Depolar	1.554.752,59	0
252.01.01.12.01	Fabrikalar	534.000,00	0
252.01.01.12.02	Atölyeler	85.610,00	0
253.02.08	Etiketleme ve Numaralandırma Makineleri	200,00	0

Tablo 10: Kayıtlı Değerinden Fazla Amortisman Ayrılmış Maddi Duran Varlıklar

Hesap Kodu	Hesap Adı	Varlıkların Toplam Değeri (TL)	Amortismanların Toplam Değeri (TL)	Amortisman Farkı (TL)
251.01.01	Boru Hatları	0,00	15.663,49	-15.663,49
251.01.20.03	Mesire Yerleri	754.105,34	1.399.650,34	-645.545,00
251.01.20.07	Genel Mezarlıklar	26.202.492,58	48.448.382,23	-22.245.889,65
253.02.01..	Tarım ve Ormancılık Makineleri ve Aletleri	0,00	946.609,02	-946.609,02
253.02.07	Müzik Aletleri ve Aksesuarları	6.260,02	13.853,62	-7.593,60
255.01.01..	Döşeme Demirbaşları	1458682,15	1.490.437,19	-31.755,04
255.01.03..	Koruyucu Giysi ve Malzemeler	195.191,00	197.012,20	-1.821,20
255.01.04..	Seyahat, Muhafaza ve Taşıma Amaçlı Demirbaş Niteliğindeki Taşınır	20.532,43	22.223,01	-1.690,58
255.01.05..	Hastanede Kullanılan Demirbaş Niteliğindeki Taşınır	292.159,31	708.107,41	-415.948,10
255.02.01..	Bilgisayarlar ve Sunucular	11.145.778,81	12.425.654,92	-1.279.876,11
255.02.06..	Aydınlatma Cihazları	92.946,19	96.231,98	-3.285,79
255.08.01..	Eğitim Mobilyaları ve Donanımları	135.420,10	150.257,54	-14.837,44
255.11.02..	Duvarda Sergilenen Süs Eşyaları	63.087,49	71.624,06	-8.536,57

Belediyenin maddi duran varlıklarından bir kısmı için amortisman ayrılmaması, bir kısmı için de varlığın kayıtlı değerinden fazla amortisman ayrılması 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabını etkilemektedir.

Aynı zamanda amortisman uygulaması sonucu Giderler Hesabına yansımaları gereken amortisman giderleri kadar 630 Giderler Hesabı, dönem sonunda 630 Giderler Hesabının yansımaları sonucu oluşacak faaliyet sonuçlarını gösteren 690 Faaliyet Sonuçları Hesabı, Faaliyet sonuçlarının bakiyeleri üzerinden değerlendirilecek dönem faaliyet sonucunu gösteren 590 Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu Hesabı ya da 591 Dönem Olumsuz Faaliyet Sonucu

Hesabı (-), ayrılması gereken amortisman tutarları ya da fazla ayrılan amortisman tutarları kadar hatalı sonuç vermektedir.

Yılı dönem faaliyet sonucuna göre, yılı geçtikten sonra önceki yıllar faaliyet sonuçlarını takip etmek için kullanılan 570 Geçmiş Yıllar Olumlu Faaliyet Sonuçları Hesabı ya da 580 Geçmiş Yıllar Olumsuz Faaliyet Sonuçları Hesabı (-) ile geçmiş yıllar olumlu ya da olumsuz faaliyet sonuçlarının 5 yıl sonunda net değere aktarılması gerektiğinden, 5 yıllık süreyi doldurmuş geçmiş dönemler için 500 Net Değer/Sermaye Hesabı da amortisman ayrılmamasından etkilenen hesaplardır.

Her ne kadar idare tarafından düzeltme kaydı yapıldığı bildirilmişse de 2022 yılında yapılan işlemin 2021 yılı mali tablolarında oluşan hatayı düzeltici etkisi bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle Büyükşehir Belediyesinin 2021 yılı Bilançosu; 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı(-), 590 Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu Hesabı, 570 Geçmiş Yıllar Olumlu Faaliyet Sonuçları Hesabı ve 500 Net Değer/Sermaye Hesabı; 2021 Faaliyet Sonuçları Tablosu ise 630.13 Amortisman Giderleri Hesabı itibarıyla gerçeği yansıtmamaktadır.

BULGU 3: Maddi Olmayan Duran Varlık Alımlarının Haklar Hesabında İzlenmemesi

Büyükşehir Belediyesinin faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilen ve herhangi bir fiziksel varlığı bulunmayan, herhangi bir maddi duran varlıkla bağlantısı kurulmayan yazılım lisansları, telif hakları ve benzeri nitelikteki varlıkların 260 Haklar Hesabında izlenmediği ve doğrudan gider kaydedildiği görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin maddi olmayan duran varlıklar "Hesap grubuna ilişkin işlemler" başlıklı 209'uncu maddesinde, edinilen maddi olmayan duran varlıkların maliyet bedeli ile hesaplara alınacağı; 260 Haklar Hesabının niteliğini açıklayan 210'uncu maddesinde, bu hesabın bedeli karşılığı edinilen hukuki tasarruflar ile belirli alanlarda tanınan kullanma ve yararlanma gibi hak ve yetkiler dolayısıyla yapılan ve ekonomik değer taşıyan harcamaların izlenmesi için kullanılacağı hüküm altına alınmıştır.

Söz konusu Yönetmelik'in 260 Haklar Hesabının işleyişini açıklayan 211'inci maddesinde, bütçeye gider kaydıyla edinilen haklar bir taraftan bu hesaba borç, kesintiler ilgili hesaba, ödenecek tutar 103 Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hesabı veya ilgili diğer hesaplara alacak kaydedilmesi gerektiği; 214'üncü maddesinde ise; hakların maliyet

bedellerinin, kullanılabilirleri süre içerisinde yok edilmesini izlemek için 268 Birikmiş Amortismanlar Hesabının kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

04.11.2015 tarihli ve 29522 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 47 Sıra No.lu Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği’nin 6’ncı maddesinde; maddi olmayan duran varlıklar ve özel tükenmeye tabi varlıklar hesap gruplarında izlenen varlıklar için amortisman oranının %100 olduğu belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere kamu idaresinin faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilen, herhangi bir fiziksel varlığı bulunmayan belli ölçüde yararlanılan ya da yararlanılması planlanan ve yararlanma süresi bir yıldan fazla olan yazılım lisansları, etüt, proje ve benzeri nitelikteki varlıklara ilişkin harcamalar ile bunların güncellenmesine ilişkin değerler edinme tarihindeki maliyet bedelleri ile 260 Haklar Hesabına kaydedilmeli ve hesaplara alındığı yılsonunda %100 oranında amortisman ayrılmalıdır.

Yapılan inceleme neticesinde; toplam 301.000,00 TL tutarındaki herhangi bir fiziksel varlığı bulunmayan yazılım lisansları, telif hakları ve benzeri nitelikteki hak ve yetkilerin 260 Haklar Hesabına kaydedilmeyip doğrudan 630 Giderler Hesabına kaydedildiği tespit edilmiştir.

Ayrıca, 260 Haklar Hesabında takip edilmeyen bu varlıkların yıl sonunda amortisman kayıtlarının yapılamaması sonucu 268 Birikmiş Amortismanlar Hesabının da eksik görünmesine sebebiyet verilmiştir.

Her ne kadar idare tarafından düzeltme kaydı yapıldığı bildirilmişse de 2022 yılında yapılan işlemin 2021 yılı mali tablolarında oluşan hatayı düzeltici etkisi bulunmamaktadır.

Bu itibarla maddi olmayan duran varlıkların maliyet bedeline eklenmek suretiyle aktifleştirilmesi gereken söz konusu harcamaların anılan mevzuat hükümlerine aykırı olarak 630 Giderler Hesabı ile doğrudan giderleştirilmesi sonucunda 2021 yılı Bilançosunda 260 Haklar Hesabı ile 268 Birikmiş Amortismanlar Hesabında hataya neden olunmuştur.

BULGU 4: Tahsis Edilen ve Tahsisli Kullanılan Taşınmazların Varlık Hesaplarında İzlenmemesi

Belediyenin mülkiyetinde olan taşınmazlardan diğer kurum ve kuruluşlara tahsis edilenler ile kamu idarelerince Belediyeye tahsisli olarak kullanılan taşınmazların ilgili varlık hesaplarında hatalı olarak yer aldığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 47'nci maddesinde, kamu idarelerinin, kanunlarında belirtilen kamu hizmetlerini yerine getirmek amacıyla mülkiyetlerindeki taşınmazları birbirlerine tahsis edebileceği hüküm altına alınmıştır. Benzer bir düzenleme 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 75'inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi ile belediyelerin kendilerine ait taşınmazları, asli görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere bedelli veya bedelsiz olarak kamu kurum ve kuruluşlarına devredebileceği veya süresi yirmi beş yılı geçmemek üzere tahsis edebileceği şeklinde yapılmıştır.

Bu doğrultuda tahsis işleminin konusu olan taşınmaz mallar, kamu hizmetinin ifası amacıyla ilgili kamu idaresinin kullanımına bırakıldığından tahsis yapan ve yapılan idarelerin, bu varlıkları tam ve doğru olarak raporlanmasını teminen tahsis işleminin muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan 10.10.2006 tarihli ve 26315 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsis ve Devri Hakkında Yönetmelik'in "Tahsisli taşınmazla ilişkin giderler" başlıklı 7'nci maddesinde yer alan; tahsisli taşınmazlarla ilgili olarak harcamalara katılma payı da dâhil her türlü mali yükümlülüklerin ve diğer giderlerin, tahsis yapılan kamu idaresi tarafından ödeneceğine dair hükmüne göre de tahsisli taşınmazlar ile ilgili her türden giderin, tahsis yapılan kurum tarafından karşılanması, dolayısıyla da muhasebe kayıtlarının, tesis edilen bu işlemlere göre gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu haliyle de tahsisli taşınmazların tahsis bilgisinin muhasebe kayıtlarında ilgili alt kodlar itibarıyla izlenmesi, idarenin tahsise konu taşınmazları üzerindeki malî yükümlülükleri açısından anlam kazanmaktadır.

Nitekim bu husus Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin, Maddi duran varlıklar hesap grubuna ilişkin işlemlerin düzenlendiği 187'nci maddesi 5'inci fıkrasında; "*Kamu idaresinin mülkiyetinde olan taşınmazlar, bunlardan diğer kamu idarelerine tahsis edilenler ve kamu idarelerince tahsisli olarak kullanılanlar yardımcı hesaplar itibarıyla izlenir.*" şeklinde hüküm altına almış 1, 2, 4 ve 6'ncı fıkraları ile diğer düzenlemeleri yapılırken, 188, 189, 190, 191, 192 ve 193 ve 203'üncü maddelerinde tahsis edilen ve tahsisli kullanılan taşınmazların niteliklerine göre, 250 Arazi ve Arsalar Hesabı, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı veya 252 Binalar Hesabında, ayrılması gereken amortisman tutarlarının ise Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün Amortisman ve Tükenme Paylarına ilişkin 47 Sıra No.lu Genel Tebliği'nin "Tahsisli Taşınmazların Amortisman İşlemleri" başlıklı 7'nci maddesi gereği tahsisli kullanan idare tarafından 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabında, bu hesaplar

karşılığında da 500 Net Değer Hesabında izlenmesine yönelik hesap işleyişleri düzenlenmiştir. Anılan Yönetmelik'e göre 2021 yılı Mahalli İdareler Detaylı Hesap Planında da ilgili varlık hesapları itibarıyla 02 Kamu İdaresinin Tahsis Ettiği Taşınmazlar, 03 Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar, bu hesaplar karşılığı 500 Net Değer Hesabı itibarıyla da 11 Tahsis Edilen Taşınmazlar, 12 Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar, 13 Tahsis Edilen Taşınmazlar İçin Ayrılmış Amortisman Tutarı şeklinde ikinci düzey alt kodlara yer verilmiştir.

Yine 27.04.2015 tarih ve 4167 sayılı Muhasebat Genel Müdürlüğü yazısında, herhangi bir taşınmazı tahsis eden ve tahsisli kullanan kurumların muhasebe kayıtlarının nasıl gerçekleştireceğine dair "1.3.Tahsis işleminin muhasebeleştirilmesi" başlığı altında;

"Taşınmaz maliki kamu idaresi tarafından tahsis işlemine ilişkin belgeler muhasebe birimine verildiğinde; 500-Net Değer Hesabına (11.Tahsis Edilen Taşınmazlar) borç, ilgisine göre 250-Arazi ve Arsalar Hesabı, 251-Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı veya 252-Binalar Hesabına (02.Kamu İdaresinin Tahsis Ettiği Taşınmazlar) alacak; varsa taşınmaza ilişkin amortisman tutarları 257-Birikmiş Amortismanlar Hesabına borç, 500-Net Değer Hesabına (13.Tahsis Edilen Taşınmazlar İçin Ayrılmış Amortisman Tutarı) alacak kaydedilecektir. Bu kayıtlar taşınmazın mülkiyet kayıtlarının bulunduğu muhasebe birimlerince yapılacaktır.

Taşınmazın tahsis edildiği kamu idaresi tarafından tahsis işlemine ilişkin belgeler muhasebe birimine verildiğinde; ilgisine göre 250-Arazi ve Arsalar Hesabı, 251-Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı veya 252-Binalar Hesabına (03.Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar) borç, 500-Net Değer Hesabına (12.Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar) alacak; varsa taşınmaza ilişkin amortisman tutarları 500-Net Değer Hesabına (13.Tahsis Edilen Taşınmazlar İçin Ayrılmış Amortisman Tutarı) borç, 257-Birikmiş Amortismanlar Hesabına alacak kaydedilecektir. Bu kayıtlar taşınmazı tahsisli olarak kullanan idarenin taşınmaza ilişkin harcamalarını muhasebeleştirilen ilgili muhasebe birimlerince yapılacaktır." şeklinde açıklama yapılmıştır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; taşınmazların yönetimi ve kontrolü için muhasebenin temel kavramlarından olan tam açıklama kavramı gereği idarelerce tahsis edilen ve tahsisli kullanılan taşınmazlarla ilgili farklı bir kayıt düzeninin bulunduğu ve bu durumdaki taşınmazlarla ilgili yapılacak kayıtların da buna uygun olarak tutulması ve varlıklarının gerçek durumunun mali tablolarda yer almasının sağlanması gerekmektedir.

Yapılan incelemede;

-Belediye tarafından HATSU'ya tahsis edilen su deposu, çeşme, kuyu vs. gibi 237 adet taşınmazın 251.02 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabında izlenmediği,

-Diğer kamu idarelerince Belediyeye tahsisli kullanılan ve kayıtlı değeri 887.228,00 TL olan 45 adet taşınmazın bulunduğu ancak muhasebede kayıtlı değeri 5.022.825,15 TL olan 54 adet taşınmazın 250.03 Arazi ve Arsalar Hesabında izlendiği, söz konusu hesabın 4.135.597,15 TL tutarında fazla görüldüğü,

tespit edilmiştir.

Tahsis edilen taşınmazların muhasebeleştirilmemesi, tahsisli kullanılan taşınmazların ise hatalı muhasebeleştirilmesi sonucunda, Belediyenin 2021 yılı Bilançosunda, 251.02 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı, 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı ve 500.11/12/13 Net Değer Hesabı itibarıyla varlıkların tahsis yapılan idarelerce belirlenmesi gereken gerçeğe uygun değerleri (rayiç değer) toplamı kadar, 250.03 Arazi ve Arsalar Hesabı, ise 4.135.597,15 TL hataya dolayısıyla mali tablonun doğru ve güvenilir bilgi sunmamasına neden olunmuştur.

BULGU 5: Taşınmaz İşlemlerinin Mevzuata Uygun Olarak Kaydedilmemesi

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik hükümlerine göre hazırlanması gereken taşınmaz kayıt formlarının ve icmal cetvellerinin eksik düzenlendiği, Belediye adına tapuda kayıtlı taşınmazların değerlendirme çalışmalarının tamamlanmadığı ve Belediyenin taşınmaz icmal cetvellerindeki kayıtlar ile bilançonun ilgili hesaplarındaki kayıtları arasında uyumsuzluk bulunduğu görülmüştür.

Taşınmazların yönetimi, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 44, 45, 47 ve 60'ncü maddelerinde düzenlenmiştir. 5018 sayılı Kanun kapsamında olan kurum ve kuruluşların mülkiyetinde, yönetiminde ve kullanımında bulunan taşınmazların kaydına ve icmallarının düzenlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek üzere bu Kanun'un 44, 45 ve 60'ncü maddelerine dayanılarak hazırlanan "Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik" 13.09.2006 tarih ve 2006/10970 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulmuştur.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'in "Kayıt ve kontrol işlemleri" başlıklı 5'inci maddesine göre kamu idareleri, mevcutlarla birlikte içinde bulunulan yılda çeşitli yollarla edinilen ve elden çıkarılan taşınmazlarını, miktar ve değer olarak takip

etmek amacıyla kayıt altına alacaklardır. Taşınmazların hangi değerler üzerinden kayıt altına alınacağı ise yine 5'inci maddede açıklanmış olup buna göre "Tapuda Kayıtlı Olan Taşınmazların" maliyet bedeli, bu taşınmazlardan maliyet bedeli belirlenemeyenlerin ise rayiç değer üzerinden kayıtlara alınacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak bu taşınmazlardan maliyet ve rayiç bedeli belirlenemeyen taşınmazlar ile tapuda kayıtlı olmayan taşınmazlar başlığı altında yer alan taşınmazlardan sadece ekonomik olarak değerlendirmeye konu olanlar ile kamusal ihtiyaçlarda kullanılan taşınmazların, orta malları ve genel hizmet alanları başlığı altında yer alan taşınmazların ve de Bakanlık tarafından iz bedeli ile takip edilmesine karar verilen taşınmazların iz bedeli üzerinden kayıtlara alınacağı düzenlenmiştir.

Aynı Yönetmelik'in "Kayıt şekli" başlıklı 7'nci maddesine göre kamu idarelerine ait taşınmazlar için, "*Tapuda Kayıtlı Olan Taşınmazlar Formu*", "*Tapuda Kayıtlı Olmayan Taşınmazlar Formu*", "*Orta Malları Formu*" ve "*Genel Hizmet Alanları Formu*"nun düzenlenmesi gerekmektedir. Kamu idarelerinin taşınmaz kayıt ve kontrol işlemleriyle görevli birimlerince hazırlanan bu formlar taşınmaz icmal cetvelleri hazırlamak üzere mali hizmetler birimine gönderilir. Mali hizmetler birimince bu formlar konsolide edilerek bu Yönetmelik'in ekinde (Ek 7) bulunan örneğe uygun şekilde taşınmaz icmal cetvelleri oluşturulur. Bu hükümlere göre ilgili Formlarda yer alan bilgileri içerecek şekilde bilgisayarda veya deftere yazılarak kaydının tutulması ve bu formların esas alınarak taşınmaz icmal cetvellerinin oluşturulması, mali tabloların doğru ve tam bilgi üretebilmesi için önem arz etmektedir.

Yine Yönetmelik'in Geçici 1'inci maddesinde maliyet bedeli veya rayiç değerler üzerinden muhasebe kayıtlarına alınacak olan taşınmazların bu değerler üzerinden kayıtlara alınmaya kadar emlak vergi değerleri üzerinden kayıtlarının yapılacağı; fiili envanterlerinin emlak vergi değeri üzerinden en geç 30.09.2014 tarihine kadar tamamlanarak Yönetmelik ekinde yer alan formlara ve cetvellere kaydedileceği; bu taşınmazlara ait bilgilerin muhasebe kayıtları yapılmak üzere muhasebe birimine gönderileceği, muhasebe biriminin de bu taşınmazları 01.10.2014 tarihinde muhasebe kayıtlarından çıkarıp fiili envanter üzerinden kayıtlara alacağı belirtilmiştir.

Yine yönetmelik'in Geçici 1'inci maddesinde "... *Yönetmeliğin 5 inci maddesine göre yapılması gereken işlemler 31/12/2017 tarihine kadar tamamlanır.*" denilerek maliyet bedeli veya rayiç değer üzerinden kayıtlara alma işlemi için tamamlama tarihi öngörülmüştür. Dolayısıyla 31.12.2017 tarihine kadar tapuda kayıtlı olan taşınmazların maliyet bedeli veya rayiç değeri üzerinden kayıtlara alınması gerekmektedir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 187'nci maddesinde de, taşınmazlar hakkında Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik hükümleri doğrultusunda, bu maddede belirtilen esaslara göre işlem yapılacağı belirtildikten sonra, Yönetmelik'in 188 ile 193'üncü maddeleri arasında taşınmaz varlıklara ilişkin işlemler muhasebe ilkeleri doğrultusunda açıklanmıştır.

Yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri doğrultusunda yapılan incelemede;

- Belediyenin tapuda kayıtlı bulunan 1.582 adet taşınmazlarından 1.572 adedinin değerlendirme (maliyet bedeli/rayıç değer) yapılarak kayıt altına alındığı, değerlendirme çalışması yapılmadığından bedeli belirlenemeyen 10 adet taşınmaz için ise gerçeğe uygun değer (maliyet bedeli/rayıç değer) tespit çalışmalarının tamamlanmadığı,

- Belediye hüküm ve tasarrufunda bulunan taşınmazlar için yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve açıklamalara uygun olarak düzenlenmesi gereken yönetmelik eki formların bulunmadığı,

- İcmal cetvellerindeki kayıtlar ile Belediyenin Bilançosunun ilgili maddi duran varlıklar hesap grubundaki kayıtları arasında tutarsızlık olduğu, hazırlanan taşınmaz icmal cetvellerinde toplam 843.978.611,43 TL değerinde kayıt yer almasına rağmen Bilançoda 250 Arazi ve Arsalar, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri ile 252 Binalar Hesaplarında toplam 2.043.472.080,93 TL tutarında kaydedildiği, Bilançoda yer alan tutar toplamı ile taşınmaz icmal cetvellerindeki tutar arasında 1.199.493.469,50 TL fark bulunduğu,

Tespit edilmiştir.

Öncelikle Emlak İstimlak Dairesi tarafından hazırlanacak formların taşınmaz icmal cetvelleri hazırlanmak üzere mali hizmetler birimine gönderilmesi ve mali hizmetler birimince de bu formların konsolide edilerek taşınmaz icmal cetvellerinin oluşturulması gerekmektedir.

Söz konusu denetim tespiti sonrasında, İdare tarafından; Emlak İstimlak Daire Başkanlığından gönderilen taşınmazlara ait bilgilerin Mali Hizmetler birimince konsolide edilerek 31.12.2021 tarih ve 26286 sayılı yevmiye kaydında kayıt altına alındığı, 2021 yılı Bilançosu, Maddi Duran Varlıklar Hesap grubunun, 250 Arazi ve Arsalar Hesabı ile 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı, 252 Binalar Hesaplarına ilişkin farkların ise Emlak ve İstimlak Dairesi Başkanlığınca Mali Hizmetler Daire Başkanlığına iletilmesi ile güncel kayıtlara göre düzeltme kayıt işlemleri

yapılacağı, bundan sonraki süreçte taşınmaz kayıtlarına ilişkin güncel kayıtların düzenli yapılmasının sağlanacağı ifade edilmiştir.

Buna göre Emlak İstimlak Daire Başkanlığının yönetim ve tasarrufunda bulunan taşınmaz bilgilerini Mali Hizmetler Dairesi Başkanlığına zamanında göndermesi ve bu iki dairenin entegre olarak çalışması gerekmektedir. Sonuç olarak düzeltme işlemlerinin ilgili yılı içinde tamamlanmaması nedeniyle 2021 yılı mali tablolarında 25-Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu açısından hatalı bilgi oluşmasına sebebiyet verilmiştir.

Bu itibarla, muhasebe kayıtlarına esas teşkil edecek olan envantere yönelik söz konusu formlar ve icmal cetvellerinin düzenlenmemesi, tapuda kayıtlı bulunan taşınmazlar için değerlendirme işlemlerinin tamamlanmaması ve bu cetveller ile Bilanço kayıtlarında 1.199.493.469,50 TL tutarında fark bulunması sonucunda 2021 yılı Bilançosu, Maddi Duran Varlıklar Hesap grubunun, 250 Arazi ve Arsalar Hesabı ile 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı, 252 Binalar Hesabı itibarıyla doğru ve güvenilir bilgi sunmamaktadır.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Kamu Özel İş Birliği Modeli Taahhütlerinin Nazım Hesaplarda İzlenmemesi

Büyükşehir Belediyesi tarafından 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu gereği intifa hakkı kapsamında yaptırılan işlere ilişkin taahhüt hesaplarının kullanılmadığı görülmüştür.

Mahalli idareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 92 Taahhüt Hesaplarını açıklayan 448'inci maddesinde; “(...) kamu-özel iş birliği modeli çerçevesinde girilen taahhütler, bunlara yapılan ilaveler, fiyat güncellemeleri ile bunlardan yerine getirilenlerin sözleşme fiyatlarıyla izlenmesi için kullanılır.” denilmektedir.

Bu Yönetmelik'in 922 Kamu Özel İş Birliği Modeli Taahhütleri Hesabının niteliğini düzenleyen 454'üncü maddesinde; bu hesabın kamu-özel iş birliği modeli çerçevesinde girilen taahhütlerin, bunlara yapılan ilavelerin, fiyat güncellemeleri ile bunlardan yerine getirilenlerin veya feshedilenlerin sözleşme fiyatlarıyla izlenmesi için kullanılacağı ifade edilmiştir.

Yine anılan Yönetmelik'in 455'inci maddesi gereğince girişilen taahhüt tutarları ve bunlara ilave edilen taahhüt artış tutarları ile güncellemelerden kaynaklanan taahhüt artışlarının 922 Kamu Özel İş Birliği Modeli Taahhütleri Hesabına borç, 923 Kamu-Özel İş Birliği Modeli Taahhütleri Karşılığı Hesabına alacak şeklinde kaydedilmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemelerde; Kurum tarafından taşınmaza yönelik taahhütlere ilişkin kayıtların yapılmadığı tespit edilmiştir. Şöyle ki Antakya İlçesi Habib-i Neccar Dağı Arası Teleferik Yapımı ve 22 Yıla Kadar İşletilmesi (İntifa Hakkı) İş 14/10/2021 tarihinde Hatay İmar Sanayi A.Ş ile belediye arasında 61.312.515,00 TL bedel karşılığında sözleşmesi imzalanmış, ancak söz konusu sözleşme kapsamında belediyeye yüklenici tarafından taahhüt edilen 61.312.515,00 TL'lik tutar, Bilançonun dip notlarında gösterilmek üzere anılan nazım hesaplarına kaydedilmemiştir.

Söz konusu 61.312.515,00 TL'lik taahhüdün, muhasebenin bilgi verme ve izleme fonksiyonu gereği ihdas edilen nazım hesaplardan 922 Kamu Özel İş Birliği Modeli Taahhütleri Hesabı ile 923 Kamu-Özel İş Birliği Modeli Taahhütleri Karşılığı Hesabında izlenmemesi sonunda anılan bu hesaplar itibariyle 2021 yılı Bilançosu dip notlarında hataya neden olunmuştur.

Her ne kadar idare tarafından düzeltme kaydı yapıldığı bildirilmişse de 2022 yılında yapılan işlemin 2021 yılı mali tablolarında oluşan hatayı düzeltici etkisi bulunmamaktadır

Söz konusu durum, Belediye tarafından girişilen taahhütlerin sağlıklı bir şekilde izlenmesine engel teşkil etmekte ve mali tablolarda yer alan bilgilerde eksikliğe yol açmaktadır.

BULGU 2: Kiraya Verilen Maddi Duran Varlıkların Kayıtlı Değerleri ile Kira Tutarlarının Nazım Hesaplarda İzlenmemesi

Belediye tarafından kiraya verilen taşınmazların kayıtlı değerlerinin, 990 Kiraya Verilen İrtifak Hakkı Tesis Edilen Duran Varlıklar Hesabında, kira tutarlarının ise 993 Maddi Duran Varlıkların Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri Hesabında izlenmediği görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 475'inci maddesinde, 990 Kiraya Verilen Duran Varlıklar Hesabının, kurumun, bilançolarında kayıtlı duran varlıklardan kiraya verilenlerin izlenmesi için kullanılacağı ifade edilmiş, hesabın işleyişine ilişkin 476'ncı maddesinde ise; kiraya verilen duran varlıkların, kayıtlı değerleri üzerinden 990 Kiraya Verilen Duran Varlıklar Hesabına borç, 999 Diğer Nazım Hesaplar Karşılığı Hesabına alacak

kaydedileceği, kiraya verilen duran varlıklardan kira süresi sona erenlerin ise kayıtlı değerleri üzerinden 990 Kiraya Verilen Duran Varlıklar Hesabına alacak, 999 Diğer Nazım Hesaplar Karşılığı Hesabına borç kaydedileceği belirtilmiştir.

Anılan Yönetmelik'in "Detaylı hesap planları" başlıklı 46'ncı maddesi uyarınca yayınlanan Mahalli İdareler Detaylı Hesap Planına kiraya verilen taşınmazların kira tutarlarının takibine yönelik olarak 993 Maddi Duran Varlıkların Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri Hesabı eklenmiş ancak Yönetmelik'te hesaba ve işleyişine ilişkin hüküm düzenlenmemiştir. Bu durumda Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hükümlerinin uygulanacağı açıktır.

Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin "993 Maddi Duran Varlıkların Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri Hesabı" başlıklı 306/U maddesinde; hesabın kamu idarelerine ait maddi duran varlıklardan kiraya verilen veya üzerinde irtifak hakkı tesis edilenlere ilişkin olarak sözleşmelerinde yer alan kira ve irtifak hakkı gelirlerinin izlenmesi için kullanılacağı ifade edilmiştir.

990 ve 993 No.lu hesapların işleyişine ilişkin olarak Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün 26.11.2014 tarih ve 13278 sayılı genel yazısında;

"1-Kiraya verilen taşınmazlar ile üzerinde irtifak hakkı tesis edilen taşınmazlara ilişkin belgeler muhasebe birimlerine verildiğinde, kayıtlı değerleri üzerinden 990 Kiraya Verilen, İrtifak Hakkı Tesis Edilen Maddi Duran Varlıkların Kayıtlı Değerleri Hesabının ilgili yardımcı hesabına borç, 999-Diğer Nazım Hesaplar Karşılığı Hesabına alacak; diğer taraftan toplam kira ve irtifak hakkı tesisi gelirleri (peşin tahsil edilenler hariç) tahsil edileceği yıllara göre 993 Maddi Duran Varlıkların Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri Hesabının bölümlenmiş yardımcı hesaplarına borç, 999 Diğer Nazım Hesaplar Karşılığı Hesabına alacak kaydedilecektir.

2- Dönem sonlarında, 993-Maddi Duran Varlıkların Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri Hesabının bölümlenmiş yardımcı hesaplarında kayıtlı tutarlar sürenin güncellenmesi amacıyla bu hesaba borç ve alacak kaydedilecektir.

3- Kira ve irtifak hakkı tesisi gelirleri tahsil edildiğinde 999 Diğer Nazım Hesaplar Karşılığı Hesabına borç, 993-Maddi Duran Varlıkların Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri Hesabına alacak kaydedilir. Kira sözleşmesi ya da irtifak hakkı tesisi süresi sona erdiğinde 999- Diğer Nazım Hesaplar Karşılığı Hesabına borç, 990-Kiraya Verilen, İrtifak Hakkı Tesis Edilen Maddi Duran Varlıkların Kayıtlı Değerleri Hesabına alacak kaydedilecektir. (...) "

şeklinde hesapların işleyişine yer verilmiştir.

Yukarıda yer verilen düzenlemelere göre belediye tarafından kiraya verilen taşınmazların; kayıtlı tutarlarının, 990 Kiraya Verilen ve İrtifak Hakkı Tesis Edilen Maddi Duran Varlıklar Hesabı ile 999 Diğer Nazım Hesaplar Karşılığı Hesabında, kira tutarlarının ise 993 Maddi Duran Varlıkların Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri Hesabı ile 999 Diğer Nazım Hesaplar Karşılığı Hesabında izlenmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemede, kiraya verilen 510 adet taşınmazdan 158 adet taşınmazın kayıtlı değerlerinin 990 Kiraya Verilen Duran Varlıklar Hesabında izlenmediği tespit edilmiştir. Ayrıca belediyenin kiraladığı taşınmazlardan yıllara göre elde edilecek bazı kira gelirlerinin 993 Maddi Duran Varlıkların Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri Hesabında izlenmediği tespit edilmiştir. Şöyle ki Belediye tarafından kiralanan veya irtifak hakkı tesis edilen taşınmazlara ilişkin Emlak ve İstimlak Dairesi Başkanlığından alınan verilerden, kiralama veya irtifak hakkı tesis edilen taşınmazlardan 2021 mali yılsonu itibarıyla 12.859.235,56 TL kira gelirinin beklendiği anlaşılmış ancak, bu kiralanan veya irtifak hakkı tesis edilen taşınmazların gelirleri tam ve eksiksiz olarak muhasebe kayıtlarına yansıtılmadığından belediyenin yıl sonu Bilançosunun dip notlarında 993 Maddi Duran Varlıkların Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri Hesabı 1.812.738,75 TL olarak yer aldığı görülmüştür.

Belediyece kiraya verilen duran varlıkların, muhasebenin bilgi verme ve izleme fonksiyonu gereği ihdas edilen 990 Kiraya Verilen, İrtifak Hakkı Tesis Edilen Maddi Duran Varlıkların Kayıtlı Değerleri Hesabı, 993 Maddi Duran Varlıkların Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri Hesabı ve 999 Diğer Nazım Hesaplar Karşılığı Hesabında izlenmesi gerekmektedir.

BULGU 3: Vadesinde Ödenmeyen Kira Alacakları İçin Yıl Sonunda Faiz Tahakkuk Ettirilmemesi

Büyükşehir Belediyesinde 120 Gelirlerden Alacaklar Hesabında bulunan kira alacaklarından tahsilatı süresi içinde yapılamayanlara yılsonu itibarıyla gerekli faiz tahakkuk işleminin yapılmadığı görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinde tahakkuk esası, "*bir ekonomik değer yaratıldığında, başka bir şekle dönüştürüldüğünde, mübadeleye konu edildiğinde, el değiştirdiğinde veya yok olduğunda muhasebeleştirilmesi*" şeklinde tanımlanmıştır.

Aynı Yönetmelik'in Gelirlerden Alacaklar Hesabının işleyişini gösteren 88'inci maddesinin birinci fıkrasının dördüncü bendinde;

“ 4) Bu hesapta kayıtlı alacaklar için tahakkuk ettirilen faiz tutarları bu hesaba borç, 600-Gelirler Hesabına alacak kaydedilir.” denilmektedir.

Buna göre gelirlerden alacaklar hesabında kayıtlı alacaklar için tahakkuk ettirilen faiz tutarlarının bu hesaba borç ve karşılığında 600 Gelirler Hesabına alacak kaydedilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Yönetmelik hükümlerinden de anlaşıldığı üzere tahakkuk esasına dayanan muhasebe sistemimizde işlemler ve olaylar, nakit akımlarının gerçekleşmesine bağlı olmaksızın, işlem ve olayların ortaya çıktıkları anda muhasebe sistemine aktarılmasını gerektirmektedir. Taşınmaz kiralarının süresinde tahsil edilmemesine bağlı olarak ortaya çıkan gecikme faizi tutarlarının da, asıl alacak gibi nakit akışına bakılmaksızın muhasebe kayıtlarına alınması ve yılsonunda mali tablolarda gösterilmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemelerde; Belediyenin 120 Gelirlerden Alacaklar Hesabında bulunan kira alacaklarından tahsilatı süresi içinde yapılamayanlara yılsonu itibarıyla gerekli faiz tahakkuk işleminin yapılmadığı tespit edilmiştir. Bir fer'i alacak olan gecikme faizi tutarlarının tahakkuk ettirilerek muhasebe sisteminde kayıt altına alınması hem mali şeffaflık hem de hesap verme sorumluluğu açısından önem arz etmektedir.

Söz konusu denetim tespiti sonrasında, İdare tarafından;

Tahsili gerçekleşmemiş bir kira alacağına belli bir dönem belirleyerek dönem sonunda her bir borçlu bazında gecikme zammı tahakkuk ettirmenin muhasebe uygulamaları açısından telafisi mümkün olmayan hatalara yol açacağı,

Alacağın aslından bağımsız çalışmayan gecikme zammına dönem sonunda yapılacak tahakkuk yıl açılışında 121 hesaba aktarılacağı, aynı yıl içerisinde ana borç üzerinden yapılacak tahsilatla birlikte gecikme zammında vade başlangıç tarihinden bu yana işleyecek tutar üzerinden muhasebeleşeceği düşünüldüğünde 120 hesaba yeni bir gecikme zammı tahakkuku olması kaçınılmazdır. Bu halde dönem sonunda 120 hesaba yapılacak tahakkuk mükerrer hale geleceğinden tahsili mümkün olmayacağı,

“Tutarlılık” ve “Özün Önceliği” kavramlarına aykırı olacağı,

ifade edilmiştir.

Öncelikle vadesinde ödenmeyen kira alacakları için tahakkuk ettirilmesi gereken faizlerin sadece ödenmeyen kısım için yapılacağı bulgumuzda belirtilmiştir. Ayrıca yılı geçtikten sonra 121 hesabına aktarılan tutar için tahakkuk ettirilecek faiz sadece bu hesapta kayıtlı miktar için geçerli olacaktır. Dolayısıyla mükerrerlik söz konusu olmayacaktır.

Yine cevapta belirtilen tutarlılık ve özün önceliği ilkesine aykırılık söz konusu değildir. Zira bulguda tespit edilen husus vadesinde ödenmeyen kira alacakları için olup sadece bu alacaklar için faiz tahakkuk ettirilmesi gerektiği ifade edilmemiştir. Kaldı ki mezkûr Yönetmeliğin “Gelirlerden Alacaklar” hesabının işleyişini gösteren 88’inci maddesinde, gelirlerden alacaklar hesabında kayıtlı alacaklar için tahakkuk ettirilen faiz tutarlarının bu hesaba borç ve karşılığında 600-Gelirler Hesabına alacak kaydedilmesi gerektiği açıkça ifade edilmiştir.

Bu itibarla sadece kira alacakları için faiz tahakkuk ettirmek yerine, gelirlerden alacaklar hesabında kayıtlı alacaklardan vadesinde ödenmeyen alacaklardan tahakkuk ettirilmesi gereken her bir faiz tutarının bu hesaba kaydedilmesi gerekmektedir.

Yukarıda yapılan açıklamalar ve mevzuat hükümleri çerçevesinde, kira ödemelerinin süresinde yapılmadığı, diğer bir ifadeyle borçlunun temerrüde düştüğü durumlarda, mali yılın son ayı olan aralık ayında da gecikme faiz hesaplanarak tahakkuk kayıtlarının yapılması ile mali tabloların doğru ve gerçek durumu yansıtması sağlanmalıdır.

BULGU 4: Alt Yapı Kazı Çalışmalarından Alınması Gereken Zemin Tahrip Bedellerinin Tahsil Edilememesi

Büyükşehir Belediyesince, HATSU tarafından gerçekleştirilecek her türlü altyapı tesisi yapılması için ruhsat verilmesi sırasında alınması gereken zemin tahrip bedellerinin tahsilatlarının yapılmadığı görülmüştür.

15.06.2006 tarihli ve 26199 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği’nin “Görev ve yetkileri” başlıklı 8’inci maddesinde;

“AYKOME, büyükşehir dâhilindeki alt yapı hizmetlerini etkili ve koordinasyon içinde yürütmek amacıyla; (...)

f) Alt yapı ile ilgili kazı yapacak gerçek ve tüzel kişilere izin ve kazı ruhsatı verir ve buna ilişkin bedeli belirler. (...) ”

“Hesabın oluşumu ve geliri” başlıklı 14’üncü maddesinin üçüncü fıkrasında;

“Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri cadde, bulvar, meydan ve sokaklarında yapılacak tüm kazılardan elde edilecek gelirler büyükşehir belediyesi bünyesinde açılacak alt yapı yatırım hesabında toplanır. Sokakların kazısından elde edilen gelirler ilgili belediyeye aktarılır. Bu paralar büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri tarafından sadece cadde, bulvar, meydan ve sokakların asfalt ve kaldırımların yapımında kullanılır. Bu gelirler amacı dışında kullanılamaz.”

hükümlerine yer verilmiştir.

Altyapı ile ilgili kazı yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilen izin ve kazı ruhsatlarına yönelik Büyükşehir belediye meclisinde her yıl güncellenmek üzere zemin açım bedeli ve alt yapı tesisi yapımı ruhsat bedeli ilişkin ücret tarifesi belirlenmektedir.

Buna göre alt yapı kazı bedellerine ilişkin yapılan işlemler incelendiğinde kazı bedellerine ilişkin HATSU Genel Müdürlüğünden alınması gereken tahsilatların, ruhsatın verilmesi esnasında yapılmadığı, bu tutarların izleyen yıl tahsili yoluna gidildiği tespit edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda görüleceği üzere 2021 yılında 13.577.748,39 TL tahakkuk eden kazı bedelinin yalnızca 661.906,57 TL’si tahsil edilmiş, 12.915.841,82 TL ise tahsil edilememiştir.

Tablo 11: 2021 Yılına Ait Kazı Bedelleri Tahakkuk ve Tahsilat Durumu

Muhatap	Tahakkuk (TL)	Tahsilat (TL)	Alacak (TL)
HATSU Genel Müdürlüğü	13.577.748,39	661.906,57	12.915.841,82
TOPLAM	13.577.748,39	661.906,57	12.915.841,82

Bu durum sadece 2021 yılı açısından geçerli olmayıp geçmiş yıllarda da yıl içinde tahsili gereken tutarların izleyen yılda tahsili yönteminin seçildiği ve önceki yıllardan tahsilatı yapılamayan tutarlar olduğu anlaşılmıştır. 2014-2021 yılı söz konusu alacakların genel toplamı 54.976.994,22 TL’dir. Ancak bu tutarın 54.975.571,33 TL’si HATSU Genel Müdürlüğüne, 1.422,89 TL’si diğer altyapı kurumlarına ait bulunmaktadır.

HATSU Genel Müdürlü'nün 2020/227719 İhale Kayıt No'lu Antakya Merkez İçmesuyu İkmal İnşaatı İş'ine ait Sözleşme eki Birim Fiyat Tariflerinin 13'üncü maddesinde "Altyapı kazı ruhsat bedelleri (zemin tahrip bedeli dahil) analizlerde hesaba katılmış olup yüklenici tarafından ödenerek kazı ruhsatı alınacaktır. Kazı ruhsatı alınacak güzergâhlar yapılan hakediş metrajına göre hesaplanacak olup her hakediş döneminde yolun üst yapısına göre belirlenecek ruhsat bedeli yüklenici tarafından AYKOME'ye yatırılacaktır. Teklif bedele dâhil olan bu ödeme için Yüklenici İdareden hiçbir bedel talep etmeyecektir." gereğince Aykome'nin hesapladığı ve yüklenicinin ödemesi gereken kazı ruhsat bedellerinden henüz 2,354,124.65 TL'lik tutarın AYKOME hesabına yatırılmadığı görülmüştür.

Bu itibarla HATSU'nun gerek kendisinin yaptığı kazı çalışmalarında gerekse ihale yolu yaptırılan kazı çalışmalarında kazı ruhsat bedellerinin AYKOME yatırım hesabına yatırılması önem arz etmektedir.

Kaldı ki söz konusu alacaklar peşin olarak yılı içerisinde tahsil edilmesi gerekirken izleyen yıla aktarılmış ancak yine de tahsilatların yapılamamıştır. Ayrıca genel toplam alacak tutarı içerisinde tahsili sonrası ilçe belediyelerine aktarımını gerektiren 1.322.085,46 TL alacak bedeli de bulunmaktadır. HATSU'ya ait alacak bedelinin tahsil edilememesi söz konusu tutarın ilgili ilçe belediyelerine gönderilememesine neden olacaktır.

Sonuç olarak, cari yılda tahsili gereken tutarların izleyen yıllara tahsilinin bırakılması hatalı bir uygulama olup mevzuat hükümlerine aykırılık teşkil etmektedir.

BULGU 5: Belediye Mülkiyetindeki Yapıların İnşaat Ruhsatlarının ve Yapı Kullanma İzin Belgelerinin Bulunmaması

Belediyenin mülkiyetinde bulunan ve tabloda ayrıntısı gösterilen yapıların inşaat ruhsatlarının ve yapı kullanma izin belgelerinin bulunmadığı görülmüştür.

3194 sayılı İmar Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 5'inci maddesinde, yapı; "Karada ve suda, daimi veya muvakkat, resmi ve hususi yeraltı ve yerüstü inşaatı ile bunların ilave, değişiklik ve tamirlerini içine alan sabit ve müteharrik tesisler" olarak tanımlanmış,

"Yapı ruhsatı" başlıklı 21'inci maddesinin birinci fıkrasında; "Bu Kanunun kapsamına giren bütün yapılar için 26 nci maddede belirtilen istisna dışında belediye veya valiliklerden yapı ruhsatı alınması mecburidir." hükmü,

“Kamuya ait yapı ve tesisler ile sanayi tesislerinde ruhsat” başlıklı 26’ncı maddesinin birinci fıkrasında ise ; *“Kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılara, imar planlarında o maksada tahsis edilmiş olmak, plan ve mevzuata aykırı olmamak üzere mimari, statik, tesisat ve her türlü fenni mesuliyeti bu kamu kurum ve kuruluşlarınca üstlenilmesi ve mülkiyetin belgelenmesi kaydıyla avan projeye göre ruhsat verilir. (...)”* hükmü öngörülmüştür.

03.07.2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği’nin “Kamu alanlarında yapılacak yapılarda ruhsat” başlıklı 56’ıncı maddesinde; kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılar; uygulama imar planlarında o maksada tahsis edilmiş ve mülkiyeti belgelenmiş olmak kaydıyla ilgili idarelerden avan projelere göre yapı ruhsatı alınarak inşa edilebileceği düzenlenmiştir.

Aynı Yönetmelik’in “Genel İlkeler” başlıklı 5’inci maddesinin dokuzuncu fıkrasında;

“Kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılara; imar planlarında o maksada tahsis edilmiş olmak, plan ve mevzuata aykırı olmamak üzere mimari, statik, tesisat fenni mesuliyeti ve her türlü sorumlulukların bu kamu kurum ve kuruluşlarınca üstlenilmesi ve mülkiyetin belgelenmesi kaydıyla avan projeye göre yapı ruhsatı, ilgili kamu kurumlarının geçici kabulünü müteakip yapı kullanma izin belgesi talep üzerine ilgili idaresince düzenlenir.” denilmiştir.

Yukarıdaki yer alan hükümler gereğince mevzuat kapsamında istisna tutulan yapılar hariç olmak üzere tüm yapılar için yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi alınması gerekmektedir.

Yapılan incelemelerde, Belediye mülkiyetinde bulunan ve münferit tarihlerde geçici kabulü yapılmış olup bilgileri kurum yetkililerine teslim edilmiş olan 21 adet yapının hem inşaat ruhsatının hem yapı kullanma izin belgelerinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Şöyle ki 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun gereği 2014 yılında Büyükşehir statüsü kazanan Hatay Büyükşehir Belediyesinde bu tarihten itibaren ruhsata tabi olmak üzere yapılmış olan ve aşağıdaki tabloda ayrıntısı gösterilen yapılar için herhangi birinde inşaat ruhsatı ve yapı kullanma izninin bulunmadığı görülmüştür. Diğer taraftan ilgili daire başkanlıkları tarafından yapılan yapılar için İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığına iskân talebinde bulunulmadığı da anlaşılmıştır.

Tablo 12 Ruhsata Tabi Yapılardan İnşaat Ruhsatı ve Yapı Kullanım İzni Olmayanlar

Sıra No	İlçesi	Mahallesi	Ada	Parsel	Kullanım Durumu	İnşaat Ruhsatı	Yapı Kullanım İzni
1	Altınözü	Akamber Mah.	104	21	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
2	Altınözü	Dokuzdal Mah.		503	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
3	Altınözü	Enek Mah.	328	6	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
4	Altınözü	Yanıkpınar Mah.		262	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
5	Antakya	Kuzeytepe Mah.	3684	24	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
6	Arsuz	Alakop Mah.		2552	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
7	Arsuz	Arpagedik Mah.	107	38	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
8	Arsuz	Aşağı Kepirce Mah.	2607	1	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
9	Arsuz	Hacıahmetli Mah.		59	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
10	Arsuz	Höyük Mahallesi	167		Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
11	Arsuz	Karahüseyinli Mah.		181	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
12	Arsuz	Micana Mah.		1842	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
13	Arsuz	Pirinçlik Mah.		426	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
14	Hassa	Koruhöyük Mah.		81	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
15	Reyhanlı	Acarköy Karasüleymanlı Mah.		5	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
16	Samandağ	Mağaracık Mah.	159	1	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
17	Yayladağı	Bezge Mah.		1083	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
18	Yayladağı	Güneydım Mah.	106	163	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
19	Yayladağı	Güneydım Mah.	106	164	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
20	Yayladağı	Güneydım Mah.	106	165	Çok Amaçlı Salon	Yok	Yok
21	Antakya-Arsuz				Expo alanı için Yapılan Yapılar	Yok	Yok

Bu itibarla; bahsedilen yapılar için farklılık arz edecek olmakla birlikte yapı kullanma izin belgelerinin düzenlenebilmesi için Yapı Denetim Uygunluk Raporu, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) İlişiksiz Belgesi, geçici kabul tarihine göre Enerji Kimlik Belgesi ve yapının son haline ilişkin fotoğraflar ile İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığına iskân talebinde bulunularak işlemlerin yürütülmesi sağlanmalıdır.

BULGU 6: Belediyeye Tahsis Edilen Taşınmaların Amacı Dışında Kullanılması

Büyükşehir Belediyesine, çeşitli kamu kurumları tarafından tahsis edilen taşınmazların tahsis amacı dışında kullanıldığı ve bu yüzden belediyenin zarara uğratıldığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Üst Yöneticiler" başlıklı 11'inci maddesinde belediyelerde üst yönetici belediye başkanı olarak belirlenmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında; "Üst yöneticiler, (...) sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımını sağlamaktan, kayıp ve kötüye

kullanımının önlenmesinden, (...) mahallî idarelerde ise meclislerine karşı sorumludurlar.” denilmektedir. Bu mevzuat hükmünden anlaşılacağı üzere taşınmazların kurumun kaynakları arasında yer aldığı kaynaklarının korunmasının, kayıp ve kötüye kullanımın önlenmesinin belediye başkanı sorumludur.

5018 sayılı Kanun’unun “Taşınmaz tahsisi” başlıklı 47’nci maddesinin birinci fıkrasında; *“Kamu idareleri, kanunlarında veya Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde belirtilen kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için mülkiyetlerindeki taşınmazlarla Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerleri, birbirlerine ve köy tüzel kişiliklerine bedelsiz olarak tahsis edebilirler. Tahsis edilen taşınmaz, amaç dışı kullanılamaz.”*

“Mal yönetiminde etkililik ve sorumluluk” başlıklı 48’inci maddesinin üçüncü fıkrasında; *“Kamu idarelerine ait malları edinme, kiralama, tahsis, yönetim, kullanma ve elden çıkarma işlemleri, mevzuatında öngörülen kurallar dâhilinde hizmetin amacına uygun olarak verimlilik ve tutumluluk ilkesine göre yapılır. Bu ilkeye aykırı eylem ve işlemlerden doğacak zararlardan, malların yönetimi veya kullanılması hususunda yetki verilenler sorumludur.”*

hükümleri yer almaktadır.

Anılan Kanun’a dayanılarak çıkarılan 10.10.2006 tarihli ve 26315 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsis ve Devri Hakkında Yönetmelik’te tahsis işlemlerinin usul ve esasları belirlenmiştir. Yönetmelik’in 7’nci maddesinde, tahsisli taşınmazlarla ilgili her türlü malî yükümlülükler ve diğer giderlerin, tahsis yapılan kamu idaresi tarafından üstlenileceği; 8’inci maddesinde, adına tahsis yapılan kamu idaresinin, tahsisli taşınmazın işgal ve tecavüzlere karşı korunması ile ilgili her türlü tedbiri almak, işgal ve tecavüz halinde yasal yollara başvurmak ve durumu Hazineye ait taşınmazlar ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerler için defterdarlık veya mal müdürlüklerine, diğerlerinde taşınmaz maliki kamu idaresine bildirmek zorunda olduğu; 9’uncu maddesinde, taşınmazın tahsis amacı dışında kullanılması veya maliki kamu idaresinin izni olmaksızın üçüncü kişilere kullandırılması, en az iki yıl boş bırakılması veya hiç kullanılmaması, tahsis amacının değişmesi ve ortadan kalkması hallerinde, tahsis yapılan kamu idaresinin görüşü alınmaksızın tahsisi yapan kamu idaresinin merkez veya taşra birimlerince resen kaldırılabilceği belirtilmektedir.

Diğer taraftan 19.06.2007 tarihli ve 26557 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelik’in 70’inci maddesinde yer alan *“Tahsisli veya*

kiralanmış yerlerin yetkili İdarenin bilgisi dışında kullanılması veya kullandırılması, ecrimisil alınmasını gerektirir.” hükmü gereği amacı dışında kullanılan taşınmazlar için tahsis eden idare tarafından ecrimisil de alınabilecektir.

Yapılan incelemelerde, 6 adet taşınmazın; mezarlık yeri, çöp transfer alanı ve çöp depolama alanı, sebze hali ve hayvan barınağı yapılması ve kamunun bedelsiz kullanımına sunulması, ticari amaç ve üçüncü kişilere kullandırılmaması şartıyla Belediyeye tahsis edildiği, ancak gerek işlem dosyasında yer alan fotoğraf/saha görüntülerinden gerekse fiilen belediye personeli eliyle yürütülen çalışmaya binaen taşınmazların tahsis amaçları dışında kullanıldığı ya da amacı kapsamında herhangi bir kullanım yapılmadığı tespit edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda tahsis edilen taşınmazların hangi amaçla tahsis edildiği ve taşınmazın fiili olarak nasıl kullanıldığı yer almaktadır. Buna göre tablodaki 1, 4 ve 5 numaralı taşınmazların tahsis amacı dışında zeytinlik olarak kullanıldığı, 6 numaralı taşınmazın ise tarla olarak kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 13: Amacı Dışında Kullanılan Taşınmazlar

Sıra No	Mahalle	Ada	Parsel	Yüzölçümü m ²	Tahsis Nedeni	Tahsis Eden Kurum	Tahsis Tarihi	Fiili Durum
1	Yayladağı Turfanda	105	13	3.781,45	Mezarlık Yeri	Milli Emlak	27.07.2019	Zeytinlik Alanı (Mezarlık Yok)
2	Dörtyol Karakese	0	943-944	10.6135,00	Çöp Transfer Alanı ve Çöp Depolama Alanı	Milli Emlak	27.05.2015	Hafriyat Sahası
3	Altınözü Tokaçlı	108	110	19.763,36	Mezarlık Yeri	Milli Emlak	19.07.2019	Boş Arazi (Mezarlık Yok)
4	Defne Karşıyaka	230	12	1.441,35	Mezarlık	Milli Emlak	27.09.2019	Zeytinlik Alanı (Mezarlık Yok)
5	Samandağ Uzunbağ	0	488	93.487,00	Sebze Hali	Milli Emlak	12.04.2016	Zeytinlik ve Fidancılık
6	Samandağ Çiğdede	0	1901	6.000,00	Hayvan Barınağı	Samandağ Belediyesi	07.09.2020	Ekili Tarla

Nitekim 943-944 parsel numaralı taşınmazın amacı dışında kullanımını neticesinde Dörtyol Milli Emlak Müdürlüğü tarafından 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun "Ecrimisil ve tahliye" başlıklı 75'inci maddesi ve Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmeliğin "Ecrimisilin tespit ve takdir edilmesi" başlıklı 85'inci maddesi gereği 5 yıl geriye gidilerek toplamda 1.023.924,22 TL tutarında ecrimisil tahakkuku yapılmıştır. Şöyle ki Hatay Valiliği Devir Tasfiye ve Paylaştırma Komisyonunun 27.05.2015 tarih ve 130 nolu kararı ile mezkûr taşınmaz Belediye adına çöp depolama alanı olarak tahsis edilmiş, ancak Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığınca, hafriyat alanı olarak hafriyat toprağı dökümü yapıldığı ve bu

dökümlere istinaden bedellerin tahsilatının yapıldığı görülmüştür. 944 parsel ile ilişkin Dörtüyl Milli Emlak Müdürlüğünce 5 yıllık 1.051.167,20 TL 22.10.2021 tarihinde amaç dışı kullanım yapıldığı gerekçe ile ecrimisil ihbarnamesi iletilmiştir. Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığınca ecrimisil ihbarnamesine revize talebinde bulunulmuş olup gelen düzeltme ecrimisil ihbarnamesine istinaden 07.02.2022 tarihinde 1.023.924,22 TL ecrimisil bedeli tahakkuk ettirilmiştir.

Sonuç olarak, belirli bir amaca yönelik olarak tahsis edilen taşınmazın, ilgili mevzuat ve tahsis gerekçesine uygun kullanılması için gerekli işlem ve karar sürecinin başlatılması kamu kaynağının etkili ve ekonomik kullanımını bakımından önem arz etmektedir.

BULGU 7: Cezalı Hal Rüsümü Alınanlara İdari Para Cezasının Uygulanmaması

5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a aykırı davranışlara cezalı hal rüsümü işlemi yapılmakla birlikte Kanun'un 14'üncü maddesi gereği idari para cezası uygulanmadığı görülmüştür.

5957 sayılı Kanun'un, "Hal rüsümü" başlıklı 8'inci maddesinde toptancı halinde satılan mallardan yüzde bir, toptancı hali dışında satılan mallardan yüzde iki oranında hal rüsümü tahsil edileceği belirlenmiştir.

Aynı maddenin sekizinci fıkrasında;

"Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak,

a) Toptancı haline bildirilmeden toptancı hali dışında toptan alınıp satılan ya da toptancı halinde satılmak üzere bildirimde bulunulup toptancı hali dışında toptan satılan,

b) Sınai üretimde kullanılmak veya ihraç edilmek üzere satın alınıp bu maddenin ikinci fıkrasına aykırı olarak iç piyasada satışa sunulan,

c) Toptancı halinden satın alınmadan veya toptancı haline bildirilmeden perakende satılan,

ç) Miktarına, değerine, üretim şekline veya künyesinde belirtilen diğer hususlara ilişkin gerçeğe aykırı beyanda bulunulan,

mallar için hal rüsumu, tespit yapıldığı yerdeki toptancı halinde bir önceki gün o mallar için oluşan birim fiyatların en yükseği esas alınarak belirlenen toptan satış bedelinin yüzde yirmi beşi oranında cezalı olarak alınır. Hal rüsumunun cezalı olarak alınmasına belediye encümenince karar verilir. Cezalı hal rüsumu tahsil edilen mallar için önceden ödenen hal rüsumu varsa cezalı tahsil edilecek hal rüsumundan mahsup edilir.” hükmü yer almaktadır.

Bu maddenin devamında ise cezalı tahsil edilen hal rüsumları tutarlarının belediyece ayrı bir hesapta tutulacağı, bu hesapta toplanan tutarın yarısı her ayın sonunda tespit ve/veya yakalama eylemine bizzat ve fiilen katılan kamu görevlilerine ikramiye olarak ödeneceği, ancak, kamu görevlisine ödenen ikramiyenin tutarının olay başına (2.000) ve yılda (90.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak tutarı geçemeyeceği ve hesapta kalan kısmının ise belediyeye gelir olarak kaydedileceği belirtilmiştir.

Aynı Kanun’un “Cezalar” başlıklı 14’üncü maddesinde; diğer kanunlara göre daha ağır bir ceza gerektirmediği takdirde, toptancı halinden satın alınmayan veya toptancı haline bildirilmeyen malları taşıyanlara veya bunları depolayanlara, 5 inci maddenin on üçüncü fıkrası uyarınca Bakanlıkça belirlenen asgarî şartları ve bilgileri sözleşmelerde bulundurmayanlara iki bin Türk Lirası, idari para cezası uygulanacağı; bu maddede öngörülen idarî para cezalarının verilmesini gerektiren fiillerin bir takvim yılı içinde tekrarı hâlinde, idarî para cezaları her tekrar için iki katı olarak uygulanacağı; bu maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde ise öngörülen idari para cezalarını Bakanlık, (ğ) bendinde öngörülen idari para cezalarını Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, diğer idari para cezalarını ise doğrudan veya Bakanlığın talebi üzerine belediyeler uygulamaya yetkili olduğu; idari para cezası uygulama yetkisi ise Bakanlıkta ilgili genel müdürlük, belediyelerde ise belediye encümenince kullanılacağı; bu maddede öngörülen idarî para cezalarının uygulanmasının, bu Kanunda öngörülen diğer müeyyidelerin uygulanmasına engel teşkil etmediği hükme bağlanmıştır.

5957 sayılı Kanun’un 8’inci maddesinde hal rüsumun nasıl alınacağı düzenlenmiştir. Maddede hal rüsumunun toptancı halinde satılan mallardan yüzde bir, toptancı hali dışında satılan mallardan yüzde iki oranında tahsil edileceği, toptancı halinden satın alınmadan veya toptancı haline bildirilmeden perakende satılan mallar için hal rüsumunun, tespit yapıldığı yerdeki toptancı halinde bir önceki gün o mallar için oluşan birim fiyatların en yükseği esas alınarak belirlenen toptan satış bedelinin yüzde yirmi beşi oranında cezalı olarak alınacağı ve hal rüsumunun cezalı olarak alınmasına belediye encümenince karar verileceği belirtilmiştir.

5957 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesinde ise idari para cezaları düzenlenmiştir. 14'üncü maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde toptancı halinden satın alınmayan veya toptancı haline bildirilmeyen malları taşıyanlara veya bunları depolayanlara ikibin TL'nin 2021 yılı güncel tutarı olan 5.115,00 TL idari para cezası verileceği, idarî para cezalarının verilmesini gerektiren fiillerin bir takvim yılı içinde tekrarı hâlinde, idarî para cezalarının her tekrar için iki katı olarak uygulanacağı ve bunun belediye encümenince kullanılacağı belirtilmiştir.

Cezalı hal rüsumu alınması ile idari para cezası niteliği itibariyle farklı olduğu için Kanun'un iki farklı maddesinde düzenlenmiştir. Kanun'un 14'üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde idari para cezası malları taşıyanlara veya bunları depolayanlara verilirken, 8'inci maddedeki cezalı hal rüsumu ise mal sahibinden alınmakta, ancak malları taşıyan nakliyeciler ya da depolayanlarda mal sahibiyle birlikte müteselsilen sorumlu olmaktadır. Görüldüğü üzere cezalı hal rüsumunun asıl muhatabı mal sahibi iken idari para cezasının muhatabı ise malları taşıyanlar veya bunları depolayanlardır. Mal sahibi aynı zamanda taşıyan veya depolayan ise bu takdirde idari para cezasına muhatap olacaktır. Dolayısıyla cezalı hal rüsumu uygulanması idari para cezasının uygulanmasına engel değildir.

Yapılan incelemelerde; il girişlerinde bulunan kontrol noktalarında yapılan denetimlerde hal kayıt sistemine bildirim yapılmayan mallarla ilgili zabıta tarafından tutanaklar tutulduğu, bu kapsamda 2016-2021 yılları arasında 158 adet cezalı hal rüsumu uygulandığı, ancak tutanaklara istinaden Encümence cezalı hal rüsumu tahakkuk ettirilmesine karşın idari para cezasının verilmediği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak 5957 sayılı Kanun'un 8'inci maddesine göre cezalı hal rüsumu uygulanan kişilere Kanun'un 14'üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine göre de idari para cezası işleminin tesis edilmesi gerekmektedir.

BULGU 8: Depolama Sahasının Yetersiz Kalması Sonucunda Evsel Katı Atıkların Düzenli Depolanmaması ve İdari Para Cezalarına Maruz Kalınması

Belediye tarafından kullanılan Gökçeğöz düzenli depolama sahasının ve bu alanda bulunan katı atık bertaraf tesisinin mevzuat hükümlerine aykırı kullanımının olması sonucunda cezai işlemlere maruz kalınarak idari para cezalarının verildiği görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7'nci maddesinin (i) bendinde; büyükşehir katı atık yönetim

plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak büyükşehir belediyesinin görev ve sorumlulukları arasında sayılmıştır.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 8'inci maddesi gereği; her türlü atık ve artığı, çevreye zarar verecek şekilde, ilgili yönetmeliklerde belirlenen standartlara ve yöntemlere aykırı olarak doğrudan ve dolaylı biçimde alıcı ortama vermek, depolamak, taşımak, uzaklaştırmak ve benzeri faaliyetlerde bulunmak yasaktır. Kanun'un 11'inci maddesinde, büyükşehir belediyeleri ve belediyeler, evsel katı atık bertaraf tesislerini kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmekle yükümlü olduğu, geri kazanım imkânı olmayan atıkların yönetmeliklerle belirlenen uygun yöntemlerle bertaraf edilmesi gerektiği hükme bağlanmıştır.

26.03.2010 tarihli ve 27533 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik'in "Düzenli depolama tesislerinde genel olarak alınacak önlemler" başlıklı 6'ncı maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında;

" (...) (2) İşletme aşamasında depolama tesisine kabul edilen atıklar, sahanın yapısal sağlamlığını bozmayacak, iç ve dış şevlerde kayma ve yıkılmalara neden olmayacak güvenlik düzeyinde depolanır. Zemin stabilitesinin geçirimsizlik tabakasına zarar vermeyecek nitelikte olması sağlanır.

(3) Atıkların depolama çalışmaları sırasında, şev stabilitesini ve araçlarla makinelerin kolayca manevra yapabilmelerini sağlamak için lot şev eğimi ve atık hücresinin şev eğimi azami 1/3 olacak şekilde yapılır. Atığı getiren araçların geçişleri drenaj sistemine zarar vermeyecek şekilde planlanır. (...)" denilmektedir.

Yönetmelik'in "Depo tabanının teşkili" başlıklı 16'ncı maddesinin birinci fıkrasına göre, *"Düzenli depolama tesisinin tabanı ve yan yüzeylerinde, sızıntı suyunun yeraltı suyuna karışmasını önleyecek şekilde bir geçirimsizlik tabakası teşkil edilir. Geçirimsizlik tabakasının fiziksel, kimyasal, mekanik ve hidrolik özellikleri depolama tesisinin toprak ve yeraltı suları için oluşturacağı potansiyel riskleri önleyecek nitelikte olmak zorundadır. Geçirimsizlik*

malzemeleri teknik özellik bakımından Türk Standartları Enstitüsü standartlarına uygun olmalıdır.”

Yine aynı maddenin ikinci fıkrasında düzenli depolama tesisi sınıflarına göre depo tabanının II. sınıf düzenli depolama tesisi için olmak üzere $K \leq 1,0 \times 10^{-9}$ m/sn; kalınlık ≥ 1 m veya eşdeğeri, belirtilen geçirgenlik ve kalınlık özelliklerine sahip olması gerektiği; üçüncü fıkrasında ise, jeolojik geçirimsizlik tabakasının ikinci fıkrada verilen koşulları doğal olarak sağlayamaması halinde, bu tabakanın II. sınıf düzenli depolama tesisinde $K \leq 1,0 \times 10^{-9}$ m/sn geçirgenlik ve sıkıştırılmış en az iki tabaka halinde ve toplamda en az 50 cm kalınlığa sahip kil veya kil grubu minerallerden, oluşturulacağı belirtilmektedir.

Yapılan incelemelerde; Belediye tarafından kullanılan düzenli depolama sahasına ilişkin olarak;

-20.03.2009 tarihine kadar Gökçeğöz Mahallesi mevkiindeki çeşitli parsellerin vahşi depolama alanı olarak kullanıldığı, bu tarihte Gökçeğöz düzenli depolama tesisi projelendirilerek düzenli depolama faaliyetine başlandığı, depolama sahasının 2025 yılına kadar hizmet vermesi planlandığı, ancak Hatay'ın büyükşehir belediyesi statüsüne geçmesinin ardından ilçe belediyelerinin yapmış olduğu depolama sahalarının rehabilite edilerek atıkların Gökçeğöz düzenli depolama tesisine taşınması sonucu, düzenli depolama sahasının planlanan süreden önce ömrünü tamamladığı ve söz konusu sahaya yaklaşık olarak 2.800.000 ton fazla atık depolandığı,

-Yeni depolama alanının bulunması ve ilgili saha için alınması gereken Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) rapor sürecinin uzun zaman almasından dolayı aynı alanda zaruri olarak depolama faaliyetine devam edildiği, depolama kapasitesinin çok üstünde atık bertaraf edildiğinden dolayı da birçok olumsuz sonuçlara neden olunduğu,

-Belediye atıkları herhangi bir ayrıma tabi tutulmadan olduğu gibi bertaraf edilerek depolandığı, aşağıdaki tabloda da gösterilen atık karakterizasyonundan 1500 ton/gün atığın %25'inin geri kazanımı mümkün olan atıklardan oluştuğu, ancak karışık olarak depolanan bu atıklar hacimsel olarak daha fazla yer kapladığı ve depolama kapasitesini olumsuz olarak etkilediği,

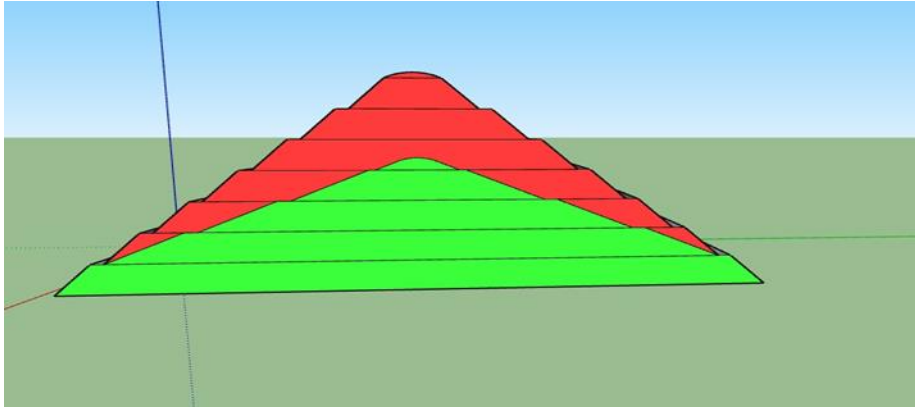
Tablo 14: Atık Karakterizasyonu

Atık Grubu	Ortalama
Yiyecek Atıkları	52.695

Bahçe Atıkları	0.86
Kâğıt	8.465
Toplam Plastik	13.75
Tekstil	4.34
Cam	4.985
Metal	0.475
İnşaat/yıkıntı/moloz	0.015
Bebek Bezi	10.195
Evsel Tehlikeli Atık	0.355
Diğer Yanabilir Atık	0.95
Diğer Yanmayan Atık	2.915

-Yönetmelik gereği şev eğimleri 1/3 olması gerekirken, depolamaya devam edildiğinden bu eğimler çok daha dik hale gelmesine rağmen atık bertarafına devam edildiği, depolama sahasının taban alanı eğimi 1/3 olması için arazinin yapısı, çöpün karakterizasyonu vs gibi etmenlerde dikkate alındığında depolama sahasının maksimum yüksekliğinin 35-40 metre (yeşil renkli alan) olması gerekirken 75-80 metre(Kırmızı renkli alan) yüksekliğe ulaştığı,

Şekil 1: Nizami eğim (1/3) ve Daha Dik Eğim İle Atık Depolama

Kaldı ki İstanbul Teknik Üniversitesi'ne 11.11.2014-31.12.2014 tarihleri arasında Antakya Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi Nihai Kapatmasının Yapılması ve İşletilmesi Projesi raporu hazırlanmış, mevcut sahanın 2025 yılı sonuna kadar hizmet vermesinin planlandığı belirtilerek aynı raporda; "sahanın kapasitesinin artırılması çalışmalarının yapılmaması halinde sahanın yaklaşık 3 aylık ömrü kaldığı" ifade edilmiştir. Ayrıca "Saha üst dolum kotunun projede belirtilen üst dolum kotunu 28 metre aştığı ve sahanın şev eğimlerinin de mevzuatta yer alan şev eğiminden 2 kat daha dik olduğu ve kayma olması halinde kayan çöplerin telafisi mümkün olmayan çevre kirliliği oluşturacağı" da ifade edilmiştir. Özetle tüm bu sahalarda emniyetli işletme kotlarına ulaşılmış ve yeni depolama hacimlerinin oluşturulması zorunlu hale geldiği belirtilmiştir.

- Depolama sahasının kapasitesinin çok üstünde atık depolamak zorunda kalındığından ve özellikle fazla yükten dolayı (Platform, yol yapımı ve ara örtü toprağı hariç sadece 2.800.000 ton fazla atık depolanmış halen depolama işlemine devam edilmektedir.) birçok noktada çöp sızıntı suyunun kontrolünün sağlanamadığı, bunun sonucunda sızan sulardan dolayı, Bertaraf tesisinde kapasitesinden çok daha fazla çöp depolanmasından dolayı yoğun miktarda oluşan çöp sızıntı suyunun şikâyetleri ve talepleri göz önüne alınarak sızıntı suyu zararından etkilenmelerini önlemek amacıyla çevre yolu (alternatif yol) yapılmış ve bu il müdürlüğü tarafından yeni bir lot yapımı şeklinde değerlendirilmiş olup belediyeye Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü tarafından aşağıdaki tabloda ayrıntısı verilen çeşitli cezai müeyyidelerin uygulandığı,

Tespit edilmiştir.

Tablo 15: Düzensiz Depolama Sahasında Hatalı Uygulamalar Sonucu Tespit Edilen Cezai İşlemler

Yaptırım Uygulayan Kurum	Tarih	Tutar (TL)	Durumu	Gerekçesi
Hatay Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	19.01.2018	800.000,00	Uygulamada (Dava Süreci)	2872 Sayılı Çevre Kanunu 20. maddenin (e) bendi “Çevresel Etki Değerlendirmesi süreci tamamlamadan inşaata başlayan ya da faaliyete geçenlere proje bedelinin yüzde ikisi oranında idarî para cezası verilir” hükmü gereği cezai işlem uygulanmıştır.
Hatay Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	15.05.2020	88.499,00	Uygulamada (Dava Süreci)	2872 Sayılı Çevre Kanunu 20. maddenin (J) bendi “Kanunda ve yönetmelikte öngörülen yasaklara veya standartlara aykırı olarak veya önlemleri almadan atıkları toprağa verenlere idari para cezası verilir.” hükmü uyarınca ve İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (2020/1) Uyarınca Cezai İşlem Uygulanmıştır.
Hatay Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	07.10.2020	176.998,00	Uygulamada (Dava Süreci)	2872 Sayılı Çevre Kanunu Fiillerin Tekrarı başlıklı 23. maddesine göre “Bu Kanunda belirtilen idarî para cezaları, bu cezaların verilmesini gerektiren fiillerin işlenmesinden itibaren üç yıl içinde birinci tekrarında bir kat, ikinci ve müteakip tekrarında iki kat artırılarak verilir.” bir kat arttırılarak cezai işlem uygulanmıştır.
Hatay Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	13.07.2021	40.223,00	Uygulamada (Dava Süreci)	2872 Sayılı Çevre Kanunu Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (2021/2) Uyarınca “Evsel katı atıkların yaklaşık 4 aydır ruhsatlı saha dışında biriktirildiği, bu durumun ÇED

				sürecinde hazırlatılarak onaylanmış olan proje tanıtım dosyasında verilen taahhütlere aykırı olduğu gerekçesi ile” idari para cezası uygulanmıştır.
--	--	--	--	---

Depolama sahasına olması gerekenden fazla atıkların depolanması, çöpün kayması ve ani çökmeler başta olmak üzere birçok sıkıntıyı beraberinde getirecektir. Ayrıca manevra alanının her geçen gün azalması çöp dökümü yapan araçlar için büyük bir risk haline gelmiştir. Çöp dökümünden sonra serme ve sıkıştırma işlemi yapan iş makinaları ve personel de aynı şekilde can güvenliği açısından risk altında bulunmaktadır.

02.04.2015 tarih ve 29314 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Atık Yönetimi Yönetmeliği’nin “Genel ilkeler başlıklı” 5’inci maddesinin (n) bendi gereği atıkların üretiminden ve yönetiminden sorumlu kişi, kurum ve kuruluşlar, atık yönetiminin her aşamasında atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermesini önleyecek tedbirleri almakla yükümlüdür. Atıkların üretiminin ve zararlarının önlenmesi veya azaltılması ile atıkların geri kazanılması ve geri kazanılabilen atıkların kaynağında ayrı toplanması esastır.

Depolama alanlarında her gün sürekli artan hacimleri ile depolanan çöpler;

- Depolama alanı ve çevresindeki ekolojik dengenin bozulması,
- Kötü kokuların oluşumu ve yayılması,
- İstenmeyen görüntülerin ortaya çıkması,
- Yeraltı ve yüzey sularının kirlenmesi,
- Zararlı böceklerin ve fare gibi kemirgen hayvanların kitle halinde üremeleri,
- İnsan sağlığını tehdit eden mikropların üremesi,
- Çöplük yangınları, patlamalar,
- Kâğıt, naylon vb. hafif atıkların rüzgârlarla çevreye yayılması,

gibi nedenlerden kaynaklanan fiziksel, biyolojik ve görsel kirliliğe yol açmaktadır.

Söz konusu denetim tespiti sonrasında, Belediye tarafından; söz konusu 233/1 Nolu parsel üzerinde bulunan sahanın nihai ÇED Kararının alındığı, Çevre ve Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından 24.03.2020 tarihinde sonlandırıldığı ve bu kararın 31.03.2020

tarihinde hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle gözden geçirilmesinin talep edildiği, ancak talebin reddedildiği, ÇED Sonlandırma kararına karşı Bakanlık'a dava açıldığı,

Hatay 2'nci İdare Mahkemesi tarafından 2021/81 Karar nolu dava konusu işlemin iptaline karar verildiği ve 2021/2319 Esas Sayılı Dosya ile Danıştay 6'ncı Dairesi de temyiz isteminin reddi ile anılan kararın onandığı, 01.06.2021 tarihli yazımızda dava sonucu kararlar gereği ÇED olumlu/olumsuz kararı belgesi yeniden talep edildiği,

18.06.2021 tarihli Bakanlık yazısında bahse konu iptal işleminin kaldırılarak ÇED sürecinin devam ettiğinin bildirildiği,

Söz konusu süreç netleşmediğinden ÇED Olumlu/ Olumsuz Kararının beklendiği, ÇED belgesi alındıktan sonra 233/1 nolu parselde yapılması planlanan tesisin yapılacağı

ifade edilmiştir.

Öncelikle kamu idaresinin bulgumuza katıldığı ve bundan sonraki dönemler için söz konusu depolama sahası için gerekli iş ve işlemlerin yapıldığı anlaşılmıştır.

Ayrıca toplanan katı atıklar, gelişigüzel bir şekilde çeşitli alanlara dökülerek toplanması ve toplanmaya da devam edilmesi, çöplerin depolandığı bu alanlar başta toprak ve su olmak üzere çevre kirliliğine neden olunmasının önüne geçilmesi için ilgili Bakanlığın ivedilikle ÇED raporuna olumlu ya da olumsuz karar vermesi gerekmektedir. Zira sürecin uzaması bulguda da belirtildiği üzere telafisi mümkün olmayan zararlara neden olabilecektir.

Sonuç olarak anılan Kanun gereğince mümkün olan en kısa zamanda Bakanlığın vereceği olumlu/olumsuz karar üzerine Belediye tarafından yeni bir depolama sahası tespit edilmesi ve katı atık bertaraf tesisleri kurma çalışmalarına başlanması gerekmektedir.

BULGU 9: Emanetler Hesabında Kayıtlı Tutarların Muhasebe Kayıtlarına Alındığı Sıraya Göre Ödenmemesi

Bütçe Emanetleri Hesabına kaydedilen giderlerin muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ödenmediği görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun; "Ödenemeyen giderler ve bütçeleştirilmiş borçlar" başlıklı 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasında;

“Kamu idarelerinin nakit mevcudunun tüm ödemeleri karşılayamaması halinde giderler, muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ödenir. Ancak, sırasıyla kanunları gereğince diğer kamu idarelerine ödenmesi gereken vergi, resim, harç, prim, fon kesintisi, pay ve benzeri tutarlara, tarifeye bağlı ödemelere, ilama bağlı borçlara, ödenmemesi halinde gecikme cezası veya faiz gibi ek yük getirecek borçlara ve ödenmesi talep edilen emanet hesaplarındaki tutarlara öncelik verilir.”,

“Muhasebe hizmeti ve muhasebe yetkilisinin yetki ve sorumlulukları” başlıklı 61’inci maddesinin altıncı fıkrasında;

“Muhasebe yetkilileri, 34 üncü maddenin ikinci fıkrasındaki ödemeye ilişkin hükümler ile bu maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen ödemeye ilişkin kontrol yükümlülüklerinden dolayı sorumludur. ...”

hükümlerine yer verilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’nin 320 Bütçe Emanetleri Hesabına ilişkin “Hesaba ilişkin işlemler” başlıklı 249’uncu maddesinde ise;

“... b) Bütçe emanetlerinden yapılacak ödemeler

1) Bütçe emanetine alınan tutarlardan gerek mali yıl içinde, gerekse yılı geçtikten sonra yapılacak ödemeler için muhasebe işlem fişi düzenlenir. Bütçe emanetlerine alınan tutarlar muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ilgililerine ödenir. Tutarın emanete alınması sırasında istihkak sahibine verilen veya istihkak sahibine verilemediği için muhasebe biriminde saklanan muhasebeleştirme belgesinin bir nüshası muhasebe işlem fişine bağlanır. Emanete alınan tutar bir defada ödenemediği takdirde, daha sonra yapılacak ödemelere ilişkin fişe, ilk ödemeye ait fişin yevmiye tarih ve numarası yazılır. ...”

denilmektedir.

Yukarıdaki mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere; idarelerin nakit mevcudunun tüm ödemeleri karşılayamaması halinde alınan mal veya hizmet karşılığı tutarlar 320 Bütçe Emanetleri Hesabına kaydedilir ve ödemeler giderin muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre gerçekleştirilir. Emanet hesapta izlenen giderlerin ödenmesinin, kayda alınma sırasına göre gerçekleştirmesinden muhasebe yetkilileri sorumludur.

Belediyenin 320 Bütçe Emanetleri Hesabından yapılan ödemelerinin incelenmesi sonucunda; yukarıdaki mevzuat hükümlerine aykırı olarak, ödemelerin muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre yapılmadığı tespit edilmiştir.

Söz konusu tespit sonrasında, Kamu idaresi cevabında özetle;

Ödemelerin her ayın ilk haftası rutin olarak yapıldığı, ayın başında yapılan finansmana uygun olarak (Personel maaşı, vergi ve sigorta ödemeleri, krediler, temlikler ve sabit giderler sonrası kalan tutar) hesaplanan dağıtılabılır gelir, firmaların alacakları ve hak ediş dosyalarının muhasebe birimine geliş tarihleri gözetilerek orantılı bir şekilde dağıtıldığı, listeler en yüksek alacak tutarından başlayarak azalarak sıralandığı, alacak tutarlarıyla ödeme tutarları birçok kıstasa göre değerlendirildiği,

Hatay Büyükşehir Belediyesinde eşit oranlı ödeme sistemiyle firmalar arasında azami oranda adalet sağlandığı, ödeme prosedürümüz, hesaplamalarımız ve yöntemlerimizle ilgili bugüne kadar şikâyet olmadığı, her türlü imkân ve finansal enstrümanları kullanarak kendisine mal ve hizmet sağlayan tedarikçilerine hakkaniyet çerçevesinde ve önceliklerine göre ödeme yapıldığı,

İfade edilmektedir.

Öncelikle 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nu 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre Kamu idarelerinin nakit mevcudunun tüm ödemeleri karşılayamaması halinde giderler, muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ödenmesi gerektiği açıkça belirtilmiştir.

Öte yandan sırasıyla ilgili mevzuatları gereğince diğer kamu idarelerine ödenmesi gereken vergi, resim, harç, prim, fon kesintisi, pay ve benzeri tutarlara, tarifeye bağlı ödemelere, ilama bağlı borçlara, ödenmemesi halinde gecikme cezası veya faiz gibi ek yük getirecek borçlara ve ödenmesi talep edilen emanet hesaplarındaki tutarlara öncelik verileceği de hüküm altına alınmıştır. Kaldı ki belediyenin kamu borçlarının zamanında ödenmemesinden dolayı belediyenin yapmış olduğu yapılandırmalarının olduğu görülmüştür. Nitekim öncelik sıralaması vermesi gereken kamu borcunun bulunduğu ve daha önceki yıllarına ait borçların yapılandırıldığı ve faiz ödemek durumunda kalındığı anlaşılmıştır.

Ayrıca idare cevabında denildiği gibi oransal ödeme yapılabileceği ve bu tarz ödemelerden kaynaklı şikâyet olmadığında istenilen tutarda istenilen kişiye ödeme

yapılabileceği herhangi bir mevzuat hükmünde yer almamaktadır. Zira ödeme şeklinin sıraya göre yapılmayıp belediyenin kendi içinde sağladığı oransal miktardan hesaplanarak ödeme yapması tarafsızlık ilkesine aykırı olabilecektir.

Kaldı ki ödemelere bakıldığında belediye cevabında da belirtildiği gibi geçmiş yıllardan ödeme bekleyen kişilerin bulunduğu görülmüş, yılı içinde iş yapan kişilerden alacağı beklemeyen kişilerin olduğu anlaşılmıştır.

Şöyleki, 320-Bütçe Emanetleri Hesabının ayrıntısının incelenmesi neticesinde, 31.12.2021 tarihi itibarıyla; İdarenin mal, hizmet aldığı ya da yapım işi gördürdüğü yüklenicilere ilişkin olarak hesaplarında n-5 yılına ait borçların bulunduğu görülmüştür. Söz konusu hesaptan yapılan ödemelerin, yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerine aykırı olarak, muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre yapılmadığı tespit edilmiştir.

Anılan mevzuat hükümleri doğrultusunda belediyenin nakit mevcudunun tüm ödemeleri karşılayamaması halinde 320 Bütçe Emanetleri Hesabına kaydedilen tutarlara ilişkin ödemelerin, giderin muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

BULGU 10: Engelli ve Eski Hükümlü Personel Çalıştırılması Zorunluluğuna Uyulmaması

Büyükşehir Belediyesi tarafından ihale edilen çeşitli işlerde, 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında düzenlenen engelli ve eski hükümlü personel çalıştırma zorunluluğuna uyulmadığı görülmüştür.

4857 sayılı İş Kanunu'nun "Engelli ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu" başlıklı 30'uncu maddesinde;

İşverenlerin elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli, kamu işyerlerinde ise yüzde dört engelli ve yüzde iki eski hükümlü işçiyi çalıştırmakla yükümlü olduğu, aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısının toplam işçi sayısına göre hesaplanacağı,

Bu kapsamda çalıştırılacak işçi sayısının tespitinde belirli ve belirsiz süreli iş sözleşmesine göre çalıştırılan işçilerin esas alınacağı, kısmi süreli iş sözleşmesine göre çalışanların tam süreli çalışmaya dönüştürüleceği,

İşverenlerin çalıştırmakla yükümlü oldukları işçileri Türkiye İş Kurumu aracılığı ile sağlayacağı, bu kapsamda çalıştırılacak işçilerin nitelikleri, hangi işlerde çalıştırılabilecekleri, bunların işyerlerinde genel hükümler dışında bağlı olacakları özel çalışma gibi hususların, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelik ile düzenleneceği,

ifade edilmektedir.

Aynı Kanun'un "Engelli ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğuna aykırılık" başlıklı 101'inci maddesinde ise Kanun'un 30'uncu maddesindeki hükümlere aykırı olarak engelli ve eski hükümlü çalıştırmayan işveren veya işveren vekiline çalıştırmadığı her engelli ve eski hükümlü ve çalıştırmadığı her ay için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından "4857 Sayılı İş Kanununa Göre Uygulanacak İdari Para Cezaları" düzenlemesi kapsamında belirlenen 4.345,00 TL para cezası verileceği belirtilmekte olup kamu kuruluşlarının da bu para cezasından hiçbir şekilde muaf tutulamayacağı açıkça ifade edilmiştir.

Bu hükümlere göre, özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli personelden oluşması gerekmektedir. Kanun'da "kamu işyerleri" ifadesi olması nedeniyle özel sektör işverenleri de kamu kurumlarında personele ilişkin hizmet işi yükleniminde bulduklarında kamu işyerleri için yapılan düzenlemeye uymak zorundadırlar.

Yapılan incelemelerde; Belediye tarafından ihalesi gerçekleştirilen yapım işlerinin hiçbirinde eski hükümlü çalıştırılmadığı, bir yapım işinde sadece bir engelli işçi çalıştırıldığı tespit edilmiştir. Kaldı ki Belediye tarafından söz konusu hususa ilişkin bir kontrol yapılmadığı gibi, yükleniciler ve alt yükleniciler bünyesinde tam olarak kaç işçi çalıştığı da denetlenmemiştir.

Belirtilen sebeplerle, İş Kanunu hükümleri kapsamında eksik çalıştırılan engelli ve eski hükümlü sayısının tespit edilmesi, engelli ve eski hükümlü çalıştırılmasının sağlanması gerekmektedir.

BULGU 11: Gelir Kalemlerinde Tahsilat/Tahakkuk Oranlarının Düşük Olması

2021 yılı Gelir Kesin Hesabının incelenmesi neticesinde Belediyenin gelir tahsilat oranının düşük olduğu görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediye başkanının görev ve yetkileri" başlıklı 38'inci maddesi; Belediye Başkanına, belediye teşkilâtının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak, belediyenin gelir ve

alacaklarını takip ve tahsil etmek görevlerini vermiş ve sorumluluk yüklemiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun; "Mali hizmetler birimi" başlıklı 60'ncı maddesi ile ilgili mevzuatı çerçevesinde idare gelirlerini tahakkuk ettirmek, gelir ve alacaklarının takip ve tahsil işlemlerini yürütmek görevi, Mali Hizmetler Birimine verildiği; "Muhasebe hizmeti ve muhasebe yetkilisinin yetki ve sorumlulukları" başlıklı 61'inci maddesinde, gelirlerin ve alacakların tahsili, giderlerin hak sahiplerine ödenmesi, para ve parayla ifade edilebilen değerler ile emanetlerin alınması, saklanması, ilgililere verilmesi, gönderilmesi ve diğer tüm malî işlemlerin kayıtlarının yapılması ve raporlanması işlemlerini muhasebe yetkilisinin yürüteceği, muhasebe yetkilisinin, bu hizmetlerin yapılmasından ve muhasebe kayıtlarının usulüne uygun, saydam ve erişilebilir şekilde tutulmasından sorumlu tutulacağı; "Gelirlerin toplanması sorumluluğu" başlıklı 38'inci maddesinde de kamu gelirlerinin tarh, tahakkuk, tahsiliyle yetkili ve görevli olanların, ilgili kanunlarda öngörülen tarh, tahakkuk ve tahsil işlemlerinin zamanında ve eksiksiz olarak yapılmasından sorumlu oldukları, belirtilmiştir.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un, 37'nci maddesinde; amme alacaklarının hususi kanunlarında belli edilen zamanlarda ödeneceği, hususi kanunlarında ödeme zamanı tespit edilmemiş amme alacaklarının ise Hazine ve Maliye Bakanlığınca (Kanun'da: Maliye Vekâleti) belirtilecek usule göre yapılacak tebliğden itibaren bir ay içinde ödeneceği, 55'inci maddesinin birinci fıkrasında, amme alacağını vadesinde ödemeyenlere, yedi gün içinde borçlarını ödemeleri veya mal bildiriminde bulunmaları lüzumu bir "ödeme emri" ile tebliğ olunacağı düzenlenmiştir.

Belediyelerin tahsilat oranını artırabilmeleri için; Mali Hizmetler Müdürlüğünün borcunu ödemeyen kişiler hakkında borcun ödenmesi için ödeme emirlerini zamanında düzenleyip daha sonra bu borçlular hakkında yasal takip yapılmasını teminen Hukuk birimine bildirmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemede; Belediyenin Gelir Kesin Hesap Cetvelini oluşturan gelir kalemlerinin tahakkuk/tahsilât oranlarının düşük düzeyde kaldığı; önceki yıldan 19.053.602,06 TL vergi geliri tahakkukunun devredildiği; 2021 yılı içinde toplam 14.359.221,20 TL vergi geliri tahakkuk ettirildiği; 2021 yılı içinde toplam tahakkukun, 15.030.371,86 TL'sinin tahsil edildiği, 2022 yılına 18.376.232,95 TL tahakkuk artığı devredildiği görülmüştür. Ayrıca 2020 yılından 10.463.692,55 TL kira alacağının devir edildiği, 2021 yılı sonu itibarıyla toplam 21.886.890,31 TL taşınmaz kira gelirinin tahakkuk

ettirildiği, 2021 yılı kira alacağı tahsilatının, 8.848.343,92 TL olduğu, 2022 yılına devreden kira alacağı tahakkuk tutarının 12.859.235,56 TL olduğu ve kurum kira alacağı tahsilat oranının, % 40,43’de kaldığı anlaşılmıştır. Aynı şekilde ecrimisil gelirlerinin de tahsilat oranının % 29,47’de kaldığı görülmektedir. Tahsilat oranlarının düşük düzeyde bulunması kurumun mali tablolarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Bütçe Gelir Kesin Hesap Cetvelinde önemli görülen ancak tahakkuk/tahsilat oranı düşük kalarak gelecek yıla devreden bazı gelir kalemleri aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 16: Gelir Tahsilat Oranı Düşük Olan Gelir Türleri

Nevi	Devreden Gelir Tahakkuku TL	2021 Yılı Tahakkuku TL	Toplam Tahakkuk TL	2021 Yılı Tahsilat TL	Tahsilattan Red ve İadeler TL	2021 Yılı Net Tahsilat TL	2022 Yılına Devreden Tahakkuk TL	Tahsilat Oranı %
Vergi Gelirleri	19.053.602,06	14.359.221,20	33.412.823,26	15.036.590,31	6.218,45	15.030.371,86	18.376.232,95	44,98
Ecrimisil Gelirleri	1.432.514,66	1.659.194,57	3.091.709,23	1.029.557,89	118.475,00	911.082,89	2.062.151,34	29,47
Diğer Taşınmaz Kira Gelirleri	10.463.692,55	11.423.197,76	21.886.890,31	9.027.654,75	179.310,83	8.848.343,92	12.859.235,56	40,43

Tahsilat oranlarının azami düzeyde gerçekleşmesini teminen kamu kaynağının elde edilmesinde görevli ve yetkili olanların gelirlerin takip ve tahsil hususunda yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri doğrultusunda hareket etmesi gerekmektedir.

BULGU 12: Genel Aydınlatma Kapsamındaki Yerlerin Elektrik İşletme Yükümlülüğünün Enerji Dağıtım Şirketine Devredilmemesi ve Bu Aboneliklerin Ticarethane Abone Grubundan Tarifelenilmesi

Büyükşehir Belediyesi hüküm ve tasarrufunda bulunan genel aydınlatma kapsamındaki cadde, sokak, park ve yürüyüş yollarındaki elektrik aboneliklerinin enerji dağıtım şirketine devredilmediği, bu yerlerin elektrik abone grubunun “aydınlatma abone grubu” olarak belirlenmesi gerekirken “ticarethane abone grubu” olarak belirlendiği görülmüştür.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu tarafından belirlenen ve 31/12/2015 tarihli ve 29579 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Dağıtım Lisansı Sahibi Tüzel Kişiler ve Görevli Tedarik Şirketlerinin Tarife Uygulamalarına İlişkin Usul ve Esaslar’ın ikinci bölümünde abone grupları sayılmış olup resmi daireler, 3 ila 6’ncı maddelerde sayılan gruplar içinde yer almadığından 7’nci madde uyarınca “Ticarethane abone grubu” dâhilinde değerlendirilmiştir.

Anılan Usul ve Esaslar'ın "Aydınlatma abone grubu" başlıklı 6'ncı maddesinde ise;

"Bu abone grubu iki alt abone grubundan oluşur:

a) 27/07/2013 tarihli ve 28720 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Genel Aydınlatma Yönetmeliği gereğince enerji giderleri genel aydınlatma kapsamında ödenen aydınlatmalar, bu alt abone grubu kapsamındadır. Bu alt abone grubu kapsamındaki enerji ilgili dağıtım şirketi tarafından temin edilir ve tahakkuk ile tahsilat işlemleri Genel Aydınlatma Yönetmeliği kapsamında gerçekleştirilir.

b) Otoyollar ve özelleştirilmiş erişme kontrollü karayollarının aydınlatılması, güvenlik amacıyla yapılan sınır aydınlatmaları, toplumun ibadetine açılmış ve ücretsiz girilen ibadethanelere ilişkin aydınlatmalar ve halkın ücretsiz kullanımına açık ve kamuya ait park, bahçe, tarihî ve ören yerlerinden aydınlatmaları 27/07/2013 tarihli ve 28720 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Genel Aydınlatma Yönetmeliği kapsamında ödenmeyenlerin aydınlatmaları bu alt abone grubuna dahildir. Bu alt abone grubu kapsamındaki tüketiciler enerjiyi düzenlenen tarife üzerinden ilgili görevli tedarik şirketinden temin edebileceği gibi, serbest tüketici statüsüne sahip iseler ikili anlaşma yaparak da temin edebilirler" hükmüne yer verilmiştir.

6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun geçici 6'ncı maddesinde; 31/12/2025 tarihine kadar, genel aydınlatma kapsamında aydınlatılan yerlerde gerçekleşen aydınlatma giderlerinin Bakanlık bütçesine konulacak ödenekten ve ilgili belediyeler ile il özel idarelerinin genel bütçe vergi gelirleri payından karşılanacağı, Cumhurbaşkanı'nın bu süreyi beş yıla kadar uzatmaya yetkili olduğu Belediyelerin genel bütçe vergi gelirleri payından yapılacak kesinti, büyükşehir belediyeleri ve mücavir alanlarındaki belediyelerde aydınlatma giderlerinin yüzde onu, diğer belediyelerde yüzde beşi olarak uygulanacağı hükme bağlanmıştır. 03.10.2014 tarih ve 29138 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Belediyeler ve İl Özel İdarelerinin Genel Bütçe Vergi Gelirleri Payından Yapılacak Aydınlatma Gideri Kesintilerine İlişkin Karar'ın 1'inci maddesi ile belediyelerin genel bütçe vergi gelirleri payından yapılacak aydınlatma gideri kesintisi, büyükşehir belediyelerinin sınırları içinde aydınlatma giderlerinin yüzde yirmisi, diğer belediyeler ve mücavir alanlarında yüzde onu olarak uygulanacağı ifade edilmiştir.

6446 sayılı Kanunu'nun geçici 6'ncı maddesine dayanılarak hazırlanan ve 27.07.2013 tarih ve 28720 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Genel Aydınlatma Yönetmeliği'nin 5'nci maddesinin ikinci fıkrasında kamunun genel kullanımına yönelik bulvar,

cadde, sokak, alt-üst geçit, köprü, meydan, kavşak, yürüyüş yolu ve yaya geçidi gibi yerler ile halkın ücretsiz kullanımına açık ve ticari faaliyette bulunulmayan kamuya ait park, bahçe, tarihi ve ören yerleri gibi halka açık yerlerin aydınlatmaları ile trafik sinyalizasyonunun genel aydınlatma kapsamında değerlendirileceği ve enerji giderlerinin genel aydınlatma kapsamında ödeneceği, ticari, reklam, ilan ve benzeri amaçlı panoların aydınlatmaları ile süs aydınlatmalar için harcanan enerjinin genel aydınlatma kapsamında değerlendirilmeyeceği belirtilmiştir.

Aynı maddenin dördüncü fıkralarında ise; Halkın ücretsiz kullanımına açık ve kamuya ait park, bahçe, yürüyüş yolu, tarihî ve ören yerlerinin aydınlatılması ile alt-üst geçit, yaya alt-üst geçidi ve trafik sinyalizasyonu için gerekli sistemlerin tesisi ve işletilmesi ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına ait olduğu, ilgili kurum ve kuruluşların tesis edip bakım-onarımını yaptıkları bu tür tesislerin işletme yükümlülüğünü dağıtım şirketine devredebilecekleri belirtilmiştir.

Diğer yandan Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliği'nin "*Güvence bedeli alınmayan tüketiciler*" başlıklı 30'uncu maddesinde; Genel Aydınlatma Yönetmeliği kapsamında olan yerlerden güvence bedeli alınmayacağı hükme bağlanmıştır. Kurumun sorumluluğunda bulunan bazı cadde, sokak, park ve yürüyüş yollarındaki genel aydınlatma kapsamında bulunan elektrik aboneliklerinin dağıtım şirketine devredilmemesi, cadde, sokak ile kamuya ait ücretsiz girilen park ve bahçe gibi halka açık yerlerin aboneliklerinin ticarethane abone grubu olarak belirlenmesi ve bu kapsamda bulunan yerler için güvence bedeli ödenmesi belediyeye ek mali külfet getirmektedir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümlerinden; park ve yürüyüş yollarındaki aydınlatma direklerinin genel aydınlatma grubundan tarifelenmesi ve söz konusu yerlerin elektrik işletme yükümlülüklerinin dağıtım şirketlerine devredilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Yapılan incelemelerde; Belediyenin sorumluluğunda bulunan aşağıdaki tablolarda ayrıntısı gösterilen bazı park ve sokakların hem dağıtım şirketlerine devrinin yapılmadığı hem de park ve sokak aboneliklerinin ticarethane abone grubu olarak belirlendiği ve bu yerler için güvence bedeli ödendiği tespit edilmiştir.

Belediye tarafından söz konusu yerlerin gerek dağıtım şirketlerine devrinin yapılmaması gerekse park ve sokak aboneliklerinin ticarethane abone grubu olarak belirlenmesi sonucu 2020 yılı için 591.305,90 TL, 2021 yılı için ise 218.239,38 TL olmak üzere toplamda 809.545,28 TL ek mali külfete katlanıldığı anlaşılmıştır.

Tablo 17: 2021 Yılı İçin Genel Aydınlatma Kapsamına Alınmayan Yerler

Yerin Adı	Tarife Türü	Tüketim Miktarı (Kwh)	Birim Fiyat	Toplam Tutar(A) (TL)	Genel Aydınlatma Birim Fiyatı (TL)	Genel Aydınlatma Toplam Ücret (TL)	Genel Aydınlatma Toplam Ücretin %20 (B) (TL)	Fark (A-B) (TL)
Numune Evler Mah. Çaylı Cad. Aydınlatma 1	Ticarethane	30.405,19	0,577	27.743,00	0,337	20.772,00	4.154,40	23.588,60
Numune Evler Mah. Çaylı Cad. Aydınlatma 2	Ticarethane	34.078,00	0,577	29.363,06	0,337	23.281,40	4.656,28	24.706,78
İzmir Caddesi Aydınlatma	Aydınlatma	7.325,00	0,8	8.297,00	0,337	5.003,00	1.000,60	7.296,40
Yalmanlar Parkı Çevre Ayd. Ve Güvenlik Kulübesi	Ticarethane	5.758,14	0,577	5.302,00	0,337	3.932,00	786,40	4.515,60
Güzelburç Giriş Köprü Aydınlatma		5.863,13	0,577	5.362,00	0,337	3.208,00	641,60	4.720,40
Hassa Gülpınar Mesire Alanı	Ticarethane	7.337,92	0,8	10.100,00	0,337	4.247,00	849,40	9.250,60
Kırıkhan Delibekirli Mesire Alanı	Ticarethane	8.341,03	0,577	7.692,00	0,337	5.697,00	1.139,40	6.552,60
Samandağ Uzun Park	Aydınlatma	9.657,00	0,8	9.870,00	0,337	6.596,00	1.319,20	8.550,80
Atatürk Mesire Alanı	Ticarethane	2.600,00	0,834	2.750,00	0,337	1.640,00	328,00	2.422,00
Antakya Ulus Meydanı 1	Ticarethane	32.819,46	0,577	29.150,00	0,337	19.002,00	3.800,40	25.349,60
Antakya Ulus Meydanı 2	Ticarethane	7.654,00	0,577	5.300,00	0,337	4.431,00	886,20	4.413,80
Yüksel Acun Parkı	Aydınlatma	6.580,28	0,8	9.100,00	0,337	4.494,00	898,80	8.201,20
İskenderun Pac Meydanı Aydınlatma	Aydınlatma	19.995,00	0,834	20.100,00	0,337	11.576,00	2.315,20	17.784,80
İskenderun Tayfur Sökmen Meydanı Aydınlatma	Aydınlatma	19.875,00	0,834	20.000,00	0,337	11.506,00	2.301,20	17.698,80
Adliye Önü Aydınlatma	Aydınlatma	34.965,00	0,834	36.012,00	0,337	20.244,00	4.048,80	31.963,20
TOPLAM				250.771,06		162.658,40	32.531,68	218.239,38

Tablo 18: 2020 Yılı İçin Genel Aydınlatma Kapsamına Alınmayan Yerler

Yerin Adı	Tarife Türü	Tüketim Miktarı (Kwh)	Birim Fiyat	Toplam Tutar(A)	Genel Aydınlatma Birim Fiyatı	Genel Aydınlatma Toplam Ücret(TL)	Genel Aydınlatma Toplam Ücretin %20 (B) (TL)	Fark(A-B) (TL)
Numune Evler Mah. Çaylı Cad. Aydınlatma 1	Ticarethane	29618	0,577	77.814,10	0,251	16.520,00	3.304,00	74.510,10
Numune Evler Mah. Çaylı Cad. Aydınlatma 1	Ticarethane	36754	0,577	104.054,78	0,251	20.339,00	4.067,80	99.986,98
İzmir Caddesi Aydınlatma	Aydınlatma	500	0,79	494,42	0,251	276,00	55,20	439,22
Yalmanlar Parkı Çevre Ayd. Ve Güvenlik Kulübesi	Ticarethane	5814	0,577	4.957,00	0,251	3.216,00	643,20	4.313,80
Güzelburç Giriş Köprü Aydınlatma	Ticarethane	15796	0,577	14.514,00	0,251	8.740,00	1.748,00	12.766,00
Hassa Gülpınar Mesire Alanı	Ticarethane	816	0,85	9.950,00	0,251	449,00	89,80	9.860,20
Kırıkhan Delibekirli Mesire Alanı	Ticarethane	6926	0,577	7.075,00	0,251	3.831,00	766,20	6.308,80

Atatürk Mesire Alanı	Ticarethane	315	0,85	290,00	0,251	173,00	34,60	255,40
Antakya Ulus Meydanı 1	Ticarethane	32024	0,577	28.100,00	0,251	17.722,00	3.544,40	24.555,60
Antakya Ulus Meydanı 2	Ticarethane	9267	0,577	8.527,00	0,251	5.128,00	1.025,60	7.501,40
Adliye Önü Aydınlatma	Aydınlatma	444435	0,75	400.000,00	0,251	245.958,00	49.191,60	350.808,40
TOPLAM				655.776,30		322.352,00	64.470,40	591.305,90

Bu itibarla; Genel Aydınlatma Yönetmeliği kapsamındaki yerlerin, ilgili dağıtım şirketlerine devrinin yapılması ve devir işlemleri sırasında park ve sokakların genel aydınlatma gurubundan tarifelendirilmesi, ayrıca ödenen güvence bedellerinin iade alınması konusunda gerekli girişimlerde bulunulması gerekmektedir.

BULGU 13: Hal Kayıt Sistemine Kayıt Yaptırmadığı Halde Mal Satışı Yapanlar Hakkında İdari Para Cezası Uygulanmaması

5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a aykırı olarak hal kayıt sistemine kayıt yapılmadan mal satışı yapanlar hakkında cezalı hal rüsumu işlemi yapılmakla birlikte 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 32'nci maddesine göre idari para ceza tutanağı düzenlenmediği görülmüştür.

5957 sayılı Sebze ve Meyveler İle Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 8'inci maddesinde, hal rüsumunun toptancı halinde satılan mallardan yüzde bir, toptancı hali dışında satılan mallardan yüzde iki oranında tahsil edileceği, toptancı halinden satın alınmadan veya toptancı haline bildirilmeden perakende satılan mallar için hal rüsumunun, tespit yapıldığı yerdeki toptancı halinde bir önceki gün o mallar için oluşan birim fiyatların en yükseği esas alınarak belirlenen toptan satış bedelinin yüzde yirmi beşi oranında cezalı olarak alınacağı ve hal rüsumunun cezalı olarak alınmasına belediye encümenince karar verileceği belirtilmiştir.

1608 sayılı Umuru Belediye Müteallik Ahkâmı Cezaiye Hakkında 16 Nisan 1340 Tarih ve 486 Numaralı Kanunun Bazı Maddelerini Muadil Kanun'un 1'inci maddesinde; Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve salahiyet dairesinde itihaz ettikleri kararlara muhalif hareket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanununun 32 nci maddesi hükmüne göre idarî para cezası ve yasaklanan faaliyetin menine karar verileceği hükme bağlanmıştır.

Öte yandan, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun "Emre aykırı davranış" başlıklı 32'nci maddesinin birinci fıkrasında, "*Yetkili makamlar tarafından adli işlemler nedeniyle ya da kamu güvenliği, kamu düzeni veya genel sağlığın korunması amacıyla, hukuka uygun olarak verilen emre aykırı hareket eden kişiye yüz Türk Lirası idari para cezası verilir. Bu cezaya emri veren makam tarafından karar verilir.*" hükmü yer almaktadır. Anılan Kanun'un "İdari para cezası" başlıklı 17'nci maddesinin yedinci fıkrasında idari para cezalarının her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için Maliye Bakanlığınca (Hazine ve Maliye Bakanlığı) tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanacağı hükme bağlanmış olup 2021 yılında uygulanacak ceza tutarı 427 TL dir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri bir arada değerlendirildiğinde hal kayıt sistemine kayıt yapılmadan mal satışı yapanlar hakkında cezalı hal rüsumu uygulanması yanında şehir merkezinde ve/veya mahalle aralarında araç ile perakende olarak bildirimde bulunmadan mal satışı yapan bu kişiler hakkında 5326 sayılı Kanun'un 32'nci maddesine göre idari para ceza uygulanması da gerekmektedir.

Yapılan incelemelerde; Büyükşehir Belediyesinde 2016-2021 yılları arasında 298 kişi hakkında cezalı hal rüsumu düzenlendiği, ancak söz konusu kişilere 5326 sayılı Kanun'un 32'nci maddesi gereği idari para ceza tutanağı düzenlenmediği tespit edilmiştir. 5957 sayılı Kanun'un 8'inci maddesine göre cezalı hal rüsumu tahakkuk ettirilmesinin yanı sıra eylem 5326 sayılı Kanun'un 32'nci maddesine girdiğinden dolayı bu kişilere idari para cezası uygulanması da gerekmektedir.

Yukarıda belirtildiği üzere 5957 sayılı Kanun'un 8'inci maddesine göre hal kayıt sistemine kayıt yapılmadan araç ile mal satışı yapanlar hakkında cezalı hal rüsumu uygulandığı durumlarda 5326 sayılı Kanun'un 32'nci maddesi gereğince idari para cezası uygulanmaması mevzuata aykırılık teşkil etmektedir.

BULGU 14: İmar Planında Park Alanı Olarak Belirlenen Yerlerin Ticari Amaçla Kullanılması

İmar planında park alanı olarak tespit edilen yerlerde Belediye tarafından kiraya verilen ticari işletmelerin bulunduğu, yapıların imar mevzuatına aykırı olduğu ve bu alanların park alanı olma özelliğini yitirdiği görülmüştür.

Ticari işletmelerin faaliyet gösterdiği yapıların inşa edildiği tarihlerde yürürlükte olan ve 3194 sayılı İmar Kanunu hükümlerine dayanılarak hazırlanan 03.07.2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği’nin “Tanımlar” başlıklı 4’üncü maddesinde;

“vvvv) *Yeşil alanlar: Toplumun yararlanması için ayrılan oyun bahçesi, çocuk bahçesi, dinlenme, gezinti, piknik, eğlence, rekreasyon ve rekreatif alanları toplamını (Metropol ölçekteki fuar, botanik ve hayvan bahçeleri ile bölgesel parklar bu alanlar kapsamındadır.), 19 uncu maddede yer alan işlevleri ve yapılaşma koşullarını içeren yeşil alanlar; (...)*

2) *Parklar: Kentte yaşayanların yeşil bitki örtüsü ile dinlenme ihtiyaçları için ayrılan, 19 uncu maddedeki kullanımlara da yer verilebilen alanları, (...)*

ifade eder” denilmektedir.

Yönetmelik’in “Parsel kullanım fonksiyonlarına göre yapılaşma koşulları” başlıklı 19’uncu maddesinde;

“(…) c) *Park alanları: Bu alanlarda encümen kararıyla;*

1) *(Danıştay Altıncı Dairesinin 3/2/2021 tarihli ve E.:2017/4783; K.:2021/1096 sayılı kararı ile iptal bent: Açık havuz/süs havuzu, açık spor ve oyun alanı, genel tuvalet, pergola, kameriye,)*

2) *1000 m² ve üzeri parklarda ahşap veya hafif yapı malzemelerinden yapılmak, kat adedi 1’i, yüksekliği 4.50 metreyi ve açık alanları dâhil taban alanları toplamda %3’ü, her birinin alanı 15 m²’yi geçmemek kaydıyla çay bahçesi, büfe, muhtarlık, güvenlik kulübesi (Danıştay Altıncı Dairesinin 3/2/2021 tarihli ve E.:2017/4842; K.:2021/1091 sayılı kararı ile iptal ibare: ile oyun alanlarına en az 10 metre mesafede olmak ve etrafı çit ve benzeri ile kapatılmak koşuluyla) (Değişik ibare:RG-25/7/2019-30842) parkın ihtiyacı için gerekli olan asgari ölçülerdeki trafo,*

(...)

4) *10.000 m² üzerindeki parklarda, açık alanları dâhil taban alanları, (2) numaralı alt bentte belirtilenler de dâhil toplamda %3’ü geçmemek üzere muvakkat yapı yapı ölçülerini aşmayan mescit ile trafik güvenliği alınarak kamuya ait 112 acil ambulans istasyonu,*

yapılabilir.” denilmektedir.

Buna göre söz konusu yapılar park alanlarında encümen kararıyla yapılabilir denildiğinden inşaat ruhsatı ve yapı kullanım belgesinden muaf sayılmaktadır. Aynı maddenin (ç) fıkrasında geçen yapılar, piknik ve eğlence (rekreasyon) alanlarında da encümen kararıyla yapılabilir denildiğinden ruhsat alınmadan yukarıda belirtilen hususlara uyulması kaydıyla yapılabilmektedir.

Belediyenin yetki ve sorumluluğundaki park alanları içindeki yapıların durumu incelendiğinde, aşağıdaki tabloda ayrıntısı gösterildiği üzere İmar planında park alanı olarak tespit edilen alanlarda Belediye tarafından kiraya verilen düğün salonu, cafe, çay bahçeleri ve büfeler gibi ticari işletmelerin bulunduğu, bu işletmelerin alanın imar mevzuatında belirtilen yapılara ait alan miktarlarını fazlasıyla geçtiği hatta bu alanların park alanı olma özelliğini yitirerek ticari olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 19: Park Alanlarındaki İmara Aykırı Olarak Yapı Bulunan Örnek Parklar ve Alanları

1000 M2 üzeri parklarda açık alanları dâhil taban alanları toplamda %3 geçmemek kaydıyla encümen kararıyla yapılaşma yapılabilecek alanlar						
Park ve Yeşil Alan Adı	Yapı Ruhsatı	Kullanım Şekli	Plandaki Durumu	Toplam Alan	Olmaması Gereken	Kapalı -Açık =Toplam Alan (Yaklaşık Alan)
Antakya-Atatürk Parkı	Yok	6 Adet Çay Bahçesi Büfe, 20 Adet Ahşap Kulübe(2*2) Oyun Parkı(Kiralık), Tuvalet	Park Alanı	61.417,97	1.842,54	1119-2150=4069
15 Kasım Parkı	Yok	2 Adet Çay Bahçesi, Büfe, Lokanta	Park Alanı	20.327,27	609,82	231-130=361
Yakup Çirkin Parkı	Yok	Yeni Proje ile 350 M2 Amaçlı Salon, Yöresel Ürün Satış Yeri, 2 Adet Kafe (160 M2), 400 Kişilik Açık Alana Sahip Düğün Salonu,	Park Alanı	12.617,92	378,54	510-600=1110
Payas-Atatürk Parkı	Yok	1 Adet Payas Engelliler Spor Kulübü Derneği, 1 Adet Büfe ve Çay Ocağı, 1 Adet Tuvalet	Park Alanı	6.000	180	40-210=250
Kent Parkı	Yok	5 Adet Büfe, Bir Restaurant	Park Alanı	52.000	1560	323-3600=3923

Ayrıca aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere park alanlarının içinde mevzuata aykırı olarak 15 m² üzerinde müstakil yapılar inşaa edildiği anlaşılmaktadır.

Tablo 20: Tek Başına 15 m² Alanı Geçen Yapılardan Bazıları

Park Adı	İşletme Adı	Kapalı Alan (m ²)	Açık Alan (m ²)	İşgal Edilen Toplam Alan (m ²)
Atatürk Parkı	Yeşiltepe Çay Bahçesi	300	400	700
	Orta Kahve Aile Çay Bahçesi	300	300	600
	Esnaf Çay Bahçesi	100	500	600
	Sarmaşık Çay Bahçesi	150	250	400
	Mini Golf Çay Bahçesi	200	400	600

	Palmye Çay Bahçesi	250	300	550
	Oyun Parkı	500		500
Şehit Polis Yakup Çirkin Gençlik Parkı	Dora Tesisleri	370	130	500
15 Kasım Parkı	Beyaz Ev Aile Çay Bahçesi	133	40	173
	Bulut Aile Bahçesi	52	60	112
Kent Parkı	Restaurant	225	3600	3.825
Yeşilköy Atatürk Parkı (İşletmelere Göre)	Cafe	50	50	100
	Cafe	50	50	100
	Cafe	50	100	150
	Cafe	50	-	50

Park alanlarının mevzuata aykırı olarak ticari amaçla kullanılması kentte yaşayan kişilerin müşterek kullanımına da engel teşkil etmektedir. Buna göre park alanlarının kentte yaşayanların dinlenme ve doğal alan ihtiyaçlarına cevap veren yerler olması açısından sadece belli yapıların yapılmasına izin verilmiştir.

Ayrıca 3194 sayılı Kanun'un "İdari müeyyideler" başlıklı 42'nci maddesinde, imar mevzuatına aykırılık teşkil eden fiil ve hallerin tespit edildiği tarihten itibaren on iş günü içinde belediye encümenince sorumlular hakkında, üstlenilen her bir sorumluluk için ayrı ayrı olarak bu maddede belirtilen idari müeyyidelerin uygulanacağı belirtilmiştir.

Dolayısıyla park alanlarında bulunan kiracıların tahliyelerinin sağlanarak bu alanların Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'ne uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

BULGU 15: İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı Olmadan Faaliyet Gösteren Birinci Sınıf Gayrisihhî İşyerlerinin Bulunması

Belediyenin yetki ve görev sınırları içinde işyeri açma ve çalışma ruhsatı olmaksızın faaliyette bulunan birinci sınıf gayrisihhî işletmelerin bulunduğu görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun, büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumluluklarını düzenleyen 7'inci maddesinin birinci fıkrasının (d) ve (j) bentlerine göre; büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerleri, büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerleri ve birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırma yetkisi büyükşehir belediyesinin görev ve sorumlulukları arasındadır. Kanun'un "Büyükşehir belediyesinin gelirleri" başlıklı 23'üncü maddesi birinci fıkrasının (h) bendinde, ceza gelirleri de büyükşehir belediyelerinin gelirleri arasında yer almıştır.

Diğer yandan, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun "İşyeri Açma İzni Harcı" başlıklı 81'inci maddesinde; "*Belediye sınırları veya mücavir alanlar içinde bir işyerinin açılması "İşyeri Açma İzni Harcına" tabidir.*" hükmü yer almaktadır.

10.08.2005 tarihli ve 25902 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'in 6'ncı maddesi uyarınca, belediye sınırları içinde anılan Yönetmelik kapsamındaki işyerlerinin açılıp faaliyet gösterebilmesi için ilgili belediyeden işyeri açma ve çalışma ruhsatının alınmasının gerektiği, usulüne uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan işyeri açılmayacağı ve çalıştırılmayacağı düzenlenmiştir.

Yönetmelik'in "Geçici süreyle faaliyetten men ve idarî para cezası" başlıklı 39'uncu maddesinde:

"(...) bu işyerlerinin mevzuat hükümlerine aykırı olarak ruhsatsız işletildiğinin tespiti halinde ise süresiz olarak ya da ruhsat alınmaya kadar mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından faaliyetten men edilir. Faaliyetten men'e ilişkin onay uygulanmak üzere yetkili idareye bildirilir. Yetkili idare en geç üç işgünü içinde faaliyetten men'e ilişkin kararı işyerini mühürlemek suretiyle uygulayarak buna ilişkin tutanağın bir suretini ilgili mülki makama gönderir. Yetkili idare, işyerinin faaliyetten men'ine ilişkin kararı süresinde uygulamazsa, sorumluluğu yetkili idareye ait olmak üzere kapatma kararı kolluk güçleri tarafından re'sen uygulanır ve yetkili idareye bilgi verilir." denilmektedir.

Yukarıda verilen mevzuat hükümlerinden büyükşehir belediyelerinin bazı işletmelere ruhsat verme yetkisinin bulunduğu, söz konusu ruhsat verme işlemine istinaden ilgililerden ruhsat harcı alınması, söz konusu ruhsatı almadan faaliyet gösteren işletmelerin tespiti halinde prosedürlerin yerine getirilerek ilgili işletmelerin faaliyetten men edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Söz konusu işletmeler ruhsatsız olarak işletilmeleri nedeniyle süresiz olarak faaliyetten men edilecek, daha sonra ruhsat almaları halinde faaliyetten men kararı kaldırılacaktır.

Yapılan inceleme neticesinde; Hatay Vergi Dairesinden temin edilen il sınırları içerisindeki işyerleri listesinden belediyenin yetki ve görev sınırları içinde olup ruhsatı bulunmayan 1052 adet işyeri ile ilgili Zabıta Daire Başkanlığından inceleme istenmiş ve büyükşehir belediyesi yetki alanında bulunan 47 adet birinci sınıf gayrisihhî müessese olarak faaliyet gösteren işletmenin ruhsat almaksızın çalışmaya devam ettiği tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri ve açıklamalar gereğince, ruhsatsız çalıştığı tespit edilen işletmelerin faaliyetten men edilmesi ve gerekli diğer yasal işlemlerin yapılması gerekmektedir. Söz konusu işyerlerinin ruhsatsız olarak faaliyette bulunması mevzuat hükümlerine uygun düşmediği gibi Kurumun işyeri açma izin harcından da mahrum kalmasına sebep olmaktadır.

BULGU 16: Kadınlar ve Çocuklar İçin Kiralanan Konukevinin Atıl Tutulması

Belediyenin görev ve sorumlulukları kapsamında kadınlar ve çocuklar için açmak zorunda olduğu konuk evinin açılmadığı, bu amaçla kiralama yapıldığı halde kiralanan yerin aktif hale getirilmesi için herhangi bir faaliyette bulunulmadığı görülmüştür

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin görev ve sorumlulukları" başlıklı 14'üncü maddesinde;

" (...) Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler. " denilmektedir.

05.01.2013 tarihli ve 28519 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik'in "Tanımlar ve kısaltmalar" başlıklı 3'üncü maddesinde Konukevi; "fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri ve kadın konukevi, sığınmaevi, kadın sığınağı, kadımevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılmış ya da açılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşunu" biçiminde tanımlanmıştır.

Yönetmelik'in "Konukevinin çalışma esasları ve temel ilkeler" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasında; *"Bakanlık, yörenin ihtiyacına, sosyo-kültürel yapısına göre uygun görülecek il ve ilçelerde konukevi açar. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu yüzünü geçen belediyeler ihtiyaca cevap verebilecek nitelik ve sayıda konukevi açar. (...)"* denilmektedir.

Yapılan incelemelerde; Hatay ili sınırları içinde büyükşehir belediyesi tarafından mevzuat gereği açılması zorunlu olan kadın ve çocuklar için konukevinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Büyükşehir Belediyesi Emlak İstimlak Daire Başkanlığınca 13.03.2020 tarih ve 449 sayılı Başkanlık Makamı Oluru ile kadın sığınma evi olarak kullanılması amacıyla bir adet taşınmazın “Ek Hizmet Binası” olarak 13.03.2020 tarihinde 156.000,00 TL bedelle 10 yıllığına kiralandığı ve 2020 yılı kira bedeline Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) dikkate alınarak yapılan artışla 175.983,60 TL olan kira bedelinin 4 eşit taksitte mülk sahibine ödendiği ancak yapılan denetimler sonucunda söz konusu binanın henüz aktif olarak kullanılmadığı, kapalı olduğu tespit edilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 11'inci maddesine göre belediyelerde üst yönetici olan belediye başkanları, aynı maddenin ikinci fıkrasına göre sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımını sağlamaktan, kayıp ve kötüye kullanımının önlenmesinden mahallî idarelerde meclislerine karşı sorumlu tutulmuştur.

Bu itibarla ilgili taşınmazın ivedilikle kiralama amacı olan kadın sığınma evine dönüştürülmesi için gerekli iş ve işlemlerin başlatılması, konuk evinin aktif olarak kullanılarak kamu kaynaklarının etkili ve ekonomik kullanılmasının sağlanması, israfın önüne geçilmesi ve mevzuat hükümlerinin yerine getirilmesi gerekmektedir.

BULGU 17: Kamu İhale Kanunu'nda Öngörülen Şartlar Oluşmadığı Halde Pazarlık Usulü ile İhaleye Çıkılması

Büyükşehir Belediyesi tarafından, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde öngörülen şartlar oluşmadığı halde, bir kısım ihalelerin pazarlık usulü ile yapıldığı görülmüştür.

4734 sayılı Kanunun “Temel ilkeler” başlıklı 5'inci maddesinin dördüncü fıkrasında; *“Bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulü temel usullerdir. Diğer ihale usulleri Kanunda belirtilen özel hallerde kullanılabilir.”* hükmü yer almaktadır. Kanunun bu hükmüne göre, açık ihale usulü ile belli istekliler arasında ihale usulü temel ihale usullerinden olup, pazarlık usulü istisnai bir ihale usulüdür ve sadece Kanun'da belirtilen özel hallerde kullanılmalıdır.

Kanun'un pazarlık usulü ile ihaleye çıkılabilmesinin şartlarını düzenleyen 21'inci maddesinin (b) bendinde yer alan ; *“Doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya yapım tekniği açısından özellik arz eden veya yapı veya*

can ve mal güvenliğinin sağlanması açısından ivedilikle yapılması gerekliliği idarece belirlenen hallerde veyahut idare tarafından önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması” şeklindeki hükümle pazarlık usulü ile ihaleye çıkılmasında özel haller sayılmıştır. Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere, önceden beklenen ve bilinen olaylar ile yine önceden öngörülebilir ihtiyaçların 4734 sayılı Kanununun 21’inci maddesinin (b) bendi kapsamında değerlendirilme imkânı bulunmamaktadır.

Bir durumun, 4734 sayılı Kanununun 21’inci maddesinin (b) bendi açısından, “idarece öngörülemeyen olay” içerisinde değerlendirilebilmesi için; durumun idare tarafından “öngörülemez”, “olağan dışı” ve “idarenin iradesinden bağımsız” nitelikte olması ve ihaleye çıkılabilmesi için diğer şartların yanında ihalenin ivedi olarak yapılmasının da zorunlu olması gerekmektedir. Bununla beraber, ihalenin ivedi olarak yapılması şartı tek başına yeterli olmayıp ivedilik, Kanunda belirtilen doğal afet, salgın hastalık, can veya mal kaybı hali gibi ani veya beklenmeyen veya idarenin önceden öngöremediği bazı özel şartlara bağlanmıştır. Bir işin acilen yapımına idarece karar verildiği durumlarda Kanunda belirtilen diğer şartlar mevcut değil ise, pazarlık usulü ile ihaleye çıkılması mümkün görülmemektedir.

Yapılan incelemelerde; Büyükşehir Belediyesi tarafından 2021 yılı içerisinde 12 adet mal ve hizmet alımı ihalesi gerçekleştirildiği, bu ihalelerden 8 tanesinin gerekli şartlar oluşmadan ve geçerli bir gerekçe gösterilmeksizin anılan Kanun’un 21’inci maddesinin (b) bendi kapsamında pazarlık usulü ile ihale edildiği tespit edilmiştir.

2021 yılında aşağıdaki tabloda listelenen işler, Kanun’un 21’inci maddesi (b) bendi kapsamında değerlendirilerek pazarlık usulü ile yapılmıştır.

Tablo 21: Pazarlık Usulü İle İhale Edilen İşler

İhale Kayıt Numarası İhale Adı	Sorumlu Birim	İhale Tarihi	Yaklaşık Maliyeti	Sözleşme Bedeli	Sözleşme Tarihi
2021/377939 Expo 2021 Organizasyonları Kapsamında Tefrişat Montaj Dâhil Mal Alım İşi	Destek Hizmetleri Dairesi	05.07.2021	6.852.801,00	6.185.575,00	12.07.2021
2021/427321 Expo 2021 Organizasyonu Kapsamında Perde ve Bahçe Mobilyaları Montaj Dâhil Mal Alım İşi	Destek Hizmetleri Dairesi	30.07.2021	3.446.806,50	3.054.553,00	16.08.2021
2021/453609 Hado Liman Tesisinde Kullanılmak Üzere Tefrişat Mal Alım İşi	Ulaşım Dairesi	10.08.2021	563.143,88	490.450,00	19.08.2021
2021/469690 Expo 2021 Organizasyonu Kapsamında Kullanılmak Üzere Endüstriyel Mutfak Montaj Dâhil Mal Alım İşi	Destek Hizmetleri Dairesi	19.08.2021	14.804.119,71	13.887.940,00	31.08.2021
2021/552288	Destek Hizmetleri Dairesi	17.09.2021	4.646.295,07	4.190.376,66	30.09.2021

Expo 2021 Organizasyonu Kapsamında Mutfak ve Sofra Malzemeleri Mal Alım İşi					
2021/646857 Expo 2021 Organizasyonu Hizmeti İşi İhalesi	Kültür ve Sosyal İşler Dairesi	21.10.2021	10.104.500,00	9.125.000,00	27.10.2021
2021/667153 Saha İmalatlarında Düzen. ve Onarım İşlerinde Kullanılacak Mal/Malzeme Alım İşi	Ulaşım Dairesi	21.10.2021	336.059,60	311.465,00	3.11.2021
2021/722983 Yönlendirme ve Tanzim Levhası Mal Alım İşi İhalesi	Ulaşım Dairesi	12.11.2021	1.564.493,28	1.525.000,00	29.11.2021

Söz konusu ihalelerin pazarlık usulü ile yapılmasının gerekçesi olarak kanunda geçen “Doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması” ifadesi matbu bir şekilde kararlara konulmuş olup ihalelere özgü kabul edilebilir bir gerekçe sunulmamıştır.

Örneğin; “Expo 2021 Organizasyonları Kapsamında Tefrişat Montaj Dahil Mal Alım İşi”, “Expo 2021 Organizasyonu Kapsamında Perde ve Bahçe Mobilyaları Montaj Dahil Mal Alım İşi” ve “Expo 2021 Organizasyonu Kapsamında Kullanılmak Üzere Endüstriyel Mutfak Montaj Dahil Mal Alım İşi” ihalelerine yönelik mal alımlarına ilişkin olarak; alımı yapılacak ürünlerin özelliği gereği imalat süreçlerinin uzun olduğu, açık ihale ile alımı yapılması için ihale işlem dosyasının hazırlanması ilan süreleri ve olabilecek itiraz sürelerinin süreci uzatacağı böyle bir durumda EXPO 2021 Organizasyonunun açılış tarihi olan Aralık 2021'e yetişemeyeceği, pandemi sürecinin ağır şekilde geçtiği ve bu durumun EXPO 2021 organizasyonlarının yapılacağı alanların inşaatlarında tahmin edilen inşaat bitiş sürecini uzattığı, ayrıca organizasyonun iptal edilip edilmeyeceğinin öngörülemediği, alımı yapılacak malların daha önce ihaleye çıkılmasının önünü kapattığı, söz konusu tefrişat ve mutfak malzemelerinin EXPO inşaatlarının bitmesini beklemeden daha önce yapılmış olduğunda alımı yapılacak malların depolama sorunları yaşanacağı, sürekli taşıma işlemine tabi tutulacağından malların zarar görme olasılığının artacağı, açık ihale usulü ile yapılmasının dönüşü olmayan sıkıntılara yol açacağı ve uluslararası arenada prestiji önem arz ettiğinden ürünlerin kalite ve teknik değer açısından belli kaliteyi yakalama ve Expo 2021 açılış tarihi olan 2021 yılı Aralık ayına hazır olması amacıyla 4734 sayılı kamu ihale kanununun 21. maddesinin (b) bendine göre pazarlık usulü ile yapılmasını uygun görüldüğü belirtilmiştir.

Öncelikle EXPO 2021 organizasyonu 2021 yılında ortaya çıkmamış, 2019 yılında Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılacağı belirlenmiş ve bu tarihten itibaren iş ve işlemleri yapılmaya başlanmış olduğundan söz konusu ihale kapsamında temin edilecek malların ivedi olarak alımının bu organizasyona yetişmesi gerektiği gerekçesinin uygun olması mümkün

görünmemektedir. Kaldı ki belediye gerekçesinde ilk olarak açık ihalenin zaman alacağı belirtilmiş ancak daha sonra inşaatın bitiminin süre aldığı ve işin uzadığı ifade edilmiş ve belediye süre açısından mallarının zarar göreceği belirtilmiştir. Görüleceği üzere süre bakımından herhangi bir ivedilik bulunmamaktadır. Diğer bir ifade ile 2019 yılından itibaren yapımı devam etmekte olan bir iş için ivedilikle sonuçlandırılması gerektiği gerekçesi gerçek durumu yansıtmamaktadır.

Bu itibarla önceden beklenen ve bilinen olaylar ile yine önceden öngörülebilir ihtiyaçların, 4734 sayılı Kanun'un 21'inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında değerlendirilme imkânı bulunmamaktadır.

Yukarıda belirtilen işlerin, temel ihale usulleri tercih edilerek ihale edilmemesi ve 4734 sayılı Kanun'un 21'inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre gerekli şartlar oluşmadığı halde, istisnai bir ihale usulü olan pazarlık usulü tercih edilerek ihale edilmesi, anılan madde hükümleri yanında Kanun'un 5'inci maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında yer alan ihale ilkelerine de aykırılık teşkil etmektedir.

Sonuç itibarıyla, ihalelerin davet edilecek isteklilerin İdare tarafından belirlendiği ilansız pazarlık usulüyle yapılması ile tüm isteklilerin teklif verebildiği açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulüyle yapılması halinde oluşacak rekabet ortamı karşılaştırıldığında, açık ihale ve belli istekliler arasında ihale usulünün sağladığı üstünlük ve fayda açıktır.

Bu nedenle, kaynakların verimli kullanılması ve kamu yararının korunmasını teminen gerekli şartlar oluşmadan işlerin istisnai bir usul olan pazarlık usulüne göre ihale edilmemesi için İdare tarafından gerekli dikkat ve özenin gösterilmesi gerekmektedir.

BULGU 18: Kira Süreleri Biten Taşınmazlarda Ecrimisilin Olağan Bir Taşınmaz Yönetim Şekline Dönüştürülmesi

Belediyenin bazı taşınmazlarının, ihalede belirtilen kira sürelerinin bitmesine rağmen yeniden kiralama ihalesi yapılmadan ecrimisil alınarak kullanıldığı ve bu yöntemle taşınmazların kira sürelerinin uzatıldığı görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15'inci maddesinde yer alan "*Belediye mallarına karşı suç işleyenler Devlet malına karşı suç işlemiş sayılır. 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75 inci maddesi hükümleri belediye taşınmazları hakkında da uygulanır*" hükmü ile belediye taşınmazlarının işgali durumunda 2886 sayılı

Kanun'un uygulanacağı belirtilmiştir.

5393 sayılı Kanunu'nun 18'inci maddesinde; Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması hâlinde tahsisin kaldırılmasına; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi otuz yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesisine karar vermenin belediye meclisinin görev ve yetkileri arasında olduğu;

Kanun'un 34'üncü maddesinde ise; Taşınmaz mal satımına, trampasına ve tahsisine ilişkin meclis kararlarını uygulamanın; süresi üç yılı geçmemek üzere taşınmaz kiralanmasına karar vermenin belediye encümeninin görev ve yetkileri arasında olduğu,

hüküm altına alınmıştır.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun "Kapsam" başlıklı 1'inci maddesinde; genel bütçeye dâhil dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işlerinin bu Kanun'da yazılı hükümlere göre yürütüleceği ifade edilmiştir.

2886 sayılı Kanun'un "Ecrimisil ve tahliye" başlıklı 75'inci maddesinde ise;

"Devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz malları ve Vakıflar Genel Müdürlüğü ile idare ve temsil ettiği mazbut vakıflara ait taşınmaz malların, gerçek ve tüzelkişilerce işgali üzerine, fuzuli şagilden, bu Kanunun 9 uncu maddesindeki yerlerden sorulmak suretiyle, idareden taşınmaz ve değerlendirme konusunda işin ehli veya uzmanı üç kişiden oluşan komisyonca tespit tarihinden geriye doğru beş yılı geçmemek üzere tespit ve takdir edilecek ecrimisil istenir. Ecrimisil talep edilebilmesi için, Hazinesinin işgalden dolayı bir zarara uğramış olması gerekmez ve fuzuli şagilin kusuru aranmaz. ... Kira sözleşmesinin bitim tarihinden itibaren, işgalin devam etmesi halinde, sözleşmede hüküm varsa ona göre hareket edilir. Aksi halde ecrimisil alınır. İşgal edilen taşınmaz mal, idarenin talebi üzerine, bulunduğu yer mülkiye amirince en geç 15 gün içinde tahliye ettirilerek, idareye teslim edilir." denilmektedir.

Diğer yandan, 5393 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinde, 2886 sayılı Kanun'un 75'inci maddesi hükümlerinin belediye taşınmazları hakkında da uygulanacağı belirtildiğinden İdare taşınmazlarının işgal edilmesi, ecrimisil alınması ve taşınmazın tahliyesi hakkında da söz konusu 75'inci madde uygulanmalıdır.

Yukarıda belirtilen yasal düzenlemeye göre, taşınmazların 3 yıla kadar belediye encümeni kararıyla; 3 yılı aşan kiralamalarda ise belediye meclisinin kararıyla ve ihale yapılarak kiraya verilmesi mümkündür. Kira süresi biten taşınmazlar için yeniden kiralama ihalesine çıkılması gerekmektedir. Kira süresi sonunda işgal devam ederse, işgal süresi için bir tazminat olarak ecrimisil alınmalı; işgalin devam etmesi durumunda taşınmazın tahliyesi için ilgili mülki amire talepte bulunulmalıdır. Bu durumda, ecrimisilin bir kiralama yöntemine ve olağan bir taşınmaz yönetim şekline dönüştürülmesinin mevzuata aykırı olduğu açıktır.

İdarenin taşınmaz işlemlerinin incelenmesi neticesinde; 122 adet taşınmazın ihale kapsamında belirtilen kira sürelerinin (10 yılın üzeri) bitmesine rağmen yeniden kiralama ihalesi yapılmadığı, ecrimisil alınarak kullandırıldığı ve bu şekilde kira süresinin uzatıldığı tespit edilmiştir. Zira bu alanlardan bazılarının uzun yıllar boyunca füzuli şagiller tarafından işgal edildiği ve bu alanların hala tahliye edilmedikleri görülmektedir.

İdare taşınmazlarının işgal edilmesi durumunda hem geriye doğru 5 yılı geçmeyecek şekilde hesaplanacak ecrimisil tahsil edilmeli hem de 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75'inci maddesinin 4'üncü fıkrası uyarınca konu mülki amire intikal ettirilerek söz konusu taşınmazın tahliyesi sağlanmalıdır.

Aksi bir durum, yani işgal eden kişinin ödemesi için tespit edilen ecrimisil bedelinin kira ödemesi gibi esas alınarak ileriye doğru devam ettirilmesi mevzuat hükümlerine aykırı olacaktır. Ayrıca, bu uygulama idare malını işgal edenin ödüllendirmesi sonucunu doğuracaktır. Şöyle ki 75'inci maddesinin birinci fıkrasının ek cümlesinde belirtilen, ecrimisile itiraz edilmemesi halinde yüzde yirmi, peşin ödenmesi halinde ise ayrıca yüzde on beş indirim uygulanır hükmünden faydalanılmaktadır. Görüleceği üzere bu durum taşınmazın rayicin altında bir bedelle kiralanmasına neden olmaktadır.

Bu itibarla yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar gereğince işgal edilen taşınmazlar için belirlenen ecrimisil bedellerini işgalcilerinden (füzuli şagillerden) ivedilikle tahsil edilip işgal edilen taşınmazlardan tahliyesi için gerekli işlemlerin başlatılması ve mevzuat hükümlerine uygun işlem tesis edilmesi gerekmektedir.

BULGU 19: Kompanzasyon Sisteminin Bakım, Onarım ve Arızalarının Zamanında Yapılmaması Nedeniyle Reaktif Enerji Bedelinin Ödenmesi

Belediyenin elektrik sayaçlarına reaktif enerji miktarını ölçmek üzere kompanzasyon

sistemini kurduğu, ancak sistemin bakım, onarım ve arızalarının zamanında yapılmaması nedeniyle ortaya çıkan reaktif enerji bedelinin Belediye tarafından ödendiği görülmüştür.

31.12.2015 tarihli ve 29579 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Dağıtım Lisansı Sahibi Tüzel Kişiler ve Görevli Tedarik Şirketlerinin Tarife Uygulamalarına İlişkin Usul ve Esaslar'ın 13'üncü maddesinde, Tüketicilerin önce sistemden çektikleri (endüktif reaktif enerji) ve daha sonra sisteme verdikleri (kapasitif reaktif enerji) reaktif enerjiye ilişkin olarak belirlenen sınırların aşılması halinde reaktif enerji bedeli uygulanacağı belirtilmiştir.

Kurulu gücü 50 kVA'nın altında olan müşteriler, çektikleri aktif enerji miktarının yüzde otuz üçünü aşan şekilde endüktif reaktif enerji tüketmeleri veya aktif enerji miktarının yüzde yirmisini aşan şekilde kapasitif reaktif enerji vermeleri halinde; kurulu gücü 50 kVA ve üstünde olanlar ise, çektikleri aktif enerji miktarının yüzde yirmisini aşan şekilde endüktif reaktif enerji tüketmeleri veya aktif enerji miktarının yüzde on beşini aşan şekilde sisteme kapasitif reaktif enerji vermeleri halinde reaktif enerji tüketim bedeli ödemektedir. Dolayısıyla tüketicilerin önce sistemden çektikleri (endüktif reaktif enerji) ve daha sonra sisteme verdikleri (kapasitif reaktif enerji) reaktif enerjiye ilişkin olarak belirlenen sınırların aşılması halinde reaktif enerji bedeli uygulanmaktadır.

Yapılan incelemelerde; reaktif enerji bedelinin; sistemin bakım, kontrol ve arızalarının zamanında yapılmamasından kaynaklandığı ve bu nedenle de 2020-2021 yıllarında toplam 320.394,02 TL reaktif enerji bedeli ödenmek zorunda kaldığı tespit edilmiştir.

Tablo 22: Ödenen Reaktif Enerji Bedeli

Ay	2020 Yılında Ödenen Reaktif Enerji Bedelleri (TL)	2021 Yılında Ödenen Reaktif Enerji Bedelleri (TL)
Ocak	-	5.453,46
Şubat	8.363,33	4.581,92
Mart	-	13.725,97
Nisan	-	-
Mayıs	14.823,90	44.003,52
Haziran	9.753,58	16.575,24
Temmuz	12.051,74	53.331,99
Ağustos	18.872,00	6.589,49
Eylül	12.982,69	3.384,71
Ekim	7.560,57	19.518,63
Kasım	9.835,74	25.685,00
Aralık	7.597,98	25.702,56
Toplam	101.841,53	218.552,49

Sonuç olarak gereksiz olarak reaktif enerji bedeli ödenmesini önlemek için

kompanzasyon sistemlerinin kurulmasından sonra da sistemin takibinin yapılması gerekmektedir. Belediye kompanzasyon sistemlerinin bakım, kontrol ve arızalarının zamanında yapılmasını sağlanmalıdır.

BULGU 20: Mal Alım ve Yapım İşlerinde Faturaların Süresinde Düzenlenmemesi

Büyükşehir tarafından gerçekleştirilen mal alım ve yapım işlerinde, hakediş raporlarının onaylandığı tarih itibarıyla azami yedi gün içinde düzenlenmesi gereken faturaların bu süre içerisinde düzenlenmediği görülmüştür.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin "Geçici hakediş raporları" başlıklı 39'uncu maddesinin dördüncü fıkrasının (f) bendinde, hakediş raporunun, yüklenici veya vekili tarafından imzalanıp idareye verildiği tarihten başlamak üzere en geç otuz gün içinde onaylandıktan sonra otuz gün içinde tahakkuka bağlanacağı ve bu tarihten başlamak üzere sözleşmede farklı bir süre belirtilmemiş ise on beş gün içinde de ödeme yapılacağı belirtilmiştir. Yapım İşlerine Ait Tip Sözleşme'nin "Ödeme yeri ve şartları" başlıklı 11'inci maddesinde de benzer düzenlemeye yer verilmiştir.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 229'uncu maddesinde "*Satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır.*" denilmek suretiyle faturanın tarifi yapılmış, 232'nci maddesinde ise, birinci ve ikinci sınıf tüccarlarla kazancı basit usulde tespit edilenler ve defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilerin sattıkları emtia ve yaptıkları işler için fatura vermek, satın aldıkları emtia ve hizmetler için de fatura istemek ve almak zorunda oldukları hükme bağlanmıştır.

Kanun'un fatura nizamını düzenleyen 231'inci maddesinin beşinci bendinde faturanın, malın teslimi ve hizmetin yapıldığı tarihten itibaren azami yedi gün içinde düzenleneceği, bu süre içerisinde düzenlenmeyen faturaların hiç düzenlenmemiş sayılacağı hükmü mevcuttur.

Aynı Kanun'un "Usulsüzlük dereceleri ve cezaları" 352'nci maddesinde; "*Usulsüzlükler, aşağıda yazılı derecelere ve bu kanuna bağlı cetvele göre cezalandırılır. Usulsüzlük fiili re'sen takdiri gerektirirse, bağlı cetvelde yazılı cezalar iki kat olarak kesilir.*

I inci derece usulsüzlükler: 1. Vergi ve harç beyannamelerinin süresinde verilmemiş olması; (...)" denilmektedir.

Yapılan incelemelerde; büyükşehir belediyesinde gerçekleştirilen mal alım ve yapım ihalelerine ilişkin hakedişler ve bunlara bağlı oluşturulan ödeme emrine istinaden yüklenici tarafından kesilen faturaların, hakedişin tahakkuk ettiğini belgeleyen kabul tutanağının düzenlendiği yani hakediş raporunun onaylandığı tarihten itibaren azami 7 gün içinde düzenlenmesi gerekirken düzenlenmediği tespit edilmiştir. Aşağıdaki tabloda hakedişlerin onay/kabul tarihi itibarıyla 7 gün içinde kesilmesi gereken faturaların bu sürede düzenlenmediği, hatta 55, 43 ve 30 gün gibi uzun bir süre sonra faturaların düzenlendiği görülmektedir.

Tablo 23: Hakediş Onay Tarihinden İtibaren Yedi Gün İçinde Fatura Düzenlenmeyen Ödemeler

Yevmiye No	İşin Adı	Tutarı (TL)	Kabul / Hakediş Tarihi	Fatura Tarihi	Fark (Gün)
7490	HBB Samandağ-Yayladağı-Altınözü İlçeleri Taş Duvar, İstinat Duvarı ve Kutu Menfez Yapım İşi.4 No.lu Kesin Hakediş	461.950,29	31.03.2021	14.04.2021	14
7375	HBB Erzin İlçesi Parke Yapım ve Onarım İşi. 3 No.lu Hakediş	222.904,35	23.03.2021	14.04.2021	22
7289	Hbb Arsuz-Belen-İskenderun İlçeleri Taş Duvar, İstinat Duvarı Ve Kutu Menfez Yapım İşi. 2.Son Hakediş	143.386,78	21.02.2021	5.04.2021	43
6813	Uğur Mumcu Bulvarında Yeni Park Yapım İşi.3 No.lu Ara Hakediş	169.635,38	19.03.2021	30.03.2021	11
6782	HBB Payas İlçesi Parke Yapım Ve Onarım İşi.2 No.lu Kesin Hakediş	296.352,89	15.03.2021	24.03.2021	9
8143	Atölye, Peyzaj Alanları İle Orta ve Yan Refüjlerde Kullanılmak Üzere Boya ve Vernik Malzemesi Alımı	319.190,00	15.04.2021	30.04.2021	15
15359	Antakya, Defne, Yayladağı, Samandağ ve Altınözü İlçelerinde Yol Bakım ve Onarımlarında Kullanılmak Üzere Mıcır Temel Malzemesi Alım İşi	424.800,00	16.06.2021	6.07.2021	20
10243	Erzin İlçesi Genelinde Bulvar, Cadde, Sokak ve Bina Kapı Numara Levhalarının Üretilecek Montaj Dahil Hizmet Alım İşine. 1 No.lu Kesin Hakediş	763.666,50	26.03.2021	15.04.2021	20
23968	Antakya İlçesi Mahalle Ve Cadde Yollarının Beton Asfalt Yapım İşi 1 No.lu Ara Hakediş	12.372.869,11	1.11.2021	1.12.2021	30
23398	1. Bölge (Antakya-Defne-Samandağı-Yayladağı-Altınözü-Kırıkhan-Kumlu-Reyhanlı-Hassa İlçeleri) Menfez ve Duvar Yapım İşi. 1 No.lu Hakediş"	715.058,19	5.10.2021	29.11.2021	55
22685	Payas, Dörtöyl ve Erzin İlçeleri Mahalle ve Cadde Yollarının Beton Asfalt Yapım İşi 1 No.lu Hakediş	5.911.563,00	1.11.2021	18.11.2021	17

Hakedişin tahakkuk ettiğini belgeleyen kabul tutanağının düzenlendiği, bir diğer ifade ile hakediş raporunun onaylandığı tarihte vergiyi doğuran olay meydana gelmektedir. Bu tarihten itibaren yedi gün içinde faturanın düzenlenmemesi bazı sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

Öncelikle 213 sayılı Vergi Usul Kanunu açısından; Kanun'un 231'inci maddesinde belirtildiği üzere faturanın, azami yedi gün içinde düzenlenmemesi durumunda bu süre içerisinde düzenlenmeyen faturaların hiç düzenlenmemiş sayılacak ve bu süre azami süre olduğundan, süreye riayet edilmemesi halinde Vergi Usul Kanunu'nda öngörülen cezalar uygulanacaktır.

Öte yandan 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 10'uncu maddesinin (a) bendine göre, vergiyi doğuran olay, malın teslimi veya hizmetin yapılması ile meydana gelmektedir. KDV Genel Uygulama Tebliği'nin "Vergiyi doğuran olay" başlıklı kısmında hakedişli işlemlerde, verilen hizmet sebebiyle elde edilen hakediş bedeli için hakedişin tahakkuk ettiğini belgeleyen kabul tutanağının düzenlendiği, bir diğer ifade ile hakediş raporunun onaylandığı tarihte vergiyi doğuran olay gerçekleşmiş olacaktır. KDV malın teslimi veya hizmetin yapılması ile doğduğundan, malın teslimi veya hizmetin yapıldığı dönemde beyan edilmesi gerekmektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarına bir akite bağlı kısmen veya tamamen yapılan inşaat, taahhüt, bakım, onarım gibi işlerde vergiyi doğuran olay, hakediş raporunun ihale makamınca onaylandığı tarihte meydana gelmektedir. Dolayısıyla hakediş raporunun düzenlendiği tarihten itibaren faturanın da süresinde düzenlenmesi önem arz etmektedir.

Yukarıdaki mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, hakediş onay tarihi ile birlikte vergiyi doğuran olayın meydana geldiği ve bu tarihten itibaren 7 gün içinde faturanın düzenlenmesi gerektiği, aksi takdirde vergiyi doğuran olayın geç tespiti yapılacağından verginin geç ödenmesine neden olabileceği ve buna bağlı olarak özel usulsüzlük cezası kesileceği aşikârdır.

Sonuç olarak, mal alım ve yapım işlerinde düzenlenen hakediş raporunun onaylandığı tarihten itibaren faturaların yedi gün içinde düzenlenmemesi mevzuata aykırılık teşkil etmektedir.

BULGU 21: Parasal Limitlerin Altında Kalmak Amacıyla Mal veya Hizmet Alımları ile Yapım İşlerinin Kısımlara Bölünerek Doğrudan Temin Yöntemi ile Gerçekleştirilmesi

Belediye tarafından gerçekleştirilen bazı mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin, parasal limitlerin altında kalmak amacıyla, kısımlara bölünerek, açık ihale usulü yerine doğrudan temin yöntemiyle gerçekleştirildiği görülmüştür.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "Temel ilkeler" başlıklı 5'inci maddesinde;

"İdareler, bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumludur.

Aralarında kabul edilebilir doğal bir bağlantı olmadığı sürece mal alımı, hizmet alımı ve yapım işleri bir arada ihale edilemez.

Eşik değerlerin altında kalmak amacıyla mal veya hizmet alımları ile yapım işleri kısımlara bölünemez.

Bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulü temel usullerdir. (...)",

"Doğrudan temin" başlıklı 22'nci maddesinin birinci fıkrasında ise;

"Aşağıda belirtilen hallerde ihtiyaçların ilân yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın doğrudan temini usulüne başvurulabilir: (...)"

d) Büyükşehir belediyesi sınırları dahilinde bulunan idarelerin onbeş milyar, diğer idarelerin beş milyar Türk Lirasını aşmayan ihtiyaçları ile temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iâşeye ilişkin alımlar."

denilmektedir.

Kanunda yer alan eşik değerler ve parasal limitlerin 01.02.2021 tarihinden itibaren uygulanması ile ilgili olarak, 26.01.2021 tarihli ve 31376 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2021/1 numaralı Kamu İhale Tebliğinde, büyükşehir sınırı dâhilinde bulunan idareler için doğrudan temin limiti 121.405,00 TL olarak belirlenmiştir. Buna göre büyükşehir sınırı dâhilinde bulunan idareler, 121.405,00 TL altındaki ihtiyaçları için ilan yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın doğrudan temin usulüne başvurabileceklerdir.

Belediye tarafından 2021 yılı içerisinde doğrudan temin (22/d) usulü ile yapılan alımların incelenmesi neticesinde; aynı tarihte, aynı daire başkanlığı tarafından, aynı mahiyette ve aynı yükleniciden yapılan birçok alımın 4734 sayılı Kanun'da belirtilen ihale usulleri ile alınması gerekirken, kısımlara bölünerek Kanun'da özel alım usulü olarak belirtilen doğrudan temin usulü ile gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi 2021 yılı içerisinde Belediye tarafından 4734 sayılı Kanun'un 22/d bendi kapsamında doğrudan temin usulü ile 75.472.445,64 TL tutarında 720 alım yapılmıştır.

Tablo 24: Doğrudan Temin Usulü ile Gerçekleştirilen İşler

İhale Şekli	Toplam Gerçekleşen (TL)	Adet
-------------	-------------------------	------

4734 Sayılı Kanun 22/d bendi (Hizmet Alımı)	12.277.330,42	150
4734 Sayılı Kanun 22/d bendi (Mal Alımı)	12.184.150,16	137
4734 Sayılı Kanun 22/d bendi (Temsil Ağır lama)	7.292.569,96	74
4734 Sayılı Kanun 22/d bendi (Yapım is i)	43.718.395,10	359
Toplam	75.472.445,64	720

2021 yılı içerisinde Belediye tarafından doğrudan temin usulü ile yapılan alımlar, iş in niteliğine göre sıralandığında söz konusu alımların kısımlara bölündüğü açık olarak görülmektedir. Örneğin; 2021 yılı içerisinde Fen İşleri Dairesi tarafından yürütülen 12.442.699,51 TL tutarındaki Yol Bakım ve Onarımı işleri 112 parçaya bölünerek , doğrudan temin yöntemi ile yaptırılmıştır. Yine; 2021 yılında Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından 1.371.371,11 TL tutarındaki taşıt bakım ve onarım iş i 16 parçaya, 20.461.417,04 TL tutarındaki Diğer Taşınmaz Yapım, Bakım ve Onarım Giderleri iş i ise 177 parçaya bölünerek doğrudan temin yöntemi ile alınmıştır.

Aşağıdaki tabloda 5 ve üzeri kısımlara bölünen aynı türden iş kalemleri sıralanmıştır. Bu tablodan görüleceği üzere 2021 yılı büyükşehir belediyeleri için öngörülen doğrudan temin sınırı olan 121.405 TL tutarını aşan aynı konuda birçok alım yapılmıştır.

Tablo 25: Kısımlara Bölünerek Yapılan İşler

İşin Niteliği	Gerçekleşen	Tekrar Eden İş Sayısı
Diğer Taşınmaz Yapım, Bakım ve Onarım Giderleri	20.461.417,04	177
Yol Bakım ve Onarımı Giderleri	12.442.699,51	112
Tanıtma, Ağır lama, Tören, Fuar, Organizasyon Giderleri	3.870.732,10	41
Temsil, Ağır lama, Tören, Fuar, Organizasyon Giderleri	2.909.934,50	31
Okul Bakım ve Onarımı Giderleri	3.500.873,94	30
Diğer Hizmet Alımları	2.366.353,93	28
Makine Teçhizat Bakım ve Onarım Giderleri	2.175.954,67	28
Diğer Tüketim Mal ve Malzemesi Alımları	2.141.541,66	24
İş Makinası Onarım Giderleri	2.068.766,87	19
Kırtasiye Alımları	1.211.666,86	16
Taşıt Bakım ve Onarım Giderleri	1.371.371,11	16
Bahçe Malzemesi Alımları ile Yapım ve Bakım Giderleri	1.384.810,92	12
Etüt-Proje Bilirkişi Ekspertiz Giderleri	1.219.058,00	12
Diğer Bakım ve Onarım Giderleri	649.510,30	12
Baskı ve Cilt Giderleri	902.649,83	11
Diğer Müşavir Firma ve Kişilere Ödemeler	618.098,00	11
Diğer Dayanıklı Mal ve Malzeme Alımları	856.416,00	11
Elektrik Tesisatı Giderleri	1.220.238,00	11
Diğer Hizmet Binası Bakım ve Onarım Giderleri	1.043.031,50	9
Bilgisayar Hizmeti Alımları	586.410,44	7
Büro ve İşyeri Makine ve Teçhizat Alımları	681.796,33	7
Büro Mefruşatı Alımları	903.304,35	7
Enformasyon ve Raporlama Giderleri	382.084,00	6

Avadanlık ve Yedek Parça Alımları	397.767,90	6
Sosyal Tesis Bakım ve Onarımı Giderleri	780.003,60	6
Bilgisayar Yazılım Alımları ve Yapımları	404.545,30	5

Belediyenin rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamak amacıyla aynı nitelikte olan ve bütünlük sağlayan işlerini ihale yöntemiyle karşılaması ve doğrudan temin sınırlarının altında kalmak amacıyla aynı nitelikteki işleri kısımlara bölmemesi gerekmektedir.

Zira 4734 sayılı Kanun'un 19'uncu maddesine göre açık ihale usulü ile temini gereken ihtiyacın, Kanun'un 22'nci maddesinin (d) bendi için öngörülen parasal sınırların altında kalacak şekilde, adet bazında veya aynı ihale konusu içinde yer alabilecek nitelikteki mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin, kalemlere veya gruplara bölünmek suretiyle aynı Kanunun 22'nci maddesinin (d) bendine göre temini, 4734 sayılı Kanun'un temel ilkelerine aykırılık teşkil ettiğinden, bu yönde uygulamaların sorumluluk doğuracağı hususuna dikkat edilmesi gereklidir.

2019 ve 2020 yılı Hatay Büyükşehir Belediyesi Sayıştay Denetim Raporu'nda bu konuya yer verilmiş olmasına karşın mevzuata aykırı uygulamaya devam edildiği görülmektedir.

BULGU 22: Meclis Kararı Olmaksızın Protokol ile İlçe Belediyelerine Yardım Yapılması

Büyükşehir Belediyesi Meclis kararı olmaksızın imzalanan protokol ile Defne ve Kumlu Belediyelerine ihale yolu ile malzeme temini sağlamak suretiyle yardım yapıldığı görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Belediyeler arası hizmet ilişkileri ve koordinasyon" başlıklı 27'inci maddesinin beşinci fıkrasında;

"Büyükşehir belediyesi, ilçe belediyeleri ile ortak projeler geliştirebilir ve yatırım yapabilir. Büyükşehir belediyesi, kesinleşmiş en son yıl bütçe gelirinin % 10'unu aşmamak ve bütçede ödeneği ayrılmış olmak şartıyla, ilgili belediyenin yatırım programında yer alan projelerin finansmanı için büyükşehir belediye başkanının teklifi ve meclisin kararıyla ilçe belediyelerine malî ve aynî yardım yapabilir." denilmektedir.

Anılan hüküm doğrultusunda büyükşehir belediyeleri, kesinleşmiş en son yıl bütçe gelirinin % 10'unu aşmamak ve bütçede ödeneği ayrılmış olmak şartıyla, ilgili belediyenin

yatırım programında yer alan projelerin finansmanı için ilçe belediyelerine malî ve aynî yardım yapabilmektedir. Ancak bu yardımın yapılabilmesi için öncelikli olarak büyükşehir belediye başkanının teklifi ve büyükşehir belediye meclisinin kararı gerekmektedir.

Yapılan incelemede; Hatay Büyükşehir Belediyesi ile Defne Belediyesi ve Kumlu Belediyesi arasında meclis kararı olmaksızın iki ayrı protokol imzalandığı tespit edilmiştir. Defne Belediyesi ile imzalanan protokol kapsamında 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu uyarınca doğrudan temin yöntemi ile 18.000,00 TL tutarında perde alımı ve 18.880,00 TL tutarındaki klima alımı yapılmıştır. Kumlu Belediyesi ile imzalanan protokol kapsamında ise 2021/349742 ihale kayıt numaralı 437.603,00 TL bedelli “Profil Malzemesi Alım İşİ” ve 2021/347883 ihale kayıt numaralı 439.743,63 TL tutarlı “Muhtelif Metal Ürünleri Mal Alım İşİ” ile 4734 sayılı Kanunun 21’inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine gereğince pazarlık usulüyle mal alımı yapılmıştır. Alımı yapılan söz konusu mallar Defne Belediyesine ve Kumlu Belediyesine teslim edilmiştir.

Büyükşehir Belediyesinin, karar organı olan Belediye Meclisinin kararı olmaksızın ilçe belediyelerine malzeme temini şeklinde yardım yapılması mevzuat hükümlerine aykırılık teşkil etmektedir.

BULGU 23: Sözleşme Yükümlülüğünü Yerine Getirmeyen Kiracıların Sözleşmelerinin Feshedilmemesi ve İhale Yasaklısı Yapılmaması

Belediye tarafından tahsili yapılmayan taşınmaz kira bedelleri bulunmasına karşın kira sözleşmelerinin feshedilmediği ve kiracıların ihalelerden yasaklanması için gerekli işlemlerin yapılmadığı görülmüştür.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu’nun “Müteahhit veya müşterinin sözleşmenin bozulmasına neden olması” başlıklı 62’nci maddesinde;

“Sözleşme yapıldıktan sonra 63’üncü maddede yazılı hükümler dışında müteahhit veya müşterinin taahhüdünden vazgeçmesi veya taahhüdünü, şartname ve sözleşme hükümlerine uygun olarak yerine getirmemesi üzerine, idarenin en az 10 gün süreli ve nedenleri açıkça belirtilen ihtarına rağmen aynı durumun devam etmesi halinde, ayrıca protesto çekmeye ve hüküm almaya gerek kalmaksızın kesin teminatı gelir kaydedilir ve sözleşme feshedilerek hesabı genel hükümlere göre tasfiye edilir.

“Gelir kaydedilen kesin teminat, müteahhit veya müşterinin borcuna mahsup edilemez.” denilmiş,

“İdarelerce ihalelere katılmaktan geçici yasaklama” başlıklı 84’üncü maddesinin üçüncü ve beşinci fıkralarında,

“Üzerine ihale yapıldığı halde usulüne göre sözleşme yapmayan istekliler ile sözleşme yapıldıktan sonra taahhüdünden vazgeçen ve mücbir sebepler dışında taahhüdünü sözleşme ve şartname hükümlerine uygun olarak yerine getirmeyen müteahhit veya müşteriler hakkında da, ihaleyi yapan bakanlık veya ilgili bakanlık tarafından, bir yıla kadar ihalelere katılmaktan yasaklama kararı verilir ve bu kararlar Resmi Gazete’de ilan ettirildiği gibi ilgililerin müteahhitlik sicillerine işlenir.

(...) İhaleyi yapan idareler, ihalelere katılmaktan yasaklamayı gerektirir bir durumla karşılaştıkları takdirde, gereğinin yapılması için bu durumu ilgili bakanlığa bildirmekle yükümlüdürler.” hükmü düzenlenmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri gereğince; taahhüdünü sözleşme ve şartname hükümlerine uygun olarak yerine getirmeyen kiracılar için; öncelikle bu kiracılardan olan alacağın takibine ilişkin gerekli işlemlerin yapılması ve sonrasında yine yükümlülüklerini yerine getirmeyen kiracıların sözleşmelerinin feshedilip, teminatlarının gelir kaydedilmesi ve bu kiracıların ihalelere katılmaktan geçici yasaklaması için ilgili bakanlığa bildirilmesi gerekmektedir.

Yapılan inceleme sonucunda; Belediye tarafından kiraya verilen taşınmazlardan 422 adet kiracının kira ödeme yükümlülüklerini sözleşme ve şartname hükümlerine uygun olarak yerine getirmediği yani sözleşmelerine göre ödenmesi gereken kira tutarlarının zamanında ödenmediği tespit edilmiştir. Hatta 1 yıl ve üzeri kira ödemesi yapmayan 75 adet kiracı olduğu; bazı kiracıların, kira ödemesine ilişkin gecikme zammı borçlarının tahakkuk eden kira alacağını geçtiği; 2007, 2009, 2010 yılından bu yana borcu olan kiracılar bulunduğu görülmüştür. Ancak bu kiracıların sözleşmelerinin feshedilip tahliye ettirilmesi gerekirken, Belediye tarafından sözleşmelerinin feshedilmediği ve sözleşmelerinin her yıl uzatılarak taşınmazları kullandırmaya devam edildiği anlaşılmıştır.

Yukarıda belirtildiği üzere; Belediyenin, yükümlülüklerini yerine getirmeyen kiracıların sözleşmelerini feshederek teminatlarını gelir kaydetmesi ve bu kiracıların ihalelere katılmaktan geçici yasaklaması için ilgili bakanlık olan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına

bildirilmesi gerekmektedir.

BULGU 24: Stadyumda Yapılan İlan ve Reklamlardan İlan ve Reklam Vergisi Alınmaması

Büyükşehir Belediyesi yetki alanında bulunan Yeni Hatay Stadyumunda yapılan İlan ve Reklam Vergisine tabi ilan ve reklamların mükellefinin, belediyeye beyanname vermediği, belediyenin ise verginin takibini yapmadığı görülmüştür.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 12'nci maddesinde, belediye sınırları ile mücavir alanları içinde yapılan her türlü ilan ve reklamın, İlan ve Reklam Vergisine tabi olacağı, 13'üncü maddesinde ilan ve reklam vergisinin mükellefinin ilan ve reklamı kendi adına yapan veya yaptıran gerçek veya tüzelkişiler olduğu belirtilmiş, 14'üncü maddesinde istisna ve muafiyet hükümleri 15'inci maddesinde verginin tarifesi ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

Kanun'un 16'ncı maddesinde vergiye tabi ilan ve reklamlarda, ilan ve reklam işinin mükellefçe yapılması halinde ilan veya reklam işinin yapılmasından önce mükellefler tarafından, ilan ve reklam işinin bu işi mutad meslek olarak ifa edenler tarafından yapılması halinde ilan ve reklam işini yapanlarca ilan veya reklamın yapıldığı ayı takip eden ayın 20'nci günü akşamına kadar verilecek beyanname üzerine tarh ve tahakkuk ettirileceği ve beyanname verme süresi içinde ödeneceği; 98'inci maddesinde de, bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanuna göre alınacak vergi, harç ve katılma payları hakkında 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve bunların ek ve tadilleri hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

213 sayılı Kanun'un 352'nci maddesinde, vergi ve harç beyannamelerinin süresinde verilmemiş olması durumunda birinci derece usulsüzlük cezasının kesileceği, 341'inci maddesinde, mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi yüzünden verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesinin veya eksik tahakkuk ettirilmesinin vergi ziyayı olduğu, 344'üncü maddesinde 341'inci maddede yazılı hallerde vergi ziyasına sebebiyet verildiği takdirde, mükellef veya sorumlu hakkında ziyaa uğratılan verginin bir katı tutarında vergi ziyayı cezası kesileceği, 336'ncı maddesinin birinci fıkrasında ise cezayı istilzam eden tek bir fiil ile vergi ziyayı ve usulsüzlük birlikte işlenmiş olursa bunlara ait cezalardan sadece miktar itibarıyla en ağırının kesileceği hüküm altına alınmıştır. İlan ve reklam vergisi beyannamesinin süresinde verilmemesi Kanunu'nun 352/1 inci maddesi uyarınca birinci derece usulsüzlük cezası fiilini

oluşturmaktadır. Aynı Kanunun 336'ncı maddesinin birinci fıkrasında da cezayı istilzam eden tek bir fiil ile vergi zıyaı ve usulsüzlük birlikte işlenmiş olursa bunlara ait cezalardan sadece miktar itibarıyla en ağırının kesilmesi öngörülmüştür.

Yapılan incelemede; Hatay il sınırları içerisinde bulunan Yeni Hatay Stadyumu'nun Gençlik Spor İl Müdürlüğü tarafından Hatayspor Kulübüne kiralandığı, Stadyum içindeki ilan ve reklam gelirlerinin Hatayspor Kulübü tarafından alındığı, ancak stadyumda yapılan İlan ve Reklam Vergisine tabi ilan ve reklamlara ilişkin belediyeye beyanname verilmediği tespit edilmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7'nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde, büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yolları, meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarını yürütmek; kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilan ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları arasında sayılmıştır.

Anılan Kanun'un büyükşehir belediyesinin gelirlerinin belirlendiği 23'üncü maddesinin (e) bendinde ise bu Kanun'un 7'nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen alanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilan ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri büyükşehir belediyesinin gelirleri arasında sayılmıştır.

Hatay Büyükşehir Belediye Meclisi "Yolların yetki alanlarının belirlenmesi" konulu 13.11.2014 tarih ve 187 sayılı meclis kararı ile Antakya ilçesi için imar mevzuatı çerçevesinde genişliği 14 metre ve üzeri olan yolların ve bu yollar üzerindeki ve kenarındaki meydanların yapım, bakım ve onarım vs. görev, yetki ve sorumluluğu Hatay Büyükşehir Belediyesine verilmiştir. Hatay İli, Antakya İlçesi, 191 nolu parsel üzerinde bulunan Yeni Hatay Stadyumu 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planında spor tesis alanı olarak planlı olup 40 metre genişliğinde taşıt yolundan cephe almaktadır. Buna göre, büyükşehir belediyesi yetki alanında olan yola cephesi bulunan stadyumunda yapılan her türlü ilan ve reklamdan ödenmesi gereken ilan ve reklam vergisinin Hatay Büyükşehir Belediyesince tahsili gerekmektedir.

Sonuç olarak stadyum içerisinde yer alan ve 2464 sayılı Kanun kapsamında ilan ve reklam vergisi alınması gerektiren unsurlardan aynı Kanun çerçevesindeki düzenlemeler

doğrultusunda söz konusu verginin takip ve tahsilinin sağlanması ve 213 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

BULGU 25: Toplu Ulaşım Hatlarının İhalesiz ve Süresiz Olarak Kullandırılması

Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde belirlenen güzergâhlarda çalışan 205 adet (J plaka) , 46 adet (M Plaka) ticari hatlı halk otobüslerinin işletme hakkının daha önce alınan kararlara istinaden süresiz olarak ve ihale yapılmaksızın üçüncü kişilere verildiği görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7'nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde;

"Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek."

(p) bendinde;

"Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek. Büyükşehir içindeki toplu taşıma hatlarıyla ilgili olarak; şehir merkezine olan uzaklık, nüfus ve hattı kullanan sayısı kriterleri esas alınarak tespit edilecek hatlarla ilgili toplu taşıma hizmetlerinin işlettirilmesine karar vermek."

ikinci fıkrasında ise;

" (...) Büyükşehir belediyeleri, birinci fıkranın (p) bendinin ikinci cümlesinde yer alan kriterler esas alınarak büyükşehir belediye meclisi kararıyla belirlenen yerlerdeki toplu taşıma hatlarının işletmesinin o bölgede kurulu taşıma birlik veya kooperatiflerinden temin edilmesine karar verebilir. Bu durumda ihaleye katılacaklarda ve kullanılacak taşıma araçlarında aranacak şartlar belediyelerce belirlenir. (...)"

hükümleri yer almaktadır.

Kanun'un "Ulaşım hizmetleri" başlıklı 9'uncu maddesinde;

" (...) Bu Kanun ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır.

(...)

Büyükşehir belediyelerine bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz"

denilerek büyükşehir olunmadan önce 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 12'nci maddesi hükümlerince il ve ilçe trafik komisyonlarına tanınan yetkiler Ulaşım Koordinasyon Merkezine (UKOME) devredilmiştir.

Ayrıca 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15'inci maddesinde, her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletirmenin belediyelerin yetkisi dahilinde olduğu, bu hizmeti Danıştayın görüşü ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının kararıyla süresi kırkdokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebileceği; toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceği, toplu taşıma hatlarını kiraya verebileceği veya hizmet satın alma yoluyla yerine getirebileceği düzenlenmiştir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun, 1'inci maddesinde yer alan, "*(...) belediyelerin (...) satım, hizmet, (...) kira, trampa, mülkiyetin gayri aynı hak tesisi ve taşıma işleri bu kanuna göre yürütülür.*" hükmüne göre toplu taşıma hakkının ihale ile verilmesi gerekmektedir.

Aynı Kanun'un "Kiralarda sözleşme süresi" başlıklı 64'üncü maddesinde yer alan, "*Kiraya verilecek taşınır ve taşınmaz malların kira süresi, on yıldan çok olamaz. Turistik tesis kurulacak yerlerin ve turistik tesislerin ve enerji üretimi tesisleri ile iletim ve dağıtım tesis ve şebekelerinin ihtiyacı olan arazilerin ve doğal gaz iletim, dağıtım ve depolama tesis ve şebekelerinin ihtiyacı olan arazilerin on yıldan fazla süre ile kiraya verilmesi mümkündür.*

Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, önceden Maliye Bakanlığından izin alınması şarttır. Katma bütçeli idarelerde bu izin, idarelerin bağlı buldukları bakanlıktan alınır. Özel İdare ve belediyeler için kendi özel kanunları uygulanır.

Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, kira bedeli her yıl şartname ve sözleşmesindeki esaslara göre yeniden tespit edilir.” hükmü gereğince de kiralamalarda sürenin 10 yıl ile sınırlı olduğu açıktır.

Danıştay 13. Dairesinin Esas No:2015/985, Karar No: 2015/3164 numaralı kararı;

“ (...) Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden; belediyelerin yürütmekle görevli ve yetkili oldukları toplu taşıma hizmetini bizzat yapmak yerine imtiyaz suretiyle devrine karar verilmesi için Danıştay’ın görüşü ve İçişleri Bakanlığı’nın onayının alınmasının ön koşul olduğu, kiralama yolunu seçmesi hâlinde ise hem taşınır hem taşınmazlar için kira süresinin 10 yıla sınırlı olduğu ve her iki durumunda Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olduğu anlaşılmakta ve toplu taşıma hizmetlerinin ruhsat vermek suretiyle yerine getirilmesi usulünde ise ruhsat verilecek sürenin, tespit edilen muhammen bedelin yıllık mı yoksa ruhsat verilen süre için mi öngörüldüğünün, yıllık olarak tespit edilmiş ise her yıla ilişkin artış oranının nasıl belirleneceğinin vb. hususların açık bir şekilde ortaya konularak söz konusu ihalenin yine Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre yapılması gerektiği, toplu taşıma hizmetlerinin gördürülmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde verilecek olan ruhsatın süresiz bir şekilde verilemeyeceği, belli bir süre dâhilinde ruhsat verilmesi gerektiği görülmektedir.

(...)

Bu durumda, ilgili mevzuat ve dosyadaki bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda; toplu taşıma hizmetinin yerine getirilmesinde ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde, süresiz olarak ruhsat vermenin söz konusu olmadığı, belli bir süre dâhilinde ruhsatın verilmesi gerektiği, bu süreye göre muhammen bedelin belirlenmesinin şart olduğu, bu hususlar ortaya konulduktan sonra Devlet İhale Kanunu hükümlerine uygun bir şekilde ihalenin yapılması gerektiği”

Aynı Dairenin Esas No:2014/384, Karar No: 2014/1950 kararı ise;

“ (...) Yukarıda yer verilen hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden; büyükşehir belediyesi sınırları dâhilinde toplu taşıma hizmetlerini yürütmenin ve bu amaçla toplu taşıma vasıtalarının işletilmesi ve işlettirilmesinin kamu hizmeti olarak münhasıran büyükşehir belediyelerine imtiyaz olarak verilmiş olduğu; toplu taşıma vasıtalarını işlettirmenin ise imtiyaz sözleşmesi, ruhsat verme, kiralama veya hizmet satın alma yoluyla gördürülebileceği; anılan usullerden herhangi birinin seçilmesi yoluyla toplu taşıma hizmetinin özel hukuk kişileri eliyle

sağlanması hâlinde büyükşehir belediyesinin kanunlarla kendisine verilen ulaşım hizmetlerine ilişkin imtiyazdan vazgeçmiş sayılacağı sonucuna varılmakta olup; söz konusu vazgeçme iradesinin ise, ancak, belediye adına imtiyaz verilmesinde görevli ve yetkili kılınan belediye meclisince ortaya konulması hâlinde geçerli olacağıın kabulü gerekmektedir.”

şeklindedir.

İlgili mevzuat ve kararlar birlikte değerlendirildiğinde, toplu taşımaya ilişkin hakların belediyeye ait olduğu açıktır. Toplu taşıma hizmetlerinin imtiyaz, kiralama, ruhsat verme veya hizmet satın alma usullerinden biri ile Belediye tarafından üçüncü kişilere gördürülmesi de mümkündür. Ancak bu hakkın ihale yoluyla rekabete uygun, saydam ve sürenin belirli olması gibi hususları da içerecek şekilde verilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede toplu taşıma hizmetleri bakımından görevli ve yetkili olan belediyenin bu hakkını mevzuata uygun şekilde ihale yapmadan doğrudan meclis, encümen veya belediye başkanı kararına dayanarak ve süresi belli olmayacak şekilde dağıtması, satması, devretmesi veya her ne surette olursa olsun kullandırması mümkün değildir.

Büyükşehir Belediyesinin toplu taşıma işlemlerinin incelenmesi neticesinde; Hatay ili içerisindeki ilçe belediyelerinin almış olduğu meclis kararlarına ve İl Trafik Komisyonu kararına istinaden 251 adet şehir içi halk otobüsü plakası tanımlandığı ve üçüncü kişilere verilen söz konusu plakaların süresiz bir şekilde kullanılmasının sağlandığı tespit edilmiştir. Şöyle ki,

- Antakya şehir içi Halk Otobüsleri (104 adet J Plaka)

Antakya Şehirici Halk Otobüsleri Hatay Büyükşehir Belediyesi kurulmadan önce Antakya Belediye Başkanlığı tarafından 06.06.1988 tarihli ve 96 Sayılı Belediye Meclis Kararı ile yıllık ruhsatlandırma metodu ile,

- İskenderun şehir içi Halk Otobüsleri (31 adet J Plaka)

İskenderun Şehirici Halk Otobüsleri İskenderun Belediye Başkanlığı tarafından alınan Belediye Meclis Kararı ile çalışmaktadır. Hatay Büyükşehir Belediyesinin kurulması ile yıllık ruhsatlandırma metodu ile,

- Samandağ şehir içi Halk Otobüsleri (17 adet J Plaka)

Samandağ şehir içi Halk Otobüsleri Samandağ Belediye Başkanlığı tarafından alınan Belediye Meclis Kararı ile çalışmaktadır. Hatay Büyükşehir Belediyesinin kurulması ile yıllık ruhsatlandırma metodu ile ,

- Kırıkhan Şehiriçi Halk Otobüsleri (46 adet M Plaka)

Kırıkhan şehir içi Halk Otobüsleri Kırıkhan Belediye Başkanlığı tarafından alınan Belediye Meclis Kararı ile çalışmaktadır. Büyükşehir Belediyesinin kurulması ile yıllık ruhsatlandırma metodu ile faaliyetlerini ihale ile yapılmaksızın ve süresiz olarak yürütmektedirler.

- Belen Şehiriçi Halk Otobüsleri (53 adet J Plaka)

Belen Şehiriçi Halk Otobüsleri İl Trafik Komisyon Kararı ile çalışmaktadır. Dönüşüm Projesi kapsamında 17/05/2018 tarih ve 137 sayılı UKOME Kararı doğrultusunda çalışma izin belgesi düzenlenmiş ve özel toplu taşıma araçlarına dönüşerek BB plaka harf grubu ile süresiz ve ihalesiz faaliyet göstermektedir.

Öte yandan Ulaşım Daire Başkanlığı söz konusu ulaşım hatlarının ihale ile kiralanabilmesi için UKOME'nin belirlemiş olduğu teknik özelliklere ve kurallara uygun araç şartlarının sağlanması kaydıyla, Meclis Karar tarihinden itibaren 3 yıl süre ile ruhsatlandırma metodu ile Çalışma İzin Belgelerinin düzenlenmeye devam etmesine, bu sürenin sonunda UKOME'nin belirlemiş olduğu güzergâhlarda ve araç sayılarında şehir içi halk otobüsleri ile toplu taşıma hizmeti verilmesi işinin gerçek/tüzel kişilere belirli bir süre ile kiralanabilmesi için ihale edilmesi talebi ile meclise gönderilmiştir.

Buna göre meclis ise 5216 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde Ulaşım Hizmetlerinin planlanması ve düzenlenmesi Büyükşehir Belediyesine bırakılmış, bu kapsamda UKOME Kurulunun alacağı kararlar ve bu kararların Büyükşehir Belediye Başkanının onayıyla yürürlüğe gireceği nazara alındığında idarenin, bu sorunu Anayasa Mahkemesi kararları, Kanun, Yönetmelik ve İl Trafik Komisyonu kararları doğrultusunda çözüme kavuşturması gerektiği tartışmasız olduğunu belirtmiş ve kararı Belediyeye bırakmıştır.

Netice itibarıyla mevzuata aykırı bu uygulama 2018 ,2019 ve 2020 yılları Sayıştay denetim raporlarında yer almış olmasına rağmen Belediye tarafından herhangi hat üzerinde ihale gerçekleştirilmemiştir.

Belediyenin yürütmekle yükümlü olduğu bir hizmeti bizzat yerine getirmeyip, üçüncü kişilere gördürebilmesi mümkün olmakla birlikte bu husus söz konusu hizmetin bir kamu hizmeti olma niteliğini ortadan kaldırmadığı gibi bu konuda belediyenin görevinin sona ermesine yol açmamakta ve bu hizmetin yerine getirilmesi yönünden sorumluluğu devam etmektedir. Bu niteliği gözetildiğinde, belediyenin görevine giren bir hizmetin süresiz olarak

üçüncü kişilere bir hak verilmesi suretiyle gördürülebilmesi hukuken mümkün değildir. Mevzuata aykırı olarak tesis edilen ve belirtilen nitelikteki işlemlerin ilgililer yönünden kazanılmış hak doğurması da aynı nedenle mümkün değildir. Aksi takdirde, mevzuata aykırı tesis edilen bir belediye işleminin, bir kanunun dahi üstüne geçmesi, o kanunun uygulanamaması sonucuna yol açacağı da bir gerçektir. Bu hizmetin belediyeler tarafından yürütülmesi ya da üçüncü kişilere gördürülmesi, söz konusu hizmetin kamu hizmeti olmasına ve bu hizmetin belediyelerce yürütülmesinde kamu yararı bulunduğu düşüncesine dayandığından, kazanılmış hak adı altında bireysel yararların kamu yararına üstün tutulması sonucunu doğuracak bir kazanılmış hak anlayışı kabul edilemez.

6360 sayılı “On Üç İilde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10'uncu maddesi ile 5216 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesinde yapılan düzenlemenin iptal talebine ilişkin 31.12.2013 gün ve 28868 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 2011/63 Esas ve 2013/28 Karar sayılı kararında temel düzenlemelere istisna teşkil edilecek düzenlemenin yasa koyucu tarafından kamu yararını korumak veya kamu hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak amacıyla yapılabileceği belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ve Danıştay kararlarından da anlaşılacağı üzere toplu taşıma hatlarının işletme ve işletirme imtiyazına sahip olan belediyelere imtiyaz bedeli veya kira ücreti ödemeden, herhangi bir ihale veya sözleşme yapılmadan sadece il trafik komisyonlarının verdiği kararlara dayanılarak ve hem Büyükşehir Belediye Meclisinin hem de UKOME'nin kanuna aykırı kararları ile ihale yapılmaksızın süresiz olarak yıllık çalışma belgeleri ile üçüncü kişilerin tekel oluşturmasına izin verilmesi mevzuata aykırıdır.

BULGU 26: Taksi Plakalarının Kullanım Hakkının İhale Yapılmadan ve Süresiz Olarak Verilmesi

Büyükşehir Belediyesi tarafından geçmiş dönemlerde tahsis edilen ve halen faal olarak kullanılan taksi plakalarının mevzuata aykırı biçimde ihale yapılmadan ve süresiz bir hak olarak kullandırıldığı görülmüştür.

Hatay genelinde geçmişte bir kısmı encümen veya meclis kararı ile, bir kısmı 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 12'nci ve Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin 18'inci maddeleri gereğince çeşitli İl Trafik Komisyonu kararları ile bir kısmı ise herhangi bir karar olmaksızın sadece ilgili odaya kayıtlı belgesi ile verilmiş 662 adet ticari taksi plakası

bulunmaktadır. Bu araçlar günümüzde Belediye tarafından ihalesiz olarak yıllık çalışma izni verilerek faaliyetlerini sürdürmektedir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun, 1'inci maddesinde, “...belediyelerin ... satım, hizmet..., kira, trampa, mülkiyetin gayri aynı hak tesisi ve taşıma işleri bu kanuna göre yürütülür” hükmü yer almaktadır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7'nci maddesinde;

“(…) Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, (...) belirlemek; durak yerleri ile (...) araç park yerlerini tespit etmek (...) kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

(...) büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek (...)” denilerek büyükşehir belediyesi, il genelinde ulaşım hizmetleri ve bu hizmetlerin organizasyonunda yetkili kılınmıştır.

Ayrıca aynı Kanun'un 9'uncu maddesinde;

“Bu Kanun ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır(...)” hükmü yer almaktadır.

5393 sayılı Kanun'un “Belediyenin yetkileri ve imtiyazları” başlıklı 15'inci maddesinin (p) fıkrasında ise;

“Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek” denilmektedir.

5393 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılan 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun “Belediyenin vazifeleri” başlıklı 15'inci maddesinin ikinci fıkrasının 9'uncu bendinde ve

“Belediyelerin hakları, salahiyet ve imtiyazları” başlıklı 19’uncu maddesi birinci fıkrasının 5’inci bendinde yer alan hükümler de, 5393 sayılı Kanun’dakilere benzer düzenlemelerdir. Bu hükümlere göre, gerek 1580 sayılı Kanun’un yürürlük döneminde, gerekse 5393 sayılı Kanun’a göre, belediye hudutlarında yolcu taşınması ve toplu ulaşıma ilişkin görev, yetki ve hizmetler belediyelere verilmiş imtiyazlardır. Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde belediyeler tekel niteliğinde hak ve imtiyazlara sahiptir. Ayrıca 5216 sayılı Kanun’un 7’inci maddesi gereğince de, minibüs ve taksi dâhil tüm toplu ulaşım araçları ile ilgili gerekli düzenlemelerin yapılması ve hizmetlerin yerine getirilmesine ilişkin esas ve usuller belirleme yetkisi Büyükşehir Belediyesinin görev ve yetkisi kapsamındadır.

Yasal düzenlemede belediyelere imtiyaz olarak verilmiş şehir içi yolcu taşıma hizmetlerinin yerine getirilmesi bizzat belediyece yapılmadığında, söz konusu kamu hizmeti, kanunlarda belirtilen yöntemlerle üçüncü kişilere gördürülebilecektir. Üçüncü kişilerin belirlenmesi ise, 2886 sayılı Kanun gereğince, rekabete açık, saydamlığı sağlanmış, süresi belirli ihaleler yoluyla yapılması gerekmektedir. Belediye meclisince hizmetin üçüncü kişilere gördürülmesi yönünde karar verilmesi halinde, karardaki yöntemlere göre (kira, ruhsat, imtiyaz vb.) ve bu kararda verilen yetkiye dayanılarak ihale işlemleri yetkili kişi ve kurullarca yerine getirilecektir. Bu çerçevede toplu ulaşım ve yolcu taşımaya ilişkin hizmetler bakımından görevli ve yetkili olan belediyenin, bu hizmetlerin üçüncü kişilere gördürülmesini ihale yapılmaksızın doğrudan meclis, encümen veya belediye başkanı kararıyla yapması veya kendisine ait imtiyazı süre belirtilmeksizin devrederek gerçekleştirmesi ya da ihaleyle olsa dahi süresiz satış şeklinde işlem yapması mümkün değildir.

Öte yandan, 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı’nın yürürlükte olduğu süre zarfında, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun “İl ve İlçe Trafik Komisyonları” başlıklı 12’nci maddesindeki düzenleme ile; trafik düzeni ve güvenliği yönünden belediye sınırları içinde ticari amaçla çalıştırılacak yolcu ve yük taşıtları ile motorsuz taşıtların çalışma şekil ve şartları, çalıştırılabileceği yerler ile güzergâhlarını tespit etmek ve sayılarını belirlemek görev ve yetki olarak İl ve İlçe Trafik Komisyonlarına verilmiştir.

86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Karar’ın 1’inci maddesinde;

“Bu Karar’da amaç; vatandaşın ulaşım ihtiyacını karşılamak üzere toplu taşımacılığın geliştirilmesi, plaka karaborsacılığının ve korsan taşımacılığın önlenmesi, fiilen çalışmakta olan şoför esnafının haklarının korunması maksadıyla taksi, dolmuş, minibüs ve umum servis

araçlarına verilecek ticari plakaların sayısı, verilme usul ve esaslarını tespit etmektir.”,

Karar’ın 2’nci maddesinde;

“Bu Karar, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 12’nci maddesi hükümlerine göre, İl Trafik komisyonlarınca plaka tahdidi kararı alınan İllerde uygulanır.”

Karar’ın 3’üncü maddesinde;

“Ticari Plaka verilebilmesi için;

1. Taksi, dolmuş ve minibüslerde; Şoförlük mesleğini geçim kaynağı olarak seçmiş olduğunu ve sürekli olarak icra ettiğini beyan etmiş ve ilgili meslek odasına, ilgili meslek odasının bulunmadığı yerlerde ise şoförler odasına üye olmak,

Karar’ın 5’inci maddesinde;

“Ticari plaka, kapalı teklif usulü ile aşağıdaki şartlar dikkate alınarak, trafik komisyonunun tespit edeceği esaslara göre verilir.

a. İlin ihtiyacı dikkate alınarak dağıtılacak ticari plaka sayısı trafik komisyonunca tespit edilecek ticari plakanın serbest piyasadaki tahmini bedelinin %80’ine tekabül eden muhammen bedeli, müracaat şekli, süresi, ihale zamanı ve diğer hususlar mahalli vasıta ve/veya en az iki gazete ile kamuoyuna duyurulur.

b. Tespit edilen ticari plakalar ikişer aylık dönemlerde bir yılda altı defa verilebilir.

c. Kapalı teklif zarfları trafik komisyonları huzurunda açılır ve en yüksek bedeli teklif edenlerde başlamak üzere o dönem için tespit edilen miktarda ticari plaka verilir.” düzenlemeleri yapılmıştır.

Mevzuata göre, taksi plakalarının geçim kaynağı şoförlük mesleği olanlara süresi ve şartları belirtilmek suretiyle ihale edilmesi gerekir.

Hatay sınırları içinde yukarıda belirtildiği şekilde verilen taksi plakalarında hak sahipliği için herhangi bir süre belirtilmemiştir. Süre belirtilmeksizin yapılan plaka tahsisleri 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı’nın 5’inci maddesine de aykırılık taşımaktadır. Ayrıca yukarıda da belirtilen ve 1983 yılından beri yürürlükte olan 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu’na göre mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ile kiralamalarda belirli süreler öngörülmüştür

5393 sayılı Kanun'a göre, belediye sınırlarında, taksi ile yolcu taşıma faaliyetinde bulunulması da belediyelerin vereceği izin veya hakka bağlıdır. Söz konusu plaka tahsisleri ise 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'na ve yürürlükte olan 2886 sayılı Kanun'a uygun yapılmamıştır.

Yapılan incelenme neticesinde; söz konusu 662 adet taksi plaka sahibinden sadece yıllık olarak ticari araç çalışma izin belgesi bedeli tahsilatı yapıldığı, bunun dışında herhangi bir imtiyaz bedeli veyahut yıllık kira bedeli gibi bir ücret tahsil edilmediği tespit edilmiştir.

Her ne kadar Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 29'uncu maddesinde;

“Büyükşehir belediyeleri dâhilinde daha önce il trafik komisyonları veya valiliklerce alınan karar veya izinlerle elde edilmiş haklar saklıdır” denilmekte ise de kazanılmış hakkın varlığından söz edebilmek için bu hakkın yürürlükteki hukuk kurallarına uygun olarak tesis edilen bir işlemle elde edilmiş olması gerektiği açıktır.

Nitekim Danıştay 13'üncü Dairesinin: 2014/1735 Esas No.lu ve 2014/2859 No.lu, 201/899 Esas No.lu ve K: 2018/1427 No.lu, E.2015/4749 Esas ve 2017/961 No.lu Kararları da toplu taşıma hatlarının işletme ve işletirme imtiyazına sahip olan belediyelere imtiyaz bedeli veya kira ücreti ödmeden, herhangi bir ihale veya sözleşme yapmadan İl Trafik Komisyonlarının verdiği kararların kazanılmış hak oluşturmayacağı yönündedir.

Buna göre 2020 Yılı Denetim Raporundaki “Taksi Plakalarının Kullanım Hakkının İhale Yapılmadan ve Süresiz Olarak Verilmesi” başlıklı maddesindeki bulgular kapsamında;12/07/2021 tarih ve 2314 sayılı yazı ve 24/08/2021 tarih ve 2813 sayılı yazı ile konu meclis gündemine taşınmış olup; ” *Sayıştay Raporuna konu olan 662 adet ticari taksi işletmesi için; alınmış ve alınacak olan UKOME Kararlarına riayet edilmesi, UKOME' nin belirlemiş olduğu teknik özelliklere ve kurallara uygun araç şartlarının sağlanması kaydıyla. Meclis Karar tarihinden itibaren 3 yıl süre ile ruhsatlandırma metodu ile Çalışma İzin Belgelerinin düzenlenmeye devam etmesine, bu sürenin sonunda 662 adet ticari taksi işletme hizmeti verilmesi işinin gerçek/tüzel kişilere belirli bir süre ile kiralanabilmesi için 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümleri doğrultusunda ihale edilmesi talebi görüşülmüştür.*

Belediye meclisi ise özetle “5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’ nun 9’uncu maddesinde ulaşım hizmetlerinin planlanması ve düzenlenmesi Büyükşehir Belediyesine bırakılmış, bu kapsamda UKOME Kurulunun alacağı kararlar ve bu kararların Büyükşehir

Belediye Başkanının onayıyla yürürlüğe gireceği nazara alındığında idarenin, bu sorunu Anayasa Mahkemesi kararları, Kanun, Yönetmelik ve İl Trafik Komisyonu kararları doğrultusunda çözüme kavuşturması gerektiği tartışmasızdır. Bu sebeple talebin RED edilmesi görüşümüzdür. Takdir Meclisindir.” Şeklinde okunan Hukuk ve İçişleri Komisyonu ile Ulaşım Komisyonunun 08.12.2021 tarihli ortak raporu, Hatay Büyükşehir Belediye Meclisinin 10.12.2021 tarihli toplantısının 1’nci oturumunda oya sunulmuş ve mevcudun oy birliği ile kabul edilmiştir.

6360 sayılı “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10’uncu maddesi ile 5216 sayılı Kanun'un 26’ncı maddesinde yapılan düzenlemenin iptal talebine ilişkin 31.12.2013 gün ve 28868 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 2011/63 Esas ve 2013/28 Karar sayılı kararında, temel düzenlemelere istisna teşkil edilecek düzenlemenin yasa koyucu tarafından kamu yararını korumak veya kamu hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak amacıyla yapılabileceği belirtilmiştir.

Temel kanunlardaki prensiplere istisna teşkil eden düzenlemelerin yasa koyucu tarafından yapılabileceği açık olup, gerek 5216 ile 5393 ve gerekse de 2886 sayılı Kanun’dan ayrılmayı gerektiren bir Kanuni düzenleme bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle servis plakalarına ilişkin hakkın verilmesi kamuyu ilgilendirdiği için bunun ihale kanunu çerçevesinde şartların ve verilme süresinin belirli olduğu ve herkesin katılımına açık olan ihale usulü ile verilmesi yukarıda belirtilen kanun hükümleri gereğince bir zorunluluktur. Danıştay 8. Dairesinin Esas 2016/1293 ve Karar 2017/3229 sayılı ilamında da belirtildiği üzere belediyelerin, tahsis ettikleri hatlar ile mevcut hatların kiralanmasında, 2886 sayılı Devlet ihale Kanunu hükümlerine uygun olarak ihale yoluyla objektif ve aleniyet ilkelerine uygun olarak herkesin ihaleye katılımını sağlamak suretiyle işlem yapması gerekir.

Ayrıca 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 8’inci ve 9’uncu maddelerine dayanılarak hazırlanan ve 15.06.2006 gün ve 26199 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği’nin “Kazanılmış haklar” başlıklı 29’uncu maddesinde, “*Büyükşehir belediyeleri dâhilinde daha önce il trafik komisyonları veya valiliklerce alınan karar veya izinlerle elde edilmiş haklar saklıdır.*” denilmektedir. 5216 sayılı Kanunun Büyükşehir Belediyesini toplu taşıma ve ulaşım konusunda yetkilendirdiği bir durumda Yönetmeliğin 29’uncu maddesinde sayılan kazanılmış

hak kavramının Kanun karşısında geçerliliği bulunmamakla birlikte bu hükmün irdelenmesi gerekir.

5393 sayılı Kanun ile 5216 sayılı Kanun gereği Belediyenin yürütmekle yükümlü olduğu bir hizmeti bizzat yerine getirmeyip, üçüncü kişilere gördürmesi mümkündür. Ancak, mevzu bahis kamu hizmetinin üçüncü şahıslara gördürülmesi, hizmet alanının kamu hizmeti olma niteliğini ortadan kaldırmadığı gibi bu konuda belediyenin görevinin sona ermesine yol açmamakta ve bu hizmetin yerine getirilmesi yönünden sorumluluğu devam etmektedir. Toplu taşıma hizmetinin bu niteliği gözetildiğinde, bir kamu hakkının süresiz bir şekilde üçüncü kişilere devredilmesi mevzuata aykırıdır.

BULGU 27: Personel Servislerinin İşletme Hakkının İhale Yapılmadan Sürdürülmesi

Büyükşehir Belediyesinin yetki ve görev alanında olan personel servis hizmetinin UKOME kararına istinaden ihale yapılmadan tahsis suretiyle verildiği görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7'nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde,

"Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek."

(p) bendinde, *"Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek. (Ek cümle: 16/5/2018-7144/14 md.) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hatlarıyla ilgili olarak; şehir merkezine olan uzaklık, nüfus ve hattı kullanan sayısı kriterleri esas alınarak tespit edilecek hatlarla ilgili toplu taşıma hizmetlerinin işlettilmesine karar vermek."*

ve ikinci fıkrasında, *"Büyükşehir belediyeleri, birinci fıkranın (p) bendinin ikinci cümlesinde yer alan kriterler esas alınarak büyükşehir belediye meclisi kararıyla belirlenen*

yerlerdeki toplu taşıma hatlarının işletmesinin o bölgede kurulu taşıma birlik veya kooperatiflerinden temin edilmesine karar verebilir. Bu durumda ihaleye katılacaklarda ve kullanılacak taşıma araçlarında aranacak şartlar belediyelerce belirlenir. Taşıma birlik veya kooperatiflerine, belediye bütçelerinden toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz veya indirimli olarak yararlanacaklara ilişkin gelir desteği ödemeleri yapılabilir.”

düzenlemeleri yer almaktadır.

Maddede yer alan hükümlerden servis araçları ile ilgili gerekli belirleme ve hakkın kullanımına ilişkin düzenleme yapmanın büyükşehir belediyesinin görev ve yetkisinde olduğu anlaşılmaktadır.

Aynı Kanun'un "Ulaşım hizmetleri" başlıklı 9'uncu maddesinde,

"Büyükşehir içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerindeki her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile, Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonunun görevlendireceği ilgili odanın temsilcisinin katılacağı Ulaşım Koordinasyon Merkezi kurulur. İlçe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Ulaşım Koordinasyon Merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili üye olarak belirlenmeyen ulaşım sektörü ile ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından ihtisas meslek odalarının temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Bu Kanun ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır.

Ulaşım koordinasyon merkezi kararları, büyükşehir belediye başkanının onayı ile yürürlüğe girer.

Ulaşım koordinasyon merkezi tarafından toplu taşıma ile ilgili alınan kararlar, belediyeler ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı tarafından müştereken çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Büyükşehir belediyelerine bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.”

denilmektedir.

Ulaşım Koordinasyon Merkezine (UKOME) verilen yetki servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkindir. Sayıları belirlenen servislerin verilmesi kamu hakkı olup herkesin bilgisinin olabileceği rekabete uygun ihale yoluyla verilmelidir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun, 1'inci maddesinde yer alan, “(...)belediyelerin (...) satım, hizmet (...), kira, trampa, mülkiyetin gayri aynı hak tesisi ve taşıma işleri bu kanuna göre yürütülür.” hükmüne göre bu hakkın ihale ile verilmesi ve aynı Kanun'un “Kiralarda sözleşme süresi” başlıklı 64'üncü maddesinde yer alan, “Kiraya verilecek taşınır ve taşınmaz malların kira süresi, on yıldan çok olamaz. Turistik tesis kurulacak yerlerin ve turistik tesislerin (Ek ibare: 20/2/2001 - 4628/17 md.) ve enerji üretimi tesisleri ile iletim ve dağıtım tesis ve şebekelerinin ihtiyacı olan arazilerin (Ek ibare: 18/4/2001 - 4646/13 md.) ve doğal gaz iletim, dağıtım ve depolama tesis ve şebekelerinin ihtiyacı olan arazilerin on yıldan fazla süre ile kiraya verilmesi mümkündür.

Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, önceden Maliye Bakanlığından izin alınması şarttır. Katma bütçeli idarelerde bu izin, idarelerin bağlı buldukları bakanlıktan alınır. Özel İdare ve belediyeler için kendi özel kanunları uygulanır.

Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, kira bedeli her yıl şartname ve sözleşmesindeki esaslara göre yeniden tespit edilir.” hükmü gereği kiralamalarda sürenin 10 yıl ile sınırlı olduğu açıktır.

Yapılan incelemelerde; Ulaşım Koordinasyon Merkezinin ilgili kararları ile farklı ilçelerde olmak üzere toplamda 850 adet personel servis aracı kullanılabilmesine yönelik (1 yılı aşmamak kaydıyla) yılda bir kez ve bir yıl geçerli olmak üzere Hatay Büyükşehir Belediye Meclisinin ilgili mali yılı gelir tarifesinde belirtilen ilk tahsis ücretinin ödenmesi koşuluyla, 1 yıl süre ile servis taşımacılığı için çalışma izin belgesi düzenlendiği, UKOME Kararlarında belirlenen şartları sağlamaları kaydıyla, her yıl çalışma izin belgelerinin yenilenmesi metodu ile faaliyetlerini sürdürmelerinin sağlandığı tespit edilmiştir.

Öncelikle 5216 sayılı Kanun'a göre servis hizmetine ilişkin haklar Büyükşehir Belediyesine aittir. Belediyeye ait olan bu hakkın Kanun çerçevesinde ihale yoluyla rekabete uygun bir şekilde ve saydamlığı sağlayarak sürenin belirli olması gibi hususları da içerecek şekilde verilmesi gerekir. Bu nedenle servis işletme hakkının ihale yapılmadan ve rekabet sağlanmadan verilebilmesi mümkün değildir.

Ayrıca belediye servislere çalışma iznini "ihalede şeffaflık ve rekabet ilkeleri" gibi kamu yararını sağlamayı amaçlayan ihale usulüne başvurmaksızın UKOME kararına istinaden verilmiştir. Faaliyette bulunan servislerin çalışma durumları kazanılmış hak oluşturmaz. Kazanılmış hakkın varlığından söz edebilmek için, hakkın yürürlükteki hukuk kurallarına uygun olarak tesis edilen bir işlemle elde edilmesi gerekmektedir. Hukuka aykırı olarak tesis edilen bu işlemlerin kazanılmış hak doğurması mümkün değildir.

Danıştay 13'üncü Dairesinin Esas No:2015/985 ve Karar No:2015/3164, Esas No:2014/1735, Karar No: 2014 / 2859 kararı Aynı Dairenin Esas No:2011/1134, Karar No: 2012/2226 kararı Aynı Dairenin Esas No:2014/384, Karar No: 2014/1950 kararı numaralı kararlarında belirtildiği üzere belediyelerin görevli ve yetkili olduğu hizmeti imtiyaz, kiralama ve ruhsat verme suretiyle verebileceği, kiralamada sürenin 10 yılı geçemeyeceği, ruhsat vermek suretiyle yerine getirilmesi usulünde ise ruhsat verilecek sürenin, her yıla ait artış oranı gibi hususların belirtilerek Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre yapılması gerektiği, ruhsat verme yönteminin seçilmesi hâlinde verilecek olan ruhsatın süresiz bir şekilde verilemeyeceği, belli bir süre dâhilinde ruhsat verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Hukuka aykırı olarak tesis edilen bu işlemlerin ilgililer yönünden geleceğe yönelik olarak kazanılmış hak oluşturması mümkün değildir. İlgililerin hiçbir hilesi ya da idareyi yanıltan bir davranışı olmaksızın idarece tesis edilen mevzuata aykırı işlemlerin düzeltilmesi zorunlu olmakla birlikte, söz konusu hukuka aykırı işlemlerin ortadan kaldırıldığı tarihe kadar bu işlemlerin ilgililere sağlamış olduğu haklar ilgililer yönünden kazanılmış hak oluşturur. Bir başka deyişle, kazanılmış haktan bahsedilebilmesi ancak mevzuata aykırı işlemin ortadan kaldırıldığı tarihe kadar gerçekleşmiş olan haklar, yani geçmişe yönelik haklar yönünden mümkün olabilir.

Belediyenin yürütmekle yükümlü olduğu bir hizmeti bizzat yerine getirmeyip, üçüncü kişilere gördürebilmesi mümkün olmakla birlikte, bu husus söz konusu hizmetin bir kamu hizmeti olma niteliğini ortadan kaldırmadığı gibi, bu konuda belediyenin görevinin sona ermesine yol açmamakta ve bu hizmetin yerine getirilmesi yönünden sorumluluğu devam

etmektedir. Bu niteliği gözetildiğinde, belediyenin görevine giren bir hizmetin süresiz olarak üçüncü kişilere bir hak verilmesi suretiyle gördürülebilmesi hukuken mümkün değildir. Mevzuata aykırı olarak tesis edilen ve belirtilen nitelikteki işlemlerin ilgililer yönünden kazanılmış hak doğurması da aynı nedenle mümkün değildir. Aksi takdirde, mevzuata aykırı tesis edilen bir belediye işleminin, yasal düzenlemelerin önüne geçmesi, yasal düzenlemenin uygulanamaması sonucuna yol açacaktır. Bu hizmetin belediyeler tarafından yürütülmesi ya da üçüncü kişilere gördürülmesi, söz konusu hizmetin kamu hizmeti olmasına ve bu hizmetin belediyelerce yürütülmesinde kamu yararı bulunduğu düşüncesine dayandığından, kazanılmış hak adı altında bireysel yararların kamu yararından üstün tutulması sonucunu doğuracak bir kazanılmış hak anlayışı kabul edilemez.

6360 sayılı “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10’uncu maddesi ile 5216 sayılı Kanun'un 26’ncı maddesinde yapılan düzenlemenin iptal talebine ilişkin 31.12.2013 gün ve 28868 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 2011/63 Esas ve 2013/28 Karar sayılı kararında, temel düzenlemelere istisna teşkil edilecek düzenlemenin yasa koyucu tarafından kamu yararını korumak veya kamu hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak amacıyla yapılabileceği belirtilmiştir. Temel kanunlardaki prensiplere istisna teşkil eden düzenlemelerin yasa koyucu tarafından yapılabileceği açık olup, gerek 5216 ile 5393 ve gerekse de 2886 sayılı Kanun’dan ayrılmayı gerektiren bir Kanuni düzenleme bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Bu nedenle, yukarıda açıklanan hususlar da gözetildiğinde bu durumun düzeltilmesi zorunludur. Bu kapsamda belediyece servis hizmetlerinin üçüncü kişilere gördürülmesinin yöntemini belirleme ve bu konuda yeniden bir ihale yapıp yapmama konusunda belediyenin takdir yetkisi bulunmakla birlikte söz konusu hukuki durumun mevcut sözleşmelerin/işlemlerin iptalini gerektireceği kuşkusuzdur. Bu konu en kısa sürede yeniden bir ihale yapılmaya kadar geçecek süre zarfında servis hizmetlerinden yararlananların mağduriyetine yol açmayacak şekilde çözümlenmelidir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, servis hizmetlerinin gördürülmesine ilişkin fiili durum olarak yapılan servis hizmetleri mevzuata aykırı olup, bu aykırılığı giderecek şekilde bir ihale yapılması zorunludur. Ayrıca servis hizmetlerine ilişkin ihalede süre belirtilmesi gerekmekte olup kamu hakkı olan bu hizmetin ihale yoluyla da olsa süresiz verilmesi mümkün değildir.

Servis hizmetlerinin süresi ve şartları belirtilerek Belediye Kanunu'nda öngörülen imtiyaz, kiralama ve ruhsat usullerinden biri seçilerek ihale yoluyla verilmelidir.

Kanuna aykırı olarak verilen ve sürdürülen 850 adet personel taşıma servis hakkının süre ve şartları belirtilerek objektif ve aleniyet ilkelerine uygun şekilde katılımın şeffaf bir şekilde olması temin edilerek ihale yoluyla verilmesi sağlanmalıdır.

BULGU 28: Okul Servislerinin İşletme Hakkının İhale Yapılmadan Sürdürülmesi

Büyükşehir Belediyesinin yetki ve görev alanına girmeden önce verilmiş izne istinaden çalışan okul servislerinin çalışma durumlarının aynı şekilde sürdürülmesinin mevzuata aykırı olduğu görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7'nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde,

"Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek."

(p) bendinde, *"Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek. Büyükşehir içindeki toplu taşıma hatlarıyla ilgili olarak; şehir merkezine olan uzaklık, nüfus ve hattı kullanan sayısı kriterleri esas alınarak tespit edilecek hatlarla ilgili toplu taşıma hizmetlerinin işlettirilmesine karar vermek."*

ve ikinci fıkrasında *"(...)Büyükşehir belediyeleri, birinci fıkranın (p) bendinin ikinci cümlesinde yer alan kriterler esas alınarak büyükşehir belediye meclisi kararıyla belirlenen yerlerdeki toplu taşıma hatlarının işletmesinin o bölgede kurulu taşıma birlik veya kooperatiflerinden temin edilmesine karar verebilir. Bu durumda ihaleye katılacaklarda ve kullanılacak taşıma araçlarında aranacak şartlar belediyelerce belirlenir. Taşıma birlik veya*

kooperatiflerine, belediye bütçelerinden toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz veya indirimli olarak yararlanacaklara ilişkin gelir desteği ödemeleri yapılabilir.”

düzenlemeleri yer almaktadır.

Maddede yer alan hükümlerden servis araçları ile ilgili gerekli belirleme ve hakkın kullanımına ilişkin düzenleme yapmanın büyükşehir belediyesinin görev ve yetkisinde olduğu anlaşılmaktadır. Aynı Kanun'un "Ulaşım hizmetleri" başlıklı 9'uncu maddesinde,

“Büyükşehir içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerindeki her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile, Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonunun görevlendireceği ilgili odanın temsilcisinin katılacağı Ulaşım Koordinasyon Merkezi kurulur. İlçe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Ulaşım Koordinasyon Merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili üye olarak belirlenmeyen ulaşım sektörü ile ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından ihtisas meslek odalarının temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Bu Kanun ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır.

Ulaşım koordinasyon merkezi kararları, büyükşehir belediye başkanının onayı ile yürürlüğe girer.

Ulaşım koordinasyon merkezi tarafından toplu taşıma ile ilgili alınan kararlar, belediyeler ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı tarafından müştereken çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Büyükşehir belediyelerine bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.”

denilmektedir. Ulaşım Koordinasyon Merkezine (UKOME) verilen yetki servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkindir. Sayıları belirlenen servislerin verilmesi kamu hakkı olup herkesin bilgisinin olabileceği rekabete uygun ihale yoluyla verilmelidir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun, 1'inci maddesinde yer alan, “(...)belediyelerin (...)satım, hizmet (...), kira, trampa, mülkiyetin gayri aynı hak tesisi ve taşıma işleri bu kanuna göre yürütülür.” hükmüne göre bu hakkın ihale ile verilmesi ve aynı Kanun'un “Kiralarda sözleşme süresi” başlıklı 64'üncü maddesinde yer alan, “Kiraya verilecek taşınır ve taşınmaz malların kira süresi, on yıldan çok olamaz. Turistik tesis kurulacak yerlerin ve turistik tesislerin ve enerji üretimi tesisleri ile iletim ve dağıtım tesis ve şebekelerinin ihtiyacı olan arazilerin ve doğal gaz iletim, dağıtım ve depolama tesis ve şebekelerinin ihtiyacı olan arazilerin on yıldan fazla süre ile kiraya verilmesi mümkündür.

Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, önceden Maliye Bakanlığından izin alınması şarttır. Katma bütçeli idarelerde bu izin, idarelerin bağlı buldukları bakanlıktan alınır. Özel İdare ve belediyeler için kendi özel kanunları uygulanır.

Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, kira bedeli her yıl şartname ve sözleşmesindeki esaslara göre yeniden tespit edilir.” hükmü gereği kiralamalarda sürenin 10 yıl ile sınırlı olduğu açıktır.

Yapılan incelemelerde, okul servis araçlarının işletilmesine yönelik olarak Büyükşehir Belediyesi kurulmadan önce, Hatay il genelinde servis araç işleticilerine, İl Trafik Komisyon Kararları gereğince verilen servis taşımacılığı işletme izninin kazanılmış hak sayılması nedeniyle; kanun, yönetmelik ve UKOME Kararlarında belirlenen şartları sağlamaları kaydıyla, her yıl çalışma izin belgelerinin yenilenmesi metodu ile faaliyetlerini sürdürmeleri sağlandığı,

Ayrıca meydana gelebilecek ihtiyacın karşılanması için; Ulaşım Koordinasyon Merkezinin 2019-257 sayılı kararı ile yürürlüğe giren Servis Araçları Çalışma Usul ve Esasları Yönergesinin 5 inci maddesinin 1 inci fıkrasında “Hatay Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde Özel Servis Aracı çalıştırma izni, Hatay Büyükşehir Belediyesi adına, Ulaşım Dairesi Başkanlığı tarafından bu yönerge hükümlerine göre zorunlu haller dışında (1 yılı aşmamak kaydıyla) yılda bir kez ve bir yıl geçerli olmak üzere düzenlenir.” Hükmü uyarınca, Hatay Büyükşehir Belediye Meclisinin ilgili mali yılı gelir tarifesinde belirtilen ilk tahsis ücretinin

ödenmesi koşuluyla, 1 yıl süre ile servis taşımacılığı için çalışma izin belgesi düzenlendiği tespit edilmiştir.

Şu halde Hatay büyükşehir olmadan önce Valilik veya il trafik komisyonu kararına istinaden çalışan servis araçlarının 5216 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra Büyükşehir'in izni ve denetimi altında çalıştıkları, verilen çalışma izninin Büyükşehir Belediyesi kurulduktan sonra da aynı şekilde sürekli olarak sürdürüldüğü anlaşılmıştır.

Aşağıdaki tabloda İl Trafik Komisyon Kararları gereğince ve belediyenin kararı ile yıllık çalışma izni ile faaliyet gösteren araçların listesi yer almaktadır.

Tablo 26: Hatay İli Toplam Okul Servis Aracı Sayısı

Bulunduğu İlçe	İl Trafik Komisyonu Olan Araç Sayısı	Tahsisli Araç Sayısı
Altınözü	81	22
Antakya-Defne	812	83
Arsuz	31	39
Belen	31	12
Dört Yol	145	64
Erzin	37	9
Hassa	93	10
İskenderun	276	43
Kırıkhan	110	28
Payas	28	21
Reyhanlı-Kumlu	157	46
Samandağ	236	27
Yayladağı	73	11
Toplam:	2110	415
Genel Toplam:	2525	

13.07.2005 gün ve 25874 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Uygulanmayacak hükümler" başlıklı 84'üncü maddesinde, Bu Kanunla belediyenin sorumlu ve yetkili kılındığı görev ve hizmetlerle sınırlı olarak 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununda bu Kanun hükümlerine aykırılık bulunması durumunda bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı, 23.07.2004 gün ve 25531 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Diğer hükümler" başlıklı 28'inci maddesinde, Belediye Kanunu ve diğer ilgili Kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümlerinin ilgisine göre büyükşehir ve ilçe belediyeleri hakkında da uygulanacağı belirtilmiştir.

Öncelikle 5216 ve 5393 sayılı Kanunlar yürürlüğe girmeden servisler konusunda Belediyelerin yetkileri bulunmamaktadır. Servis taşımacılığı yapan kişiler İl Trafik

Komisyonundan çalışma izni alarak çalışmışlardır. 5216 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle artık büyükşehir alanları içindeki servislerle ilgili hak Büyükşehir'e geçmiştir. Bu bağlamda servislerle ilgili hak konusunda Büyükşehir yetkilidir. Nitekim bu şekilde çalışan servis araçlarına her yıl Büyükşehir Belediyesince her yıl çalışma izin verildiği gibi denetimi de yapılmaktadır. Artık İl Trafik Komisyonlarının 5216 sayılı Kanun sonrası yetkisi kalmamıştır.

5216 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinin birinci fıkrasının (f) ve (p) bendinde yer alan düzenlemelerden bu yetkinin Büyükşehir Belediyesinde olduğu açıktır.

İl trafik komisyonundan alınan izne istinaden faaliyette bulunan servislerin çalışma durumlarının izin/tahsis suretiyle sürekli uzatılması şeklinde verilen ve yıllardır devam eden bu uygulama 5216 sayılı Kanun yürürlüğe girene kadar bu kişiler açısından kazanılmış haktır. Ancak 5216 sayılı Kanun'la yeni durum olduğu için bu kişilerin geçmişte aldıkları izne istinaden süresiz olarak bu hakkı kullanmaları kazanılmış hak değildir.

Danıştay 13. Dairesinin Esas No: 2015/985, Karar No: 2015/3164, Esas No:2014/384, Karar No: 2014/1950, Esas No:2011/1134, Karar No: 2012/2226, Esas No:2014/1735, Karar No: 2014/2859 numaralı kararlarından da anlaşılacağı üzere belediyedeki yetkili organın kararıyla ihale yoluyla rekabete uygun, saydam bir şekilde süresinin belirli olması gibi hususları da içerecek şekilde toplu ulaşım ile ilgili işlemin yapılması gerekmektedir.

Servis hizmeti yapan araçlar fiili durum/il trafik komisyon kararına göre çalışmaya başlamış, alınan izinlere istinaden çalışma bu güne kadar süre gelmiştir. Daha önce il trafik komisyonu kararıyla izin verilen servis işletme hakkının her yıl izin verilerek fiilen sürdürülmesi mevzuata uygun değildir. Yetki Büyükşehirde olduğuna göre söz konusu hakkın süre ve şartları belirlenerek ihale yoluyla verilmesi gerekir.

Belediyenin imtiyazı aşan şekilde servislerin işletme hakkının süresiz olarak fiilen ihalesiz kullandırılması mevzuata uygun değildir. Mevzuata aykırı işlemlerin, mevzuata aykırılıklarının tespit edildiği tarih itibarıyla hukuk düzeninden çıkarılmaları hukuk devletinin bir gereğidir. Bu nedenle, yukarıda açıklanan hususlar da gözetildiğinde bu durumun düzeltilmesi zorunludur.

Belediyenin yürütmekle yükümlü olduğu bir hizmeti bizzat yerine getirmeyip, üçüncü kişilere gördürebilmesi mümkün olmakla birlikte bu husus söz konusu hizmetin bir kamu hizmeti olma niteliğini ortadan kaldırmadığı gibi bu konuda belediyenin görevinin sona ermesine yol açmamakta ve bu hizmetin yerine getirilmesi yönünden sorumluluğu devam

etmektedir. Bu niteliği gözetildiğinde, belediyenin görevine giren bir hizmetin süresiz olarak üçüncü kişilere bir hak verilmesi suretiyle gördürülebilmesi hukuken mümkün değildir. Mevzuata aykırı olarak tesis edilen ve belirtilen nitelikteki işlemlerin ilgililer yönünden kazanılmış hak doğurması da aynı nedenle mümkün değildir. Aksi takdirde, mevzuata aykırı tesis edilen bir belediye işleminin, yasal düzenlemelerin önüne geçmesi, yasal düzenlemenin uygulanamaması sonucuna yol açacaktır. Bu hizmetin belediyeler tarafından yürütülmesi ya da üçüncü kişilere gördürülmesi, söz konusu hizmetin kamu hizmeti olmasına ve bu hizmetin belediyelerce yürütülmesinde kamu yararı bulunduğu düşüncesine dayandığından, kazanılmış hak adı altında bireysel yararların kamu yararına üstün tutulması sonucunu doğuracak bir kazanılmış hak anlayışı kabul edilemez.

6360 sayılı “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 10’uncu maddesi ile 5216 sayılı Kanun'un 26’ncı maddesinde yapılan düzenlemenin iptal talebine ilişkin 31.12.2013 gün ve 28868 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 2011/63 Esas ve 2013/28 Karar sayılı kararında temel düzenlemelere istisna teşkil edilecek düzenlemenin yasa koyucu tarafından kamu yararını korumak veya kamu hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak amacıyla yapılabileceği belirtilmiştir. Zira gerek 5216 ile 5393 ve gerekse de 2886 sayılı Kanundan ayrılmayı gerektiren bir Kanuni düzenleme bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, servis hizmetlerinin gördürülmesine ilişkin fiili durum olarak yapılan servis hizmetleri mevzuata aykırı olup bu aykırılığı giderecek şekilde yeni bir ihale yapılması zorunludur. Servis hizmetlerine ilişkin ihalede süre belirtilmesi gerekmekte olup kamu hakkı olan bu hizmetin ihale yoluyla da olsa süresiz verilmesi mümkün değildir. İl trafik komisyonu tarafından verilen izinlere istinaden çalışan servis hizmetlerinin süresi ve şartları belirtilerek Belediye Kanununda öngörülen imtiyaz, kiralama ve ruhsat usullerinden biri seçilerek ihale yoluyla verilmelidir.

Kanuna aykırı olarak sürdürülen 2525 adet okul servis hakkının süre ve şartları belirtilerek objektif ve aleniyet ilkelerine uygun şekilde katılımın şeffaf bir şekilde olması temin edilerek ihale yoluyla verilmesi sağlanmalıdır.

BULGU 29: Taşınmaz Kira Sürelerinin Encümen Kararıyla Uzatılması

Belediye tarafından kiraya verilen taşınmazlardan kira süresi sona erenlerin ihaleye

çıkılmaksızın encümen kararıyla kira sürelerinin 10 yılı aşan sürelerde uzatıldığı görülmüştür.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun "Kapsam" başlıklı 1'inci maddesinde; " (...) belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işleri bu Kanunda yazılı hükümlere göre yürütülür." denilerek belediyelerin taşınmaz kiralama işlemlerinin 2886 sayılı Kanun kapsamında olduğu belirtilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Meclisin görev ve yetkileri" başlıklı 18'inci maddesinde; "*Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması hâlinde tahsisin kaldırılmasına; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi otuz yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tesisine karar vermek.*"

"Encümenin görev ve yetkileri" başlıklı 34'üncü maddesinde; "*Taşınmaz mal satımına, trampasına ve tahsisine ilişkin meclis kararlarını uygulamak; süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.*"

hükümleri yer almaktadır.

5393 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerine göre taşınmazların 3 yıla kadar belediye encümeni kararıyla ihale edilerek kiraya verilmesi mümkün olup 3 yılı aşan kiralamalarda ise belediye meclisinin kararı gereklidir. Kira süresi biten taşınmazlar için ise 2886 sayılı Kanunda yer alan usullere göre yeniden kiralama ihalesine çıkılması gerekmektedir.

2886 sayılı Kanun'un "Müteahhit veya müşterinin sözleşmenin bozulmasına neden olması" başlıklı 62'nci maddesinde;

"*Sözleşme yapıldıktan sonra 63'üncü maddede yazılı hükümler dışında müteahhit veya müşterinin taahhüdünden vazgeçmesi veya taahhüdünü, şartname ve sözleşme hükümlerine uygun olarak yerine getirmemesi üzerine, idarenin en az 10 gün süreli ve nedenleri açıkça belirtilen ihtarına rağmen aynı durumun devam etmesi halinde, ayrıca protesto çekmeye ve hüküm almaya gerek kalmaksızın kesin teminatı gelir kaydedilir ve sözleşme feshedilerek hesabı genel hükümlere göre tasfiye edilir. Gelir kaydedilen kesin teminat, müteahhit veya müşterinin borcuna mahsup edilemez.*"

"Kiralarda sözleşme süresi" başlıklı 64'üncü maddesinde ise; "*Kiraya verilecek taşınır ve taşınmaz malların kira süresi, on yıldan çok olamaz...*"

hükümlerine yer verilmiştir.

Öte yandan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 339' uncu maddesinde; konut ve çatılı işyeri kiralarına ilişkin hükümlerin, kamu kurum ve kuruluşlarının yaptıkları bütün kira sözleşmelerine de uygulanacağı belirtilmiştir. Kanun'un 347' nci maddesinin birinci fıkrasında ise, *“Konut ve çatılı işyeri kiralarında kiracı, belirli süreli sözleşmelerin süresinin bitiminden en az on beş gün önce bildirimde bulunmadıkça, sözleşme aynı koşullarla bir yıl için uzatılmış sayılır. Kiraya veren, sözleşme süresinin bitimine dayanarak sözleşmeyi sona erdiremez. Ancak, on yıllık uzama süresi sonunda kiraya veren, bu süreyi izleyen her uzama yılının bitiminden en az üç ay önce bildirimde bulunmak koşuluyla, herhangi bir sebep göstermeksizin sözleşmeye son verebilir.”* denilmektedir

Yukarıda yer verilen düzenlemelerden; belediye taşınmazlarının kiralanmasının 2886 sayılı Kanunda yer alan ihale usullerine tabi olduğu, sözleşme süresinin sonunda yeniden bu ihale usullerine göre ihale yapılması gerektiği, sözleşme süresinin on yıldan çok olamayacağı, kira süresi sonunda eğer işgal devam ederse sözleşmede aksine hüküm yoksa ecrimisil alınarak işgalcinin tahliyesine yönelik mülki amire talepte bulunulmasının gerektiği anlaşılmaktadır. Buna göre Belediyenin mülkiyetinde bulunan taşınmazların kiraya verilmesine ilişkin uzatılan sözleşmelerin sürelerinin sonunda 6098 sayılı Kanun'daki 10 yıllık uzama süresi dikkate alınmak suretiyle, 2886 sayılı Kanun'a uygun olarak açıklık ve rekabet ilkesi çerçevesinde yeniden ihale yapılması ve taşınmazların kira bedelinin gerçek piyasa rayiçlerine göre belirlenmesi gerekmektedir.

Belediye taşınmazları üzerinde yapılan incelemede ise; 09.03.2021 tarih ve 108 sayılı encümen kararında *“Encümende yapılan müzakere sonucunda; Belediyemiz mülkiyetinde veya tasarrufunda bulunan tüm taşınmazların, 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 64'üncü maddesinin 3'üncü fıkrası ve kamu idarelerinin taşınmaz kiralamalarına ilişkin 16.01.2019 ve 30657 sayılı genelgesine göre 2020 yılı yıllık kira artışı TÜİK tarafından açıklanan Tüketici fiyat endeksi (TÜFE) yıllık ortalaması baz alınarak 2021 yılı kira ve ecrimisil bedellerinin arttırılmamasına”* denilerek 420 adet kira sözleşmesinin ihale yapılmaksızın encümen kararıyla 10 yılı aşan süreler ile uzatıldığı tespit edilmiştir. Kira süresi uzatılan taşınmazların 1972, 1974,1979 ve 1983 yıllarından beri kira süresi uzatılan kiracılarının olduğu anlaşılmaktadır. Bu uygulama hem ihale ile kiraya verme sürecindeki artırım bedellerinin önüne geçmekte hem de kiranın rayicin altına düşmesine ve belediyenin gelir kaybına uğramasına sebep olmaktadır.

Ayrıca 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 38'inci maddesine göre Belediye Başkanının

görev ve yetkileri arasında Belediye teşkilâtının en üst amiri olarak belediyenin hak ve menfaatlerini korumak sayılmış ve bu konuda belediye başkanı birinci derecede sorumlu kılınmıştır.

Sonuç olarak; belediye taşınmazlarının kiralanmasında Encümen kararı ile 10 yılı aşan sürelerde taşınmaz kira sürelerinin uzatılması mevzuat hükümlerine aykırılık teşkil etmektedir.

BULGU 30: Taşınmazların Cins Tashihlerinin Yapılmaması

Belediyenin tapuda kayıtlı taşınmazlarından, tapu kaydı ile mevcut kullanım şekli farklılık gösteren taşınmazlar olmasına rağmen cins tashih işlemlerinin yapılmadığı görülmüştür.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'in "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinde cins tashihi, "*Binalar, arazi ve arsalar ile yer altı ve yer üstü düzenlerinin mevcut kullanım şekilleri ile tapu kayıtlarının farklılık göstermesi durumunda tapu kayıtlarının mevcut kullanım şekli dikkate alınarak düzeltilmesi işlemi*" olarak tanımlanmaktadır.

Aynı Yönetmelik'in "Cins tashihlerinin yapılması" başlıklı 10'uncu maddesinde;

"(1)Kamu idareleri; mülkiyetlerinde, yönetimlerinde ve kullanımlarında bulunan taşınmazların mevcut kullanım şekli ile tapu kaydının birbirine uygun olmaması durumunda, tapu kayıtlarında cins tashihinin yapılması için gerekli işlemleri yaparlar.

(2)Tahsis edilen ve üzerinde irtifak hakkı tesis edilen taşınmazlar açısından bu yükümlülük kullanan idarenin veya gerçek veya tüzel kişilerin durumu tespit eden yazısı üzerine taşınmaz maliki idareye aittir. Ancak cins tashihine ilişkin gerekli belgeler ile buna ilişkin malî yükümlülükler kullanıcılar tarafından karşılanır." denilerek taşınmazların cins tashihlerinin yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Yapılan taşınmaz denetimi sonucunda, idarenin tapuda kayıtlı taşınmazlarından, mevcut kullanım şekli ile tapuda yer alan bilgileri farklı olan taşınmazlar olduğu tespit edilmiştir.

Mevzuat hükümleri uyarınca, tapuda kayıtlı olan taşınmazların kullanım şekilleri ile tapu bilgilerinin uyumlu hale getirilmesi amacıyla cins tashihlerinin yapılması gerekmektedir.

BULGU 31: Toptancı Hallerindeki Kiracılardan Alınacak Teminatlardan Tahsil Edilmeyen Tutarların Olması

Büyükşehir belediyesi tarafından işletilen İskenderun, Kırıkhan ve Dörtöyol Toptancı Hal Şubelerinde bulunan işyerlerinin kiracılarından alınması gereken teminatlardan tahsil edilmeyen tutarların bulunduğu ve hal yönetimince teminatlara ilişkin bilgilerin kaydedildiği teminat defterinin tutulmadığı görülmüştür.

5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un "Teminat" başlıklı 12'nci maddesinde;

"(1) Ticarî güvenin sağlanması ve tarafların haklarının korunması amacıyla, toptancı hallerinde faaliyet gösterenlerden, belediye meclisince belirlenen miktarda nakit, banka teminat mektubu, Hazine bonosu, Devlet tahvili, hisse senedi, gayrimenkul rehni, sigorta teminatı ve nakde çevrilebilir diğer kıymetler teminat olarak alınır.

(2) Teslim alınan malların cinslerine, doğal özelliklerine, standartlarına ve hijyenik şartlara göre özenle korunmaması veya toptancı halinden satın alınan malların bozuk ya da sıhhi olmaması nedeniyle meydana gelen zararlar ile süresi içinde üreticiye ödenmeyen mal bedelleri, ilgililerin talebi üzerine hal hakem heyeti veya mahkeme kararıyla verilen teminattan kesilerek ödenir. Teminattan karşılanamayan kısım genel hükümlere göre tahsil olunur.

(3) Teminatlar amacı dışında kullanılamaz, üzerine ihtiyati tedbir konulamaz ve haczedilemez.

(4) Yerine getirilmesi gereken bir yükümlülüğün bulunmadığı tespit edildikten sonra teminatlar ilgililere iade edilir.

(5) Bu madde kapsamında alınacak asgari teminatlara, bunların muhafazası, nakde çevrilmesi ve tamamlattırılmasına, zarar görene ödenmesine, toplam teminat tutarı içinde gayrimenkul rehni oranına, teminatın iadesine ve teminatlarla ilgili diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir."

denilmektedir.

Aynı Kanun'un "Toptancı hallerindeki işyerleri ile pazar yerlerindeki satış yerlerinin işletilmesi" başlıklı 11'inci maddesinin altıncı fıkrasında toptancı hallerinde faaliyet gösteren işletmelerden kira bedeli veya tahsis ücretini belediyenin yazılı uyarısına rağmen ödemeyenler

ile teminatını süresinde vermeyenlerin veya eksilen teminatını süresinde tamamlamayanların, kira sözleşmelerinin feshine ya da satış işlemlerinin veya tahsislerinin iptaline belediye encümenince karar vereceği; yedinci fıkrasında ise, kira sözleşmesinin feshine ya da satış işleminin veya tahsisin iptaline ilişkin kararın kendilerine tebliğinden itibaren, belediye toptancı halinde faaliyet gösterenler işyerlerini otuz gün içinde tahliye etmeye mecbur olduğu, bu süre sonunda tahliye edilmeyen yerlerin belediye zabıtası tarafından tahliye ettirileceği hükme bağlanmıştır.

07.07.2012 tarihli ve 28346 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelik’in;

“Hal yönetim birimince tutulacak defterler” başlıklı 24’üncü maddesinde hal yönetim birimince toptancı halindeki işyerlerinde faaliyet gösterenlerden alınan ve kesilen teminatlara ilişkin bilgilerin kaydedildiği teminat defterinin tutulacağı;

“İşyerinde faaliyet gösterenlerde aranılacak şartlar” başlıklı 29’uncu maddesinde toptancı halinde işyeri kiralanacak veya satılacak üreticilerde, üretici örgütlerinde, komisyoncu ve tüccarlardan faaliyetlerini sürdürebilmeleri diğer şartlar yanında belediye meclisince belirlenen tutardaki teminatın verilmesinin gerektiği,

“Teminat” başlıklı 31’inci maddesinin; birinci fıkrasında halde faaliyet gösterenlerden alınacak teminatın her yılın Ocak ayında belediye meclisince belirleneceği; onuncu fıkrasında teslim alınan malların cinslerine, doğal özelliklerine, standartlarına ve hijyenik şartlara göre özenle korunmaması veya toptancı halinden satın alınan malların bozuk olması ya da sıhhi olmaması nedeniyle meydana gelen zararlar ile süresi içinde üreticiye ödenmeyen mal bedelleri, ilgililerin talebi üzerine hal hakem heyeti veya mahkeme kararıyla, verilen teminattan kesilerek ödeneceği; on ikinci fıkrasında ise teminat tutarındaki artıştan veya onuncu fıkrada belirtilen nedenlerden dolayı eksik kalan teminat tutarının en geç bir ay içinde tamamlanacağı belirlenmiştir.

Hatay Büyükşehir Belediyesi Meclisinin 11/02/2021 tarih ve 39 sayılı kararında Haller Şubesi Müdürlüğü uhdesindeki toptancı hal şubelerinde uygulanacak 2021 yılı teminat miktarı; Antakya Hal Şubesindeki bir işyeri için yıllık 8.000,00 TL, Dört Yol Hal Şubesindeki bir işyeri için yıllık 7.500,00 TL, İskenderun Hal Şubesindeki bir işyeri için yıllık 18.700,00 TL olarak belirlenmiştir.

Yapılan incelemelerde; Büyükşehir Belediyesi tarafından yönetilen ve kiralama yöntemi ile işletilen İskenderun, Kırıkhan ve Dörtyol Toptancı Hal Şubelerinde teminat alınmayan veya eksik alınan 94 işletme bulunduğu, 2021 yılında alınamayan 1.448.182,50 TL tutarında teminatın bulunduğu tespit edilmiştir.

Mevzuat gereğince bu teminatlardan, malların özenle korunmaması veya toptancı halinden satın alınan malların bozuk ya da sıhî olmaması nedeniyle meydana gelen zararları ile süresi içinde üreticiye ödenmeyen mal bedelleri karşılanmakta olup bu ticarî güvenin sağlanması ve tarafların haklarının korunması açısından önem taşımaktadır.

Ayrıca Yönetmelik'in 24'üncü maddesinde belirtildiği üzere toptancı halindeki işyerlerinden faaliyet gösterenlerden alınan ve kesilen teminatlara ilişkin bilgilerin teminat defterine kaydedilmesi gerekirken teminat defteri tutulmadığı da tespit edilmiştir.

Tablo 27: Tahsil Edilmeyen Teminat Tutarları

Toptancı Hal Adı	İşyeri Sayısı	Yatırılması Gereken Teminat Tutarı (TL)	Yatırılan Teminat Tutarı (TL)	Kalan Teminat Tutarı (TL)
Toptancı Hal İskenderun Şubesi	82	1.533.400,00	154.136,50	1.379.263,50
Toptancı Hal Dörtyol Şubesi	12	90.000,00	26.581,00	63.419,00
Toptancı Hal Kırıkhan Şubesi	2	7.000,00	1.500,00	5.500,00
Toplam	96	1.630.400,00	182.217,50	1.448.182,50

Sonuç olarak toptancı halinde bulunan işyerlerinden alınması gereken teminatların teminat defterine kaydedilmesi takibinin yapılması ve teminatları yatırmayanlarla ilgili olarak 5957 sayılı Kanun'un 11'inci maddesinin altı ve yedinci fıkrasına göre işlem yapılması gerekmektedir.

BULGU 32: Ulusal Bayram Günlerinde Çalışacak İşletmelere İlişkin Ruhsat Verme İşlemlerinin Takibinin Yapılmaması

Ulusal bayram günlerinde çalışmalarını belediyelerce izne bağlı işyerlerine ruhsat verilmesi işlemlerinin takibinin yapılmadığı dolayısıyla karşılığında alınması gereken Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcından mahrum kaldığı görülmüştür.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun "Tatil günlerinde çalışma ruhsatı harcı" başlıklı 58'inci maddesinde;

“Ulusal bayram günlerinde çalışmalarını belediyelerce izne bağlı işyerlerine ruhsat verilmesi, Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcına tabidir.”

“Mükellef” başlıklı 59’uncu maddesinde;

“Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcının mükellefi kendisine çalışma ruhsatı verilen gerçek veya tüzelkişidir.”

“Mükellefiyet dönemi ve harcın ödenmesi” başlıklı 61’inci maddesinde;

“Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcının mükellefiyet dönemi, çalışma izninin kullanılacağı takvim yılıdır. Yıl içinde mükellefiyete girilmesi veya işin terk edilmesi hallerinde mükellefiyet, çalışılan süreye inhisar eder. Mükellefiyete girilen veya mükellefiyetten çıkılan ay kesirleri tam ay sayılır.”

hükümleri yer almaktadır.

Öte yandan 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun’un 2’nci maddesinde ulusal bayram olan 29 Ekim günü özel işyerlerinin kapanmasının zorunlu olduğuna hükmedilmiştir.

Anılan mevzuat hükümleri uyarınca ulusal bayram günlerinde çalışmalarına izin verilen iş yerlerinin mükelleflerinin, tatil günlerinde çalışma ruhsat harcının, 2464 sayılı Kanun’un “Mükellefiyet dönemi ve harcın ödenmesi” başlıklı 61’inci maddesinde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde ilgili belediyeye ödemesi gerekmektedir.

5018 sayılı Kamu Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun “Gelirlerin Toplanması Sorumluluğu” başlıklı 38’inci maddesine göre, kamu gelirlerinin tarh, tahakkuk ve tahsiliyle yetkili ve görevli olanlar, bu işlemlerin zamanında ve eksiksiz yapılmasından sorumludur.

Yapılan incelemede, ulusal bayram günü olarak belirlenen 29 Ekim günü çalışmaları izne bağlanan işyerlerinden, birinci sınıf gayrisihhi müesseseler için tatil günlerinde çalışma ruhsatı harcının belediye tarafından 600 TL olarak belirlendiği ancak, bu harcın takip ve tahsilatına yönelik herhangi bir çalışmanın yapılmadığı tespit edilmiştir.

Belediyenin gelir kaybına uğramaması için mevzuatta belirtilen esaslar çerçevesinde Tatil Gülerinde Çalışma Ruhsatı Harcıyla ilgili gerekli takip ve tahsilat işlemlerinin yapılması gerekmektedir

BULGU 33: Uygulama İmar Plânları ve Parselasyon Plânlarının Yapılmaması

Büyükşehir belediyesi tarafından hazırlanan nazım imar plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe belediyelerin bulunmasına rağmen Büyükşehir Belediyesinin bu uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmadığı görülmüştür.

İmar, genel anlamda bir parsel yapı yapılabilmesinin temel şartıdır. Bir bölgede inşaat ruhsatı verilebilmesi için, nazım imar planına uygun olarak uygulama imar planının yapılması, sonrasında ise ayırma/birleştirme ya da parselasyon yapılarak uygulama imar planına uygun imar parsellerinin oluşturulması gerekmektedir. Diğer bir ifade ile imar, bir taşınmazın imar planı kapsamında olup olmadığı, eğer imar planı kapsamında kalıyor ise imar planında hangi amaca ayrıldığı (örneğin konut, ticaret vb) belirtilmektedir.

Ayrıca 3194 sayılı İmar Kanununa göre uygulama imar planı; onaylı hâlihazır haritalar üzerine çizilen ve çeşitli bölgelerin yapı adalarını, bunların yoğunluk ve düzenini, yolları ve uygulama için gerekli imar uygulama programlarına esas olacak uygulama etaplarını ve diğer bilgileri ayrıntıları ile gösteren planlardır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "*Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları*" başlıklı 7'nci maddesinde;

"Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

a) *İlçe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik plânını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak.*

b) *Çevre düzeni plânına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plâna uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve imar ıslah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak."* hükümleri yer almaktadır.

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 7'nci maddesinin (d) bendinde

“ Arazi kullanımı ve yapılaşmada sadece mekânsal strateji planları, çevre düzeni planları ve imar planları kararlarına uyulur. Mekânsal strateji planları, çevre düzeni planları ve 1/25.000 ölçekli nazım imar planlarında; organize sanayi bölgesi, endüstri bölgesi, sanayi sitesi ve teknoloji geliştirme bölgesine ilişkin kararların alınması ve bu kararlarda değişiklik yapılması Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının uygun görüşüne tabidir. Alt kademe planların, üst kademe planların kesinleştiği tarihten itibaren en geç bir yıl içinde ilgili idarece üst kademe planlara uygun hale getirilmesi zorunludur. Aksi halde, üst kademe planları onaylayan kurum ve kuruluşlar alt kademe planları en geç altı ay içinde uygun hale getirir ve resen onaylar. Bu süre içinde ruhsat işlemleri, yürürlükte olan uygulama imar planına göre gerçekleştirilir. Bu bent uyarınca yapılacak işlemlerde bu maddenin (c) bendi hükümlerine uyulur” hükmü bulunmaktadır.

Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinin 5’inci maddesinin 2’nci bendinde ise;

“Alt kademe planların, üst kademe planların kesinleştiği tarihten itibaren en geç bir yıl içinde ilgili idarece üst kademe planlara uygun hale getirilmesi zorunludur. Aksi halde, üst kademe planları onaylayan kurum ve kuruluşlar, alt kademe planları en geç altı ay içinde üst kademe planlara uygun hale getirir ve resen onaylar. Alt kademe planlarla üst kademe planlar arasındaki uyumsuzluğun giderilmesine ilişkin on sekiz aylık süre içindeki yeni yapı ruhsatı başvuruları, yürürlükte olan uygulama imar planına göre sonuçlandırılır. Bu sürenin dolduğu tarihe kadar alt kademe planlar ile üst kademe planlar birbirleriyle uyumlu hale getirilmemişse, planlar birbiriyle uyumlu hale getirilinceye kadar bu alanlarda yeni yapı ruhsatı düzenlenmez. Mahkemelerce yürürlüğü durdurulan planlarda yürürlüğün durdurulduğu süre bu sürelere ilave edilir “ denilmektedir.

Yapılan incelemelerde; Hatay Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı’nın Hatay İli 1/100000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı, 89000 Hektar Alanda 1/5000 Ölçekli Revizyon ve İlave Nazım İmar Planı ve 1000 Hektarlık Alanda 1/5000 Ölçekli Revizyon ve İlave Koruma Amaçlı Nazım İmar Planları ihale edilmiş olup yüklenici firma ile 24.03.2016 tarihinde sözleşme imzalanmıştır.

Buna göre söz konusu iş kapsamında bulunan I. Etap Hatay İl bütününde “1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı” ve II. Etap kısmını oluşturan 15 ilçe merkezi ve yakın çevresini “1/5000 Ölçekli İlave ve Revizyon Nazım İmar planı” ve 1000 Hektarlık alanda Koruma Amaçlı İlave ve Revizyon Nazım İmar planı tamamlanarak Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından 08.03.2019 tarihinde onaylanmış olup, Onaylanan planlara askı süresi içerisinde

gelen itirazların karara bağlanması sonucunda 15 ilçenin tamamının 1/5000 Ölçekli İlave ve Revizyon Nazım İmar planları farklı tarihlerde kesinleşmiş olup son ilçenin planı 14.01.2020 tarihli meclis kararı ile kesinleşmiş, planlar kesinleştikten sonra 02.03. 2020 tarihinde ilçe belediyelerine 5216 sayılı kanun kapsamında 1 yıl içerisinde 1/1000 ölçekli Uygulama İmar planlarının hazırlanarak onay için Büyükşehir Belediye Başkanlığına gönderilmesi için tebliğ edildiği anlaşılmıştır.

Ancak belirtilen kanun ve yönetmelik hükümleri gereğince *nazım imar plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını sadece* Reyhanlı (1. Etap), Erzin (1. Etap), 3- İskenderun (1. Etap-kent merkezi) bazı kısımları yapanlar hariç olmak üzere büyükşehir kapsamındaki ilçelerden hiçbiri bir yıllık süre içerisinde (02.03.2021 tarihine kadar) çalışmalarını tamamlamamış olmalarına rağmen büyükşehir belediyesi söz konusu planları yapmadığı veya yaptırmadığı tespit edilmiştir.

Öte yandan ilgili plan çalışmalarını süresinde yapmayan belediyeler tarafından süre uzatımı istendiği, talep üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Mekansal Planlama Genel Müdürlüğüne 13.04.2021 tarih ve 8542 sayılı yazı ile 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarının üst kademe planlara uygun hale getirilmesi için verilen bir yıllık sürenin uzatılıp uzatılmayacağı, süre verilecek ise Büyükşehir Belediye Meclis kararıyla mı verilmesi gerektiği konusunda uygulamaya yönelik görüş talep edilmiş, ancak bakanlık görüşü beklenmeden konunun Hatay Büyükşehir Belediye Meclisine havale edildiği ve Hatay Büyükşehir Belediye Meclisinin 09.07.2021 tarihinde almış olduğu 176 sayılı karar ile de 20.12.2021 tarihine kadar çalışmaların tamamlanması için süre uzatıldığı görülmüştür.

Oysaki gerek Belediye Kanununda gerek İmar Kanunu'nda yer alan mevzuat hükümlerinde süre uzatımına dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Zira söz konusu husus hakkında Bakanlıktan görüş talebinde bulunulması üzerine Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğünden alınan 815259 sayılı cevabi yazıda; süre uzatılmasıyla ilgili mevzuatta bir düzenleme yapılmadığının belirtildiği, aynı Bakanlık bünyesinde yer alan Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün konuyla ilgili olarak uygulamaya yönelik görüşünün bildirildiği 25.11.2021 tarih ve 2213565 sayılı yazısında da, *“ilgili mevzuat hükümleri incelendiğinde; 2480 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı uyarınca kararlaştırılan sürelerin durması veya uzatımına ilişkin düzenlemeler dışında sürelerin uzatımına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmadığı ve planlama çalışmalarına ilişkin*

sürelerin mezkûr Cumhurbaşkanlığı Kararı kapsamında sayılmadığı değerlendirilmektedir” denilmek suretiyle böyle bir uygulamanın olmadığı ifade edildiği görülmüştür.

Diğer yandan mevzuat hükümlerinde süre uzatımı bulunmamasına rağmen Büyükşehir belediye meclisinin ilçe belediyelerine verdiği ek süre bitim tarihi olan 20.12.2021 tarihine kadar dahi henüz 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planlarını İskenderun, Antakya Reyhanlı, Erzin ve Arsuz belediyeleri söz konusu planları tamamlayıp Büyükşehir belediyesine teslim etmemiştir.

Öncelikle bir bölgede inşaat ruhsatı verilebilmesi için, nazım imar planına uygun olarak uygulama imar planının yapılması, sonrasında ise ayırma/birleştirme ya da parselasyon yapılarak uygulama imar planına uygun imar parsellerinin oluşturulması gerekmektedir.

Sonuç olarak yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar uyarınca nazım imar plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak Büyükşehir belediyesinin görevi olarak ifade edildiğinden ilgili planların süresinde tamamlanıp bitirilmesi gerekmektedir.

BULGU 34: Yapım İşlerinde Gerekli Defter ve Tutanakların Tutulmaması

Belediyenin sözleşmeye bağladığı yapım işlerinde; işyerinde yapılan işlerle ilgili tutanakların tutulmadığı, yapılan işleri bütün ayrıntıları ile gösteren defterlerin bulunmadığı görülmüştür.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin 28'inci madde birinci fıkrasında; *“İşyerlerinde, yapılan işlerin bütün ayrıntılarını günü gününe kayıt altına almak için, örneklerine göre şantiye günlük defteri, röleve ve ataşman defterleri, bunlarla ilgili belgeler yüklenici ile birlikte yapı denetim görevlisi tarafından tutulur. Yüklenici bu defterleri ve ilgili belgeleri imzalamak zorundadır. Bunlardan imzalı birer kopya yükleniciye verilir.”* denilmektedir.

İdarelerin denetim ve kontrollük iş ve işlemlerini düzenleyen ve Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'na aykırı olmayan hükümleri geçerli olan Bayındırlık İşleri Kontrol Yönetmeliği'nin “Kontrol Mühendisi Görev, Yetki ve Sorumluluğu” başlıklı 10'uncu maddesinin ilgili bentlerinde;

“10.18.1. Şantiye defteri

Şantiye defterine her gün, hava durumundan başlayarak işin ilerleyişini, gelişmesini, çıkan engelleri, şantiyeye göre ihzarat bedeli ödenecek gereçler ile fiyat farkına tabi gereçlerin çeşit ve miktarlarını fatura, tarih ve No' su ile, sözleşmesi gereğince müteahhidin iş başından buldurması şart koşulan teknik elemanların o gün iş başında bulunup bulunmadığını, müteahhitle yapılan önemli görüşme ve sonuçlarını işte kullanılan işçi, makine ve teçhizatın miktarını, üst kademedeki gelenlerin ziyaretlerini ve konuşularak karar verilen hususları, ile birlikte imza eder...

10.18.4. Tutanaklar

Sözleşme eki şartnameler gereğince, müteahhitle birlikte sayılmak, tartılmak, ölçülmek veya durumu saptamak koşulu ile bedelleri ödenecek imalat veya ameliyatın miktarları yapıldığı veya kullanılacak yerlerle, nicelik ve niteliğini açık bir şekilde belirtilerek kontrol mühendisi başkanlığında en az iki kişilik bir kurul ve müteahhit ile birlikte düzenlenir ve imzalanır..."

hükümleri yer almaktadır.

Şartname ve Yönetmelik hükümlerinden de anlaşılacağı üzere, işin yürütülmesi sırasındaki bütün süreçler tutanaklar ve şantiye defterleri ile kayıt altına alınmaktadır. Böylelikle idare ve yüklenici arasındaki anlaşmazlıklarda söz konusu kayıtlar kanıt teşkil edecektir. Ayrıca hakedişlere girecek imalat miktarı ve cinslerinde de bu tutanaklar ve defterler esas alınacaktır. İdarelerin kontrol teşkilatı dışındaki paydaşları da (denetçiler vb.) yine bu sayede etkin bir inceleme yapabilecektir.

Belediyenin ihale kayıt numarası 2019/483418 (Hatay Büyükşehir Belediyesi Expo 2021 Antakya Etabı Yapım İş), 2020/637269 (Hatay Büyükşehir Belediyesi Antakya İlçesi Expo Organizasyonu İkmal Yapım İş), 2020/97380 (Hatay Büyükşehir Belediyesi Arsuz İlçesi Madenli Mahallesi HADO İdari Binası Yapım İş), 2020/252508 (Hatay Büyükşehir Belediyesi Samandağ İlçesi Katlı Otopark İkmal İnşaatı Yapım İş) ve 2019/484478 (Hatay Büyükşehir Belediyesi Expo 2021 Arsuz Etabı Yapım İş) olan ihalelerine ilişkin dosyaların incelenmesi neticesinde, işyerinde yapılan işlerle ilgili tutanakların tutulmadığı, yapılan işleri bütün ayrıntıları ile gösteren şantiye günlük defteri, röleve ve ataşman defterlerinin günlük olarak tutulmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, kontrol teşkilatları kamu kaynaklarının denetim ve kontrolünü mevzuatın belirlediği usul ve esaslara göre yerine getirmelidir. Yönetmelik'te belirtilen defter ve

tutanakların tutulmaması sonucu oluşacak bir kamu kaybindan, kontrol teşkilatları doğrudan ve birlikte sorumlu olacaklardır. Belediyenin kontrol teşkilatlarının bulgu konusu eksik uygulamalar ile ilgili düzeltmeleri sağlamaları gerekmektedir.

BULGU 35: Görevde Yükselme Sınavı ile Şube Müdürlüğü Kadrolarına Atanan Personelin Fiilen Şube Müdürlüğü Görevini İfa Etmemesi

Büyükşehir Belediyesinde görevde yükselme sınavı ile şube müdürlüğü kadrolarına atanan 34 kişinin fiilen şube müdürlüğü görevi ifa etmediği görülmüştür.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 3'üncü maddesinde; Kanun'un temel ilkelerinin “sınıflandırma”, “kariyer” ve “liyakat” olduğu belirtilmiş, liyakat ilkesi “*Devlet kamu hizmetleri görevlerine girmeyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, görevin sona erdirilmesini liyakat sistemine dayandırmak ve bu sistemin eşit imkânlarla uygulanmasında Devlet memurlarını güvenliğe sahip kılmaktır.*” şeklinde tanımlanmıştır. Bu hükümle kanun koyucu tarafından nesnel ve yetkin sınav kurulları ile memurlardan ehliyetli olanların ilgili görevlere atanmalarına imkân sağlanmış; çalışan ve yetkili idarecilerin keyfi talep ve uygulamalarının önüne geçilmiştir. Kanun'un 4'üncü maddesinde, bir sınıfta belli görevlere atanabilmek veya bu görevlerde belli derecelere yükselebilmek için, kuruluş kanunları veya bu kanun ve kuruluş kanunlarına dayanılarak çıkarılacak yönetmelikler ile çeşitli şartlar konulabileceği hüküm altına alınmıştır.

Belediyeler ve bağlı kuruluşları ile bunların kurdukları birlik, müessese ve işletmelerde görev yapan Devlet memurlarının görevde yükselme ve unvan değişikliklerine ilişkin usul ve esasları düzenleyen Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik'in “Amaç” başlıklı 1'inci maddesinde, 657 sayılı Kanuna uygun olarak “liyakat” ilkesine vurgu yapılmış, “Kapsam” başlıklı 2'nci maddesinde ise belediyeler ve bu idarelerin bağlı kuruluşlarında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine tabi olarak görev yapan devlet memurlarından, 5'inci maddede sayılan kadrolara görevde yükselme veya unvan değişikliği suretiyle atanacakları kapsayacağı hüküm altına alınmıştır.

Yönetmelik'in 5'inci maddesinde içlerinde müdür, şube müdürü, şef gibi kadroların da yer aldığı bazı kadrolar görevde yükselmeye tabi kadrolar olarak sayılmış, 6'nci maddesinde görevde yükselme suretiyle atanacaklarda görevde yükselme sınavında başarılı olmanın şart olduğu belirtilmiş, 10'uncu maddesinde ise aynen; “*Görevde yükselme veya unvan değişikliği*

suretiyle atanacakların yazılı ve sözlü sınavda başarılı olmaları gerekir.” hükmüne yer verilmiştir.

Yine Yönetmelik’in 12’nci maddesinde belirtilen yazılı sınavda başarılı olanlardan en yüksek puan alan adaydan başlamak üzere ilan edilen kadro sayısının beş katına kadar aday sözlü sınava alınmakta ve belediye üst yönetiminden oluşturulan sınav komisyonlarınınca Yönetmelik’in 13’üncü maddesinde belirtildiği gibi aday -Sınav konularına ilişkin bilgi düzeyi, - Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü, -Liyakati, temsil kabiliyeti, tutum ve davranışlarının göreve uygunluğu, -Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı, Genel kültürü ve genel yeteneği, -Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı, değerlendirilmektedir. Dolayısıyla şube müdürlüğü sınavını kazanan personelin bu kadro görevlerini üstlenebilecek ehliyet ve liyakate sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ancak yapılan incelemede; görevde yükselme sınavında başarılı olarak şube müdürlüğü kadrolarına atanan 34 kişinin fiilen şube müdürlüğü görevi ifa etmediği tespit edilmiştir.

Bu itibarla, boş bulunan şube müdürlüklerine vekâleten veya tedviren görevlendirme yapılmak yerine yazılı ve sözlü sınavda başarılı olarak şube müdürlüğü kadrolarına atanan personelin idarece uygun görülecek bir şubenin müdürlüğünü üstlenmesi sağlanmalıdır.

BULGU 36: Vekâlet Ücretlerinin Kaydı ve Dağıtımında Hatalı Uygulamalar Bulunması

Belediye lehine karara bağlanan davalardan tahsil edilen avukatlık vekâlet ücretlerinin kaydının ve hukuk biriminde fiilen görev yapanlara dağıtımının mevzuata uygun yapılmadığı görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun “Avukatlık ücretinin dağıtımı” başlıklı 82’nci maddesinde; belediye lehine sonuçlanan dava ve icra takipleri nedeniyle hükme bağlanarak karşı taraftan tahsil olunan vekâlet ücretlerinin; avukatlara (49 uncu maddeye göre çalıştırılanlar dâhil) ve hukuk servisinde fiilen görev yapan memurlara dağıtımı hakkında 1389 sayılı Devlet Davalarını İntaç Eden Avukat ve Saireye Verilecek Ücreti Vekâlet Hakkında Kanun hükümlerinin kıyas yolu ile uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname’nin “Yürürlükten kaldırılan ve uygulanmayacak hükümleri ile atıflar” başlıklı 18’inci maddesinde; 2/2/1929 tarihli ve 1389

sayılı Devlet Davalarını İntaç Eden Avukat ve Saireye Verilecek Ücreti Vekâlet Hakkında Kanun'un yürürlükten kaldırıldığı ve diğer mevzuatta 1389 sayılı Kanuna yapılan atıfların bu Kanun Hükmünde Kararnameye yapılmış sayılacağı belirtilmiştir

659 sayılı KHK'nin "Davalardaki temsilin niteliği ve vekâlet ücretine hükmedilmesi ve dağıtımı" başlıklı 14'üncü maddesinde,

"(1) Tahkim usulüne tabi olanlar dâhil adli ve idari davalar ile icra dairelerinde idarelerin vekili sıfatıyla hukuk birimi amirleri, muhakemat müdürleri, hukuk müşavirleri ve avukatlar tarafından yapılan takip ve duruşmalar için, bu davaların idareler lehine neticelenmesi halinde, bunlar tarafından temsil ve takip edilen dava ve işlerde ilgili mevzuata göre hükmedilmesi gereken tutar üzerinden idareler lehine vekâlet ücreti takdir edilir.

(2) İdareler lehine karara bağlanan ve tahsil olunan vekâlet ücretleri, hukuk biriminin bağlı olduğu idarenin merkez teşkilatında bir emanet hesabında toplanarak idare hukuk biriminde fiilen görev yapan personele aşağıdaki usul ve sınırlar dâhilinde ödenir.

a) Vekâlet ücretinin; dava ve icra dosyasını takip eden hukuk birimi amiri, hukuk müşaviri, muhakemat müdürü veya avukata %55'i, dağıtımın yapıldığı yıl içerisinde altı aydan fazla süreyle hukuk biriminde fiilen görev yapmış olmak şartıyla, hukuk birimi amiri, hukuk müşaviri, muhakemat müdürü ve avukatlara %40'ı (...) eşit olarak ödenir.

b) Ödenecek vekâlet ücretinin yıllık tutarı; hukuk birimi amiri, hukuk müşaviri, muhakemat müdürü, avukatlar için (10.000) gösterge (...) rakamının, memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak aylık brüt tutarının oniki katını geçemez.

c) Yapılacak dağıtım sonunda arta kalan tutar, hukuk biriminde görev yapan ve (b) bendindeki tutarları dolduramayan hukuk birimi amiri, hukuk müşaviri, muhakemat müdürü ve avukatlara ödenir. Bu dağıtım sonunda arta kalan tutar üçüncü bütçe yılı sonunda ilgili idarenin bütçesine gelir kaydedilir.

(3) Hizmet satın alınan avukatlara yapılacak ödemeler bu madde kapsamı dışındadır."

düzenlemesi yapılmıştır.

Belediyenin taraf olduğu davalar sonucu lehine hükmedilen vekâlet ücretleri 333 Emanetler Hesabına alacak kaydedilecek, kaydedilen tutarlar yukarıda belirtilen madde çerçevesinde dağıtılacak, artan tutarlar ise 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 14'üncü

maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendinin ikinci cümlesinde yer alan, “Bu dağıtım sonunda arta kalan tutar üçüncü bütçe yılı sonunda ilgili idarenin bütçesine gelir kaydedilir.” hükmüne göre gelir kaydedilecektir.

Yapılan incelemelerde; Belediyenin kazanmış olduğu davalardan kurum lehine hükmedilen vekâlet ücretinden tahsil edilenler emanet hesabına kaydedildiği, emanet hesabına kayıt yapılırken davayı takip eden hukuk birimi amiri, hukuk müşaviri veya avukatın ismi belirtilmeden kaydedildiği ve avukatlık vekâlet ücretlerinin dava ve icra dosyasını kimlerin takip ettiği dikkate alınmadan dağıtımının yapıldığı tespit edilmiştir.

659 sayılı KHK'nin 14'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde, “Vekâlet ücretinin; dava ve icra dosyasını takip eden hukuk birimi amiri, hukuk müşaviri, muhakemat müdürü veya avukata %55'i, dağıtımın yapıldığı yıl içerisinde altı aydan fazla süreyle hukuk biriminde fiilen görev yapmış olmak şartıyla, hukuk birimi amiri, hukuk müşaviri, muhakemat müdürü ve avukatlara %40'ı eşit olarak ödenir.” ile (b) bendinde, “gösterge rakamının, memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak aylık brüt tutarının oniki katını geçemez” denilmek suretiyle iki ölçüt getirilmiştir. Getirilen iki ölçütün uygulanabilmesi için kazanılan vekâlet ücretinin emanet hesabına yatırılması sırasında davayı takip eden kişi/kişilerin isimlerinin belirtilmesi gerekir. Vekâlet ücretinin emanet hesabına yatırılması sırasında davayı takip edenlerin isimlerinin belirtilmemesi sonucunda, emanet hesabından vekâlet ücreti ödenirken 14'üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen ölçütün kullanılması mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla avukatlık vekâlet ücretleri mevzuata belirlenen usule uygun olarak dağıtılmamaktadır.

Sonuç olarak kazanılan vekâlet ücretlerinin emanet hesabına yatırılması sırasında davayı temsil ve takip etmekle görevli olan kişilerin isimlerinin belirtilerek dağıtımın 659 sayılı KHK'nin 14'üncü maddesindeki usule göre yapılması gerekmektedir.

BULGU 37: Vekâleten veya Tedviren Görevlendirmenin Genel Uygulama Haline Getirilmesi

Büyükşehir Belediyesinin vekâleten veya tedviren görevlendirmeyi genel uygulama haline getirdiği görülmüştür.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 86'ncı maddesinde memurların kanuni izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması veya görevden uzaklaştırma nedenleriyle işlerinden

geçici olarak ayrılmaları halinde yerlerine kurum içinden veya diğer kurumlardan veya açıktan vekil atanabileceği, bir görevin memurlar eliyle vekâleten yürütülmesi halinde aylıksız vekâletin asıl olduğu belirtildikten sonra, devamında gelen dördüncü fıkrasında aynı kurumdan ayrılmalar dolayısıyla atanan vekil memurlara vekâlet görevinin 3 aydan fazla devam eden süresi için, kurum dışından veya açıktan atananlarla, veznedarlık görevine atananlara göreve başladıkları tarihten itibaren vekâlet aylığının ödeneceği belirtilmiştir. Süreklilik arzeden kamu hizmetlerinin herhangi bir nedenle kesintiye uğramaması için gerek geçici olarak, gerekse sürekli olarak boşalan kadroların "vekalet" yoluyla doldurularak hizmetin aksaması önlenmiş olmaktadır.

Tedviren görevlendirmenin ise yasal bir dayanağı yoktur. Ne devlet memurlarına uygulanacak genel kanun niteliğinde olan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda ne de Devlet Memurları Kanunu'nun kapsamı dışında kalan diğer kamu görevlilerinin kendi özel kanunlarında tedviren görevlendirme şeklinde bir görevlendirme usulü bulunmaktadır. Tedviren görevlendirme usulünün dayanağı 1987 yılında Maliye ve Gümrük Bakanlığınca çıkarılan 99 Seri No.lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliği'dir. Bu tebliğin 1'inci maddesinde bir görevin vekâleten yürütülmesi halinde, bu görevi vekâleten yürütecek olanların asıl memurda aranan şartlara sahip olmaları gerektiği belirtilmiş ardından 2'nci maddeyle asılda aranan şartlara sahip vekil memur bulunmadığı takdirde, o görevin öncelikle varsa yardımcıları yoksa asilde aranan niteliklere en yakın personel tarafından tedviren gördürülebileceği belirtilmiştir.

Büyükşehir Belediyesinde üst yönetimin görevlendirilmeleri incelendiğinde; 1 genel sekreter kadrosunun ve 1 genel sekreter yardımcılığı kadrosunun vekâleten yürütüldüğü, daire başkanı kadrolarından ise 4'ünün vekâleten, şube müdürlüğü kadrolarının 26'sının vekâleten, 26'sinin tedviren yürütüldüğü, tespit edilmiştir.

Bir görevin uzun süre vekâleten yürütülmesi veya sık sık görev değişikliği yapılmasının uzmanlaşmayı engelleyeceği, çalışma verimini düşüreceği açıktır. Danıştay 5'inci Dairesinin 17.09.2003 tarih ve Esas: 2003/868, Karar: 2003/3533 sayılı kararında kamu görevlerinin vekâleten yürütülmesinin, ancak hizmetin gerektirdiği durumlarda geçici olarak başvurulacak bir yol olduğu, Kanunda "tedviren görevlendirme veya atama" şeklinde bir usul öngörülmemiş olup; uygulamada, asilde aranan şartlara sahip vekil memur bulunmadığı hallerde, idarelerce hizmetin aksamadan yürütülebilmesi bakımından herhangi bir şekilde boşalmış veya boş bulunan bir görev asilde aranan şartlara en yakın personele arasından tedviren görevlendirme

yapılmakta ve idari görev bu şekilde yürütüldüğü, buna göre, vekâleten ve tedviren görevlendirmenin geçici ve istisnai durumlarda başvuru bir yol olduğu, tedviren görevlendirilen personelin o kadro için öngörülen şartları da taşımadığı göz önüne alındığında, kamu hizmetlerinin tedviren ya da vekaleten yürütülmesini sürekli hale getirecek şekilde uygulama yapılamayacağı, bu yöndeki işlemlerin 657 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde ifadesini bulan kariyer ve yeterlilik ilkelerine de aykırı olacağı belirtilmiştir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlere göre; bir görevin asaleten, vekâleten ya da ikinci görev olarak yürütülmesi mümkün olacağından ve 657 sayılı Kanun ve değişikliklerinden "tedviren" görevlendirme adı altında bir görevlendirmeye yer verilmediğinden, bu kadrolara yapılan görevlendirmelerin 657 sayılı Kanun çerçevesinde yapılması ve "tedviren" görevlendirme işlemlerine son verilmesi gerekmektedir.

Belediye birim başkanlıkları sürekli ve asli görevli kuruluşlar olduğundan güvenli ve istikrarlı görev yürütülebilmesi için birimlerden sorumlu kimselerin memur güvencesi ile çalışmaması, Belediye personelinin görevde yükselmelerinde 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4, 33 ve 68'inci maddeleri gereğince işlem yapılmaması mevzuat hükümlerine aykırılık teşkil etmektedir.

BULGU 38: Belediye Tarafından Karşılanan Dağıtım Tesis Giderlerinin Elektrik Dağıtım Şirketinden Alınmaması

Belediye tarafından yapımı gerçekleştirilen bazı bina ve çevre düzenlemeleri işleri kapsamında yüklenilen trafo kurulum giderlerinin elektrik dağıtım şirketinden talep edilmediği görülmüştür.

6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun "Tanımlar ve kısaltmalar" başlıklı 3'üncü maddesinin (e) bendine göre; dağıtım şirketi, belirlenen bir bölgede elektrik dağıtımını ile iştigal eden tüzel kişiyi, (f) bendine göre ise dağıtım tesisi, iletim tesislerinin ve dağıtım gerilim seviyesinden bağlı üretim ve tüketim tesislerine ait şalt sahalarının bittiği noktadan sonraki nihayet direğinden, alçak gerilim seviyesinden bağlı tüketicilerin yapı bina giriş noktalarına kadar, bina giriş ve sayaç arası hariç, elektrik dağıtımını için teçhiz edilmiş tesis ve teçhizat ile dağıtım şirketince teçhiz edilen ya da devralınan sayaçları ifade etmektedir.

28.01.2014 tarihli 28896 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Elektrik Piyasası Bağlantı ve Sistem Kullanım Yönetmeliği'nin "Tanımlar ve kısaltmalar" başlıklı 3'üncü maddesinin (b)

bendinde, bağlantı hattı, tüketicilerin iç tesisatını dağıtım şebekesine bağlamak için gerekli ve bu Yönetmelik kapsamında belirtilen mesafe sınırları dâhilinde olan; alçak gerilimden (AG - etkin şiddeti 1000 Volt ve altındaki gerilim seviyesi) bağlı tüketiciler için yapı bina giriş noktasından itibaren dağıtım şebekesine kadar, orta gerilimden (OG - etkin şiddeti 1000 Voltun üstünden 36 kV'a kadar olan gerilim seviyesi) bağlı tüketiciler için tüketicinin şalt sahasının bittiği noktadan itibaren dağıtım şebekesine kadar olan hattı, (c) bendinde ise bağlantı noktası, iletim tesislerinin ve dağıtım gerilim seviyesinden bağlı üretim ve tüketim tesislerine ait şalt sahalarının bittiği noktadan sonraki nihayet direğini ve alçak gerilim seviyesinden bağlı tüketicilerin yapı bina giriş noktasını, ifade eder şeklinde tanımları yapılmıştır.

Anılan Yönetmelik'in "Dağıtım tesisi sınırları" başlıklı 15'inci maddesinin (b) bendinde ise; *"Dağıtım sistemine bağlı tüketiciler açısından, bağlantı noktasından kullanım yerine kadar olan tesis ve teçhizat tüketicinin mülkiyetindedir. Bağlantı noktası dahil olmak üzere bağlantı noktasından itibaren hattın geri kalan kısmı dağıtım tesisidir..."* denilerek bağlantı noktası dahil olmak üzere bağlantı noktasından itibaren hattın geri kalan kısmının dağıtım tesisi olduğu açıkça ifade edilmiştir.

Yukarıda yer verilen düzenlemelere göre; AG seviyesinden bağlı tüketiciler için enerjinin yapı bina giriş noktalarına kadar getirilmesi, OG seviyesinden bağlı tüketiciler için ise tüketim tesislerine ait şalt sahalarının (trafoların) bittiği noktadan sonraki nihayet direğine kadar getirilmesi dağıtım şirketlerinin sorumluluğundadır. Görüldüğü üzere; hem alçak gerilim hem orta gerilim seviyesinden bağlı tüketicilere bağlantı noktasına kadar enerjinin getirilmesinin (trafo dahil) maliyeti dağıtım şirketine ait bulunmaktadır.

Aynı Yönetmelik'in "Bağlantı görüşü" başlıklı 10/A maddesinin beşinci bendinde; meskun mahal içinde bulunan kullanım yerlerine yönelik bağlantı taleplerinin, bağlantı anlaşmasının imzalandığı tarihten itibaren maddede yer alan şartlar dâhilinde ilgisine göre 2 ila 18 ay içinde, meskun mahal dışında bulunan kullanım yerlerine yönelik bağlantı taleplerinin ise kullanıcının bağlantı başvurusunda bulunduğu tarihten itibaren en geç 5 yıl içinde dağıtım şirketi tarafından karşılanmasının esas olduğu belirtilmiştir.

Enerji dağıtımını ile ilgili "meskûn mahal" ifadesi ise Elektrik Piyasası Bağlantı ve Sistem Kullanım Yönetmeliği'nin "Tanımlar ve kısaltmalar başlıklı 3'üncü maddesinde; *"2/11/1985 tarihli ve 18916 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Plansız Alanlar İmar Yönetmeliğinde belirtilen "yerleşme alanı" ve "belediye ve mücavir alan sınırları dışında kalan köy ve mezraların yerleşik alanı ve civarı" ile mera, yaylak (yayla) ve kışlakların ilgili mevzuata göre*

geçici yerleşime açılan kısımlarını (...) ” biçiminde oldukça geniş tanımlanmış, meskûn mahal dışında kalsa bile köy ve mezraların yerleşik alanı ve civarı ile mera, yaylak ve kışlakların geçici yerleşime açılan kısımları dahi meskûn mahal kapsamına alınmıştır. Dolayısıyla dağıtım şirketinin yukarıda yer verilen Yönetmelik’in “Bağlantı görüşü” başlıklı 10/A maddesinin beşinci bendine göre, AG şebekesi tesis edilmesi durumunda en fazla 6 ay içinde OG şebekesi tesis edilmesi durumunda en fazla 18 ay içinde (trafo dâhil) gerekli şebekeyi tesis ederek enerjiyi sağlaması gerekmektedir.

Meskûn mahal içinde veya dışında enerjinin bina giriş noktalarına kadar getirilmesi dağıtım şirketlerinin sorumluluğunda olmakla beraber, Elektrik Piyasası Bağlantı ve Sistem Kullanım Yönetmeliği’nin 10/A maddesinin 4-c fıkrasında; *“bağlantı talebinin karşılanabilmesi için dağıtım şirketi tarafından bildirilen sürenin başvuru sahibi tarafından uzun bulunması ve bağlantı talebinin dağıtım şebekesi yapılarak karşılanabilir olması halinde gerekli yatırım 21 inci madde kapsamında başvuru sahibi tarafından üstlenilebilir.”* denildiğinden, dağıtım şirketlerinin sorumluluğunda olan dağıtım tesis giderlerinin bazı durumlarda dağıtım sistemine bağlantı başvurusu yapan gerçek veya tüzel kişiler tarafından karşılanabilmesine imkân sağlanmıştır.

Yönetmelik’in yukarıda bahsedilen 21’inci maddesi birinci fıkrasında, üretim ve tüketim tesislerinin dağıtım sistemine bağlanabilmesi veya dağıtım sistemine bağlı üretim ve tüketim tesislerinin güç artışı taleplerinin karşılanabilmesi için, sistem kullanımı açısından kapasitenin yetersiz olması nedeniyle, genişleme yatırımı veya yeni yatırım yapılmasının gerekli olduğu hallerde, söz konusu yatırım dağıtım şirketi adına, bağlantı yapmak isteyen veya güç artışı talep eden gerçek veya tüzel kişi tarafından ilgili mevzuat kapsamındaki teknik standartlar sağlanarak yapılabileceği veya finanse edebileceği belirtilmiş; ikinci fıkrasında başvuru sahibinin gerekli dağıtım şebekesinin yapımını üstlenmeyi tercih etmesi durumunda; dağıtım şirketi ile başvuru sahibi arasında, ilgili dağıtım tesisine ilişkin finansman ve bağlantı koşulları gibi hususların düzenlendiği tesis yapım sözleşmesi imzalanacağı, bu durumda söz konusu dağıtım tesisinin projesinin hazırlanması başvuru sahibinin sorumluluğunda olup, projenin hazırlanabilmesine ilişkin etüt için gerekli olan tüm bilgiler dağıtım şirketi tarafından sağlanacağı ve finansman yönteminde ise dağıtım şirketi ile başvuru sahibi arasında tesis edilecek dağıtım varlıklarının maliyetinin finanse edilmesine ilişkin koşullarının yer aldığı bir sözleşme imzalanacağını ve proje hazırlama sorumluluğunun dağıtım şirketine ait olduğu belirtilmiş; üçüncü fıkrasında ise; bu durumda gerçekleşen yatırıma ait bedel, dağıtım şirketi tarafından bağlantı görüşünde verilen bağlantı talebinin karşılanabileceği tarihteki yıl içerisinde

en fazla on iki aylık eşit taksitle, yatırımı yapan veya finanse eden gerçek veya tüzel kişiye, muhataba ulaşılamaması halinde tesisin bulunduğu yerdeki en yakın banka ya da PTT şubesine, hak sahip veya sahipleri adına yatırılarak ödeneceği belirtilmiştir.

Elektrik Piyasası Bağlantı ve Sistem Kullanım Yönetmeliği'nin 10/B maddesi dördüncü fıkrasında; *“Bağlantı hattının kullanıcı tarafından tesis edilecek olması halinde, dağıtım şirketi ile kullanıcı arasında, bağlantı hattının tesisine, kullanım haklarına ve devrine ilişkin bir tesis yapım sözleşmesi imzalanır. Altıncı fıkra kapsamındaki bağlantı hattı enerjilendirme tarihinden itibaren beş yıl sonra, diğer bağlantı hatları enerjilendirme tarihinde herhangi bir işleme gerek kalmaksızın dağıtım şirketine devredilmiş kabul edilir...”*, aynı maddenin 6'ncı fıkrasında ise; *“Meskun mahal dışındaki 500 metreyi aşan OG bağlantı hatları, enerjilendirme tarihinden itibaren beş yıl boyunca bağlantı hattı niteliğini korur ve bu süre sonunda dağıtım şebekesi kapsamına alınır. Bağlantı hatlarının işletme ve bakımı, tesislerin enerjilendirilmesinden itibaren dağıtım şirketinin sorumluluğundadır.”* denilerek, bağlantı hattının kullanıcı tarafından tesis edilecek olması halinde, dağıtım şirketi ile kullanıcı arasında bir tesis yapım sözleşmesinin imzalanmasının gerektiği ve bağlantı hatlarının enerjilendirilmesinden itibaren işletme ve bakımına ilişkin sorumluluğun dağıtım şirketine ait olduğu düzenlenmiştir.

Yapılan incelemede, Belediye tarafından yapımı gerçekleştirilen aşağıdaki tabloda ayrıntısı gösterilen 11 adet yapım işinde gerekli olan trafo kurulum giderlerinin belediye bütçesinden karşılandığı ve bu işlerin enerjilendirilmesine ilişkin dağıtım şirketi ile belediye arasında herhangi bir tesis yapım sözleşmesi imzalanmadığı ve bahsi geçen giderlerin, elektrik dağıtım şirketinden de tahsil edilmediği tespit edilmiştir. Şöyle ki farklı yıllarda 11 işe ait trafo kurulum bedeli 1.580.598,78 TL olarak kurum bütçesinden karşılanmış, ancak ilgili enerji firmasından bu tutar tahsil edilmemiştir.

Tablo 28: Trafo Kurulum Bedelleri

Sıra No	İşin Adı	Trafonun Enerji Dağıtım Firmasına Devredilip Devredilmediği	Sözleşme Bedeli (TL)	Trafo Kurulum Bedeli (TL)
1	Antakya İlçesi Üzümdalı Canlı Hayvan Borsası ve Mezbahane Yapım İşİ	Devredilmedi	5.288.000,00	71.565,77
2	Asfalt Plenti Mevcut Hangar Yükseltilmesi ve Çelik Konstrüksiyon Hangar Yapım İşİ	Devredilmedi	790.310,00	75.350,57
3	Hatay BŞB Laboratuvar Kompleksi Yapım İşİ	Devredilmedi	3.630.500,00	92.521,39
4	Hatay BŞB Atölye için 400 kVA Trafo Tesis Yapım İşİ	Devredilmedi	234.702,00	234.702,00

5	Hatay İli Kırıkhan İlçesi Tır Garajı Saha Beton ve Çevre Düzenlemesi Yapım İşi	Devredilmedi	3.599.069,93	33.896,72
6	Hatay İli Dörtyol Mezbanesi Modernizasyon ve Çevre Düzenleme Yapım İşi	Devredilmedi	3.279.000,00	123.440,00
7	Hatay İli Samandağ İlçesi Kentpark Yapım İşi	Devredilmedi	2.478.205,94	184.903,33
8	Odabaşı Mahallesi Hatay HBŞ Ek Hizmet Binası Trafo Yapım İşi	Devredilmedi	269.373,60	269.373,60
9	Hatay BŞB 3 Adet Trafo Yapım İşi	Devredilmedi	277.430,40	277.430,40
10	Arsuz İlçesi Mezbahane için 100 kVA Trafo Yapım İşi	Devredilmedi	95.875,00	95.875,00
11	Turunçlu Mahallesi Seralarına 400 kVA Trafo Tesis Yapım İşi	Devredilmedi	121.540,00	121.540,00
Toplam				1.580.598,78

Söz konusu tesis ve trafoların bakımının yüksek maliyet, teknik donanım ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle (hukuki açıdan dağıtım şirketine devredilmiş kabul edilen) bu tesislerin kaydı olarak da müştemilatı ile birlikte ilgili dağıtım şirketine devredilmesi gerektiği; ayrıca elektrik bağlantı talep yazısının, bina tamamlandıktan sonra değil, ihale öncesi yazılarak enerji bağlantı noktasının önceden belirlenmesi ve bu şekilde dağıtım şirketine gerekli yatırım ve tesisi yapabilmesi için zaman tanınmasının yerinde olacağı değerlendirilmektedir.

Bununla beraber enerji müsaadesi alınabilmesi için dağıtım şirketince yapılması gereken ancak çeşitli nedenlerle idare bütçesinden karşılanan dağıtım trafo tesis giderlerinin cari yıl içinde elektrik dağıtım şirketinden talep edilip gelir kaydı yapılmaması ve trafo devir işlemleri yapılmamak suretiyle trafo bakım giderlerinin idarece karşılanmak zorunda kalınması nedenleriyle kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmamasına dönük risk oluşturduğu değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak ilgili kamu binalarının hizmete açılmasının gecikmemesi için Belediye tarafından karşılanan enerji dağıtım şirketi uhdesindeki söz konusu ekli tabloda gösterilen yatırım tesis giderlerinin ilgili enerji dağıtım şirketinden yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri gereğince en fazla on iki aylık eşit taksitle ve kanuni faizleri ile birlikte geri alınması gerekmektedir.

BULGU 39: Yönetmelik'e Aykırı Olarak Fiilen Görev Yapmayan Daire Başkanlıkları Oluşturulması

Hatay Büyükşehir Belediyesinde Makine İkmal Bakım ve Onarım Dairesi Başkanlığı ile İşletme ve İştirakler Daire Başkanlığında fiilen icra edilmeyen hizmete ilişkin kadro unvanı

oluşturularak daire başkanı ve müdür atandığı ve ilgili kişilere Daire Başkanı maaşının ödendiği görülmüştür.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda memurların hizmet şartları, nitelikleri, hak ve yükümlülükleri ile parasal ve özlük hakları objektif kurallara bağlanarak hukuki statüleri belirlenmiştir. Bu bağlamda, Devlet personel rejimimiz ve bunun hukuki sujesi olan memurluk, statü hukukuna dayanmakta, kadroda bu hukukun ayrılmaz parçasını oluşturmaktadır. 657 sayılı Kanun'un 33'üncü maddesi ile kanun koyucu, her kurumda çalıştırılacak personelin tamamı için görev yerlerinin belirtilerek kadro tespiti zorunluluğunu getirmiş, kadrosuz memur çalıştırılmayacağını kurala bağlamıştır.

Şu halde; hizmetin önemi, hizmet yerinin özellikleri ve yoğunluğu gibi kriterler esas alınmak suretiyle personel kadrolarının tespit edilmesi ve bu hizmetleri göreceklere kendi sınıfları içindeki derece durumlarına uygun olmak kaydıyla o kadronun aylığını almaları gerekmektedir. Zira kadro, memurun çalıştığı belli bir görev yerini ifade etmekte, memurun yapacağı iş, onun kadrosu ile ilişkili bulunmaktadır.

657 sayılı Kanun'un 147'nci maddesinin gerekçesinde, aylık tabirinin, ister esas görev, ister vekâlet görevi, ister ise ikinci görev şeklinde olsun, işgal edilen bir kadro karşılığında ay itibarıyla ödenen parayı ifade ettiği açıkça belirtilmiştir. Anılan Kanununun 33'üncü maddesinde ise, kadrosuz memur çalıştırılmayacağını hükme bağlandığı, ek göstergeden yararlanabilmek için cetvellerde karşılığı gösterilen kadroların birine atanmış ve bu görevi fiilen ifa ediyor olma şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerektiği, yine kanununun 147'nci maddesinde aylığın hizmetlerin karşılığında kadroya dayanılarak ay itibarıyla ödenen parayı ifade ettiği belirtilmiştir.

22.02.2007 sayılı ve 26442 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik'in "Belediye ve bağlı kuruluşları ile mahalli idare birlikleri kadro unvanları" başlıklı 7'nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde "(I) Sayılı Liste: Diğer Daire Başkanları (Büyükşehir Belediyeleri) Kadro Unvanları" olarak tespit edilmiştir. Aynı yönetmeliğin "Kadroların tespiti" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasında, "Bu Yönetmeliğe ekli cetvellerde alt gruplar için unvan ve sayı itibarıyla tespit edilenler dışında kadro kullanılamaz." ikinci fıkrasında, "Bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro Standartları Cetvellerinde belirtilen birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadro unvanları ile Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-3

Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Kadro Unvanları Listelerinden (I), (II) ve (III) sayılı listelerde belirtilen unvanlar kullanılarak idarî birimler oluşturulur. İdarî birimler ile bu birimlere ait kadro unvanları arasında yetki ve görev mükerrerliğine yer verilemez ve bu kadro unvanlarından aynı mahiyetteki hizmet ve görevleri ifa edebilecek birden fazla yönetici kadro unvanı ihdas edilemez. Birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadro unvanları hizmet gereklerine uygun olarak belirlenir ve fiilen icra edilmeyen hizmetlere ilişkin kadro unvanları kullanılamaz. Ek-3 Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Kadro Unvanları Listelerinden (I) ve (II) sayılı listelerde yer alan 2975 unvan kodlu “Daire Başkanı” kadrosunun ihdas edilmesi durumunda; ihdas edilen her kadro için ayrı ayrı olmak üzere; görev ve yetki alanı bu maddede belirtilen hükümlere uygun olarak atamaya yetkili amir tarafından belirlenir.” Denilmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 63'üncü maddesinde, “*Belediye bütçesiyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisidir.*” denilerek harcama yetkilisinin tanımı yapılmış, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nun “Harcama yetkisi ve yetkilisi” başlıklı 31'inci maddesinde de, “*Bütçeyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisidir.*” hükmü yer almıştır. 5018 sayılı Kanun'a istinaden çıkarılmış olan ve 31.12.2005 tarihli ve 26040 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 Seri No.lu Harcama Yetkilileri Hakkında Genel Tebliği'nde, “*5018 sayılı Kanun'un 5436 sayılı Kanunla değişik 31 inci maddesinin birinci fıkrasında bütçeyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisi olarak belirlenmiştir. Bu hüküm uyarınca bütçe sınıflandırması harcama yetkilisini belirleyen temel unsur olmaktadır.*” denilerek harcama yetkisinin kim tarafından kullanılacağı açıkça belirtilmiştir.

Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik'in “Kadroların tespiti” başlıklı 9'uncu maddesinin ikinci fıkrasında, “*(...) Birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadro unvanları hizmet gereklerine uygun olarak belirlenir ve fiilen icra edilmeyen hizmetlere ilişkin kadro unvanları kullanılamaz(...)*” denilmektedir. Bu düzenlemeye göre seçimlik Daire Başkanı kadrosunun ihdas edilmesi durumunda, ihdas edilen kadro için görev ve yetki alanının belirlenmesi gerekir. Yani ihdas edilen bu kadronun görev tanımının açık ve net olarak belirlenmesi, icrai niteliğinin olması ile bütçesi ve harcama yetkililiğinin bulunması gerekir.

Hatay Büyükşehir Belediyesi A2 grubunda yer almaktadır. Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik'te

9 adet Daire Başkanlığının zorunlu olarak ihdas edileceği, seçimli olarak ise 20 adet Diğer Daire Başkanlığının (I) sayılı listeden seçilebileceği belirtilmiştir. (I) sayılı listede yer alan 39 adet unvanlı (Makine İkmal Daire Başkanlığı, İşletme ve İştirakler Daire Başkanlığı gibi) daire başkanlıklarından 2 adet Daire Başkanı arasından seçim yapma imkânı getirilmiştir. Hatay Büyükşehir Belediyesi de bu listeden seçim yaparak İşletme ve İştirakler Dairesi Başkanlığı; 09.05.2019 tarih ve 119 sayılı kararı, Makine İkmal, Bakım ve Onarım Dairesi Başkanlığı ise 10.12.2020 tarih ve 281 sayılı kararı meclis kararı ile Daire Başkanlıklarını oluşturmuştur.

Yapılan incelemelerde; atama yapılan Makine İkmal Bakım ve Onarım Dairesi Başkanlığı ve İşletme ve İştirakler Daire Başkanlığının kuruldukları dönemlerde yönetmeliklerinin bulunmadığı, görev tanımının olmadığı, harcama birimi oluşturulmadığı tespit edilmiştir. Bunlardan işletme ve iştirakler daire başkanlığı için 2019 yılında kurulmasına rağmen Büyükşehir Belediye Meclisinin 09.07.2021 tarih ve 173 sayılı kararı ile Görev ve Çalışma Yönetmeliği çıkarılmıştır. Kaldı ki yönetmelik oluşturulmuş olsa da kalan aylarda hem ilgili dairenin hem de diğer dairenin herhangi bir iş ve işleminin bulunmadığı belediyede yapılan denetim sırasında anlaşılmıştır. Zira işletme ve iştirakler dairesi için bütçe öngörülmüş olmasına rağmen herhangi bir harcama da yapılmadığı da görülmüştür. Ayrıca Makine İkmal, Bakım ve Onarım Dairesi için öngörülmüş herhangi bir bütçe de bulunmamıştır.

Yönetmelik'e aykırı olarak yapılan atamaların hizmet gereklerinin yerine getirilmesi amacıyla ziyade kadro ihdası olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bu daire başkanlıklarının kurulduğu tarihten 31.12.2021 tarihine kadar Makine İkmal Bakım ve Onarım Dairesi Başkanlığına 4 ve İşletme ve İştirakler Daire Başkanlığına 8 adet atama yapılmıştır.

Ayrıca daire başkanı kadrosuna atanan 3 adet personelin, Belediyede 5393 sayılı Kanun'un 49'uncu maddesine göre geçici görevlendirme ile farklı Şube Müdürleri olarak görev yapan 3 adet personelin naklen atamasının yapılabilmesi için ilgili kurumundan üst yönetici kadrolarına atamasının yapılmasına müteakip muvafakat verilebileceği bildirildiğinden Daire Başkanı kadrosuna ataması yapılmış ancak bu kişiler fiilen müdürlük görevlerini yerine getirmeye devam etmiştir.

Nitekim aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere daire başkanlığına atanan bu kişilerin fiilen müdürlük yaptıkları anlaşılacaktır.

Tablo 29: İşletme ve İştirakler Dairesi Başkanlığında Asaleten ve Vekâleten Görev Yapan Personel Durumu

Başlama Tarihi	Bitiş Tarihi	Adı Soyadı	Asil / Vekil	Fiilen	Şuan ki unvanı	Dairesi	Şuan Hangi görevi yapıyor
21.02.2020	29.09.2020	Mehmet KAPLAN	Asil	2. Bölge Zabıta Şb. Md. görevli	Şube Müdürü	İtfaiye Dairesi Başkanlığı	2. Bölge Zabıta Şb. Md. görevli
30.09.2020	22.12.2020	Ahmet Serhat BEYDİLLİ	Asil	2. Bölge İtfaiye Şb. Md. görevli	Şube Müdürü	İtfaiye Dairesi Başkanlığı	2. Bölge İtfaiye Şube Müdürü
12.08.2021	09.09.2021	Çilem SOYLU	Asil	Sosyal Hizmetler Daire Şube Müdürü	Emlak ve İstimlak Daire Başkanı	Emlak ve İstimlak Dairesi Başkanlığı	Daire Başkanı

Sonuç olarak Makine İkmal, Bakım ve Onarım Daire Başkanlığı ve İşletme ve İştirakler Daire Başkanlığı kadrosu ile ilgili olarak fiilen icra edilmeyen hizmetlere ilişkin kadro unvanının kullanılamayacağı yönündeki anılan Norm Kadro Yönetmeliği hükmü karşısında durumlarının yönetmeliğe uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER**EK 1: ÖNCEKİ YIL/YILLAR SAYIŞTAY DENETİM RAPORUNA İLİŞKİN İZLEME FORMU**

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl/Yıllar	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
Alt Yapı Kazı Çalışmalarından Alınması Gereken Zemin Tahrip Bedellerinin Tahsil Edilememesi	2020	Yerine Getirilmedi	Bu husus, 2021 Yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” bölümünde “Alt Yapı Kazı Çalışmalarından Alınması Gereken Zemin Tahrip Bedellerinin Tahsil Edilememesi” başlığı ile tekrar bulgu konusu yapılmıştır.
Emanetler Hesabında Kayıtlı Tutarların Muhasebe Kayıtlarına Alındığı Sıraya Göre Ödenmemesi	2020	Yerine Getirilmedi	Bu husus, 2021 Yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” bölümünde “Emanetler

			Hesabında Kayıtlı Tutarların Muhasebe Kayıtlarına Alındığı Sıraya Göre Ödenmemesi” başlığı ile tekrar bulgu konusu yapılmıştır.
Gelir Kalemlerinde Tahsilat/Tahakkuk Oranlarının Düşük Olması	2020	Yerine Getirilmedi	Bu husus, 2021 Yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” bölümünde “Gelir Kalemlerinde Tahsilat/Tahakkuk Oranlarının Düşük Olması” başlığı ile tekrar bulgu konusu yapılmıştır.
İmar Planında Park Alanı Olarak Belirlenen Yerlerin Ticari Amaçla Kullanılması	2020	Yerine Getirilmedi	Bu husus, 2021 Yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” bölümünde “İmar Planında Park Alanı Olarak Belirlenen Yerlerin Ticari Amaçla

			Kullanılması” başlığı ile tekrar bulgu konusu yapılmıştır.
Mal veya Hizmet Alımları ile Yapım İşlerinin Kısımlara Bölünerek Doğrudan Temin Yöntemi ile Gerçekleştirilmesi	2020	Yerine Getirilmedi	Bu husus, 2021 Yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Parasal Limitlerin Altında Kalmak Amacıyla Mal veya Hizmet Alımları ile Yapım İşlerinin Kısımlara Bölünerek Doğrudan Temin Yöntemi ile Gerçekleştirilmesi” başlığı ile tekrar bulgu konusu yapılmıştır.
Toplu Ulaşım Hatlarının İhalesiz ve Süresiz Olarak Kullanılması	2020	Yerine Getirilmedi	Bu husus, 2021 Yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” bölümünde “Toplu Ulaşım Hatlarının İhalesiz ve Süresiz Olarak Kullanılması” başlığı ile tekrar

			bulgu konusu yapılmıştır.
Taksi Plakalarının Kullanım Hakkının İhale Yapılmadan ve Süresiz Olarak Verilmesi	2020	Yerine Getirilmedi	Bu husus, 2021 Yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” bölümünde “Taksi Plakalarının Kullanım Hakkının İhale Yapılmadan ve Süresiz Olarak Verilmesi” başlığı ile tekrar bulgu konusu yapılmıştır.
Sözleşme Yükümlülüğünü Yerine Getirmeyen Kiracıların Sözleşmelerinin Feshedilmemesi ve İhale Yasaklısı Yapılmaması	2020	Yerine Getirilmedi	Bu husus, 2021 Yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” bölümünde “Sözleşme Yükümlülüğünü Yerine Getirmeyen Kiracıların Sözleşmelerinin Feshedilmemesi ve İhale Yasaklısı Yapılmaması” başlığı ile tekrar bulgu konusu yapılmıştır.

Taşınmaz Kira Sürelerinin Encümen Kararıyla Uzatılması ve İhale Yapılmadan Taşınmaz Kiralanması	2020	Yerine Getirilmedi	Bu husus, 2021 Yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” bölümünde “Taşınmaz Kira Sürelerinin Encümen Kararıyla Uzatılması” başlığı ile tekrar bulgu konusu yapılmıştır.
Kira Süreleri Biten Taşınmazlarda Ecrimisilin Olağan Bir Taşınmaz Yönetim Şekline Dönüştürülmesi	2020	Yerine Getirilmedi	Bu husus, 2021 Yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” bölümünde “Kira Süreleri Biten Taşınmazlarda Ecrimisilin Olağan Bir Taşınmaz Yönetim Şekline Dönüştürülmesi” başlığı ile tekrar bulgu konusu yapılmıştır.
Taşınmazların Cins Tashihlerinin Yapılmaması	2020	Yerine Getirilmedi	Bu husus, 2021 Yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer

			Bulgular” bölümünde “Taşınmazların Cins Tashihlerinin Yapılmaması” başlığı ile tekrar bulgu konusu yapılmıştır.
Belediyenin Kamuoyuna Açıklanması Zorunlu Bilgi, Belge, Karar ve Raporları İnternet Sitesinde Yayımlanmaması	2020	Yerine Getirilmedi	Bu husus, “Belediyenin Kamuoyuna Açıklanması Zorunlu Bilgi, Belge, Karar ve Raporları İnternet Sitesinde Yayımlanmaması” başlığı ile tekrar bulgu konusu yapılmış ve Kamu İdaresine Bildirilecek Diğer Hususlar bölümüne alınmıştır.
Belediyeye Bağışlanan Taşınmazların Muhasebe Kaydının Yapılmaması	2020	Yerine Getirilmedi	Bu husus, 2021 Yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular”

			bölümünde “Belediyeye Bağışlanan Taşınmazların Varlık Hesaplarında İzlenmemesi” başlığı ile tekrar bulgu konusu yapılmıştır.
Tahsisli Kullanılan Taşınmazların Varlık Hesaplarında İzlenmemesi	2020	Yerine Getirilmedi	Bu husus, 2021 Yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde “Tahsis Edilen ve Tahsisli Kullanılan Taşınmazların Varlık Hesaplarında İzlenmemesi” başlığı ile tekrar bulgu konusu yapılmıştır.
Taşınmazlara İlişkin Kayıt ve Değer Tespit İşlemlerinin Tamamlanmaması	2020	Kısmen Yerine Getirildi	Belediyeye ait taşınmazların kayıt ve değer tespiti işlemlerinin, büyük

			<p>oranda değerlemesi yapılarak muhasebe kayıtlarına alınmış olsa da kayıt ve değer tespit çalışmalarının bazı taşınmazlar için tamamlanmadığı, taşınmaz form ve icmal cetvellerinin yine bazı taşınmazlar için oluşturulmadığı tespit edilmiştir. Bu husus 2021 Yılı Sayıştay Denetim Raporunun “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde “Taşınmaz İşlemlerinin Mevzuata Uygun Olarak Kaydedilmemesi” başlığı ile bulgu konusu yapılmıştır.</p>
--	--	--	---